

Cinc textos de
Rosa Victòria
Gras i Perfontan

Per testimoni, Sàskia (1970)

Somniar la vida (1971)

Balneari Celeste (1974)

La vigília (1965)

Mima, la boja sobre la teulada (1953)

Edició a cura d'Albert Tola

Repertori Teatral Català

Rosa Victòria Gras, la dramaturga perplexa

Vaig conèixer la Rosa Victòria Gras i Perfontan fa divuit anys i de seguida vaig estimar les seves classes d'Elocució. Ens ensenyava a dir poemes o fragments de diàlegs i a comprendre des d'on dir-los. Recordo el treball amb els sonets de Shakespeare... vaig quedar esbalaït: no sabia ben bé si assistia a un acte de didactisme poètic o de poesia didàctica. A les classes era completament sincera; aquell foc a la seva mirada contrastava amb la dolcesa equànime de la seva veu. Si un dia no havia dormit, ens ho deia, i s'emocionava amb uns versos, o s'indignava amb uns altres; ens transmetia un amor estricte per la llengua. I, per aconseguir-ho, establia una relació de tu a tu amb nosaltres, una atmosfera de nuesa absoluta.

De tan fascinat com estava de conèixer aquella dona magnífica, li vaig demanar de trobar-nos per fer cafès. Primer quedàvem a bars i restaurants de nom coherent amb les converses que hi teníem, El roure o Lo specchio magico. Amb el temps, em va convidar a casa seva, a Vallcarca, des d'on es podia contemplar amb distància serena el mar i, estranyament sospès, l'enrenou de Barcelona. A aquell pis aeri, la Victòria hi havia escrit gran part de la seva obra. Sovint, jo travessava el pont de Vallcarca passat el capvespre; quedava enrere haver experimentat com ella tenia el bon gust de fer veure que descobria amb mi els secrets literaris que em revelava. Quatre eren els temes centrals de les nostres xerrades, els quals es van anar matisant i eixamplant amb els anys: l'amor, les perplexitats metafísiques, la poesia i el teatre. En contacte amb la Victòria, tots aquests temes, com un calidoscopi, semblaven formar part d'un mateix misteri interrelacionat. Entre copeta i copeta —de vegades, vi blanc riesling, en ocasions porto o, fins i tot, sake!— la cosa passava del vers iàmbic al mal d'amors, dels poetes vèdics a les històries d'interferències amb altres dimensions. Recordo que ella llegia els autors sufís, i em parlava de la destrucció de la personalitat. Ben tard va iniciar l'estudi de l'occità al CAOC, i cap als setanta s'havia inscrit de nou a la universitat, on hi estudiava sànscrit i me'n parlava. Lingüista de formació, ha traduït del francès, del portuguès, de l'anglès i de l'alemany... Amb paciència de mestra, va corregir els meus poemes i els meus primers textos teatrals, així com les meves primeres i carregoses traduccions (només de pensar-hi, un calfred em recorre l'espina). Ella veia l'escena que batejava al dessota de l'escena que jo amb prou feines havia aconseguit escriure. De vegades, simplement em deia: «pots anar més enllà». O bé: «estimat, per què

no despulles aquesta imatge?». O bé: «en aquestes dues frases s'hi intueix l'escena que no has gosat d'escriure...». «Per què no conserves aquestes dues frases... i talles tota la resta?» Coneixia aquesta mateixa actitud, honesta i alhora respectuosa, de les seves classes; delicadament, gairebé sense interferir, ens modelava. Fins que un dia em va començar a llegir, no sense pudor, les coses que ella mateixa havia escrit darrerament, i que mai no li semblaven dignes de ser publicades... perquè: «Digues, com ho aplegaré tot això? Semblarà un calaix de sastre!». I a poc a poc, van anar apareixent en Marcel, la Nina i l'Uri, la seva néta i els seus néts, i ella va anar escrivint poemes sobre ells també.

Va ser per aquella època que vaig llegir el seu teatre. Com en un mirall màgic, hi retrobava els temes de les nostres converses... el desamor, la recerca d'una espiritualitat pròpia, la inquietud pel misteri metafísic de l'existència i un de nou, propi de la vessant teatral de la nostra autora: la perplexitat davant la violència política, lingüística i sentimental. A poc a poc, de la mà de la Victòria, el teatre no esdevenia tant l'intent de desxifrar un misteri, com la voluntat d'instaurar-lo.

La Rosa Victòria Gras ha escrit poesia, teatre, narrativa i assaig lingüístic. Tot i que aparentment puguem classificar la seva obra en aquests quatre gèneres, aquesta no deixa de ser una visió superficial perquè són tot cares d'un mateix poliedre: una percepció poètica del món. I de la mateixa manera que una metàfora vincula dues idees disperses per crear-ne una de nova, la nostra autora vincula aquests quatre gèneres, en principi diversos, i en crea una síntesi pròpia. L'any passat, l'Institut del Teatre va publicar en forma de llibre, una llarga entrevista que havíem decidit de fer: *Rosa Victòria Gras. Dimensió creativa de la llengua*. A l'apartat on parla de la seva escriptura, ella revela quelcom d'essencial: «Quan una cosa no em sortia tot seguit, doncs la deixava de banda, perquè pensava que hi havia una intervenció excessiva de la ment i això, jo no m'ho autoritzava.» Fidels a aquesta premissa de manera exemplar, les obres que el lector té entre mans no responen a cap mena d'estructura clàssica o mental preestablerta. Per aquest motiu, fugen de qualsevol efectisme i, algunes d'elles, són breus. «La veu interior aflorarà per a qui sàpiga escoltar. Però qui sàpiga escoltar d'una manera molt fina i sotmesa, perquè si no, l'altra veu calla», diu a l'entrevista. Tot i que en alguns casos trobem divisions en actes, les seves estructures tenen quelcom

d'orgànic, com un sudari que traspuja la percepció exacta de la Victòria sobre el tema al qual s'afronta amb valentia.

En totes les tasques que porta a terme —d'autora teatral, poeta, narradora, traductora, pedagoga i romanista— es cenyeix rigorosament a aquest mateix principi: l'escolta, tant de la pròpia veu com de la veu de l'autor original, les quals esdevenen la font principal de la creació artística, del coneixement i de la seva transmissió. En la seva actitud literària, la Victòria ens transmet una visió, a parer meu, tan sàvia com infreqüent: el quietisme. Al pis de Vallcarca em parlava de vegades d'aquesta actitud i de com tenia a veure amb el gnosticisme i amb el sufisme. Un altra actitud central d'aquesta darrera forma de mística islàmica, segons em comentava, era la perplexitat. Un estat d'estranyesa vital provocada per l'entrenament en ser *al món* sense ser *del món*. La Victòria va anomenar un subgrup dels poemes que havia escrit *Versos perplexos*. Tot i que no ha parlat mai del seu teatre en aquests termes, proposo la idea que aquest conté també aquesta qualitat essencial. Al llarg de les seves pàgines, aquesta estranyesa vital s'expressa de vegades en forma de ràbia per les injustícies socials o històriques, d'altres, en mel·líflues atmosferes lunars, en la denúncia de crims, o en frases d'amor de tendresa ponderada... en tots els casos, potser siguin manifestacions d'una mirada perplexa. Segons la seva visió literària, per tal d'escoltar les veus que xiuxiuegen, cal evitar els moviments bruscos i assumir una delicadesa que permeti aflorar la violenta veritat del text. La feina consisteix a escombrar les altres veus, més sorolloses, a fer lloc, perquè només aquesta veu tan subtil, gairebé inaudible, ressoni en el lector, o en l'actor, el director o l'espectador, atès que respon a una connexió íntima entre paraula i autora. Per assolir tot aquest quietisme i tota aquesta perplexitat cal valentia. I crec que enlloc és més palpable que en la cruesa lírica de les seves peces teatrals.

En Carles Batlle, cap d'Edicions de l'Institut del Teatre, ha tingut la generositat d'encarregar el llibre d'entrevistes i de publicar el teatre complet de la Rosa Victòria Gras i Perfontan, el qual sortirà en tres volums. Tot i que les obres ja havien estat publicades, sovint es trobaven descatalogades o en revistes fora de circulació. La publicació d'aquestes peces és, doncs, un acte de justícia perquè tinguem accés a un dels conjunts de peces teatrals més potents tant a nivell dramàtic com literari, de la postguerra fins avui, i concebut per una de les poques autores teatrals que ha escrit teatre en català amb continuïtat al llarg de tot aquest període. Al marge de l'elevació de la

llengua dramàtica que duu a terme, la Rosa Victòria Gras té el mèrit d'haver escrit teatre tant si es representava com si no, com un acte independent i valuós en ell mateix. Qui sap si aquesta independència és, en part, un dels motius pels quals podem gaudir ara d'una obra, al meu parer, formalment tan agosarada.

A les catorze peces de l'autora, s'hi poden diferenciar probablement línies d'escriptura diverses, les quals poden sorprendre a la lectora o al lector per la varietat de registres, la contemporaneïtat dels plantejaments i la manera dolorosament imaginativa que té d'estructurar les trames, fins al punt que les obres semblen signades per autores diferents. Tot i així, manté el món propi característic d'una escriptora que ha assolit potser allò més difícil en literatura dramàtica: un llenguatge propi. Tant en aquest volum com en els que el seguiran, hi trobareu obres que responen a una línia tràgica, d'arrel gairebé lorquiana, on un realisme aparent es combina amb una poesia dramàtica esmolada, com és el cas de *La vígília*. Una d'elles, *El romance de Amaranta*, fins i tot està escrita en castellà. D'altres són més farsesques com *Unitat Galàctica III* o *Balneari Celeste*. A altres en canvi hi trobarem una reivindicació històrica com és el cas de *El contraverí* o *La llengua tallada*. També hi ha poemes dramàtics com *Per testimoni*, *Sàskia* o *Mima, la boja damunt la teulada*. *El crit dins d'una capsa de cotó* és una peça extreta d'una notícia periodística. Hi ha obres d'ironia tràgica com *Les dues Medees*, i obres d'una fondària psicològica inquietant com *Somniar la vida*, *Un estiu amb les amigues* o *L'últim tren*, on desplega el domini de l'ambigüitat i un ús imprevist i estrany d'imatges incisives, camuflades en la certa quotidianitat dels diàlegs. Finalment, hi trobem una distòpia disfressada de teatre infantil a partir dels diàlegs entre una àvia i el seu nét, *Atracciones Gasparino*.

El criteri de selecció de les obres que hi ha a cada volum no respon a cap criteri cronològic ni d'ordre temàtic. Ben al contrari, conjuntament amb l'autora, hem decidit que cada llibre fos atractiu en ell mateix i en la seva constel·lació d'obres, i que en cada llibre hi fossin representades diverses d'aquestes línies d'escriptura per tal que la lectura fos incitant i variada.

Aquí apleguem dues obres curtes i cinc de llargues. La primera, *Per testimoni*, *Sàskia*, el monòleg d'una dona amb impulsos assassins, d'una ferotge síntesi literària, és una peça de maduresa, escrita en els darrers anys. Segueix, *Somniar la vida*, una peça ambientada a Roma amb el perfum de les flors més estranyes que va escriure Tennessee

Williams. *Balneari Celeste*, un hotel per a suïcides on estalvien la feina bruta als clients, conté la força d'un sarcasme que es desplega en una estructura ampla i complexa. *La vigília*, amb els seus complexos jocs d'alternança entre possibles realitats, aparentment costumista però en el fons amb alè fins i tot quàntic, és una obra tan terrible que, segons confessa l'autora, no va gosar d'escriure el veritable final que tenia al cap. Com a contrapunt amb el monòleg que encapçala el llibre, *Mima, la boja sobre la teulada* és la seva primera obra, una de les seves preferides, i anticipa amb lleugeresa punyent l'atmosfera i els temes del que seguirà.

Gairebé en paral·lel a la publicació del teatre complet, l'Alfred Arola ha publicat la seva poesia completa, en gran part fins ara inèdita, amb el títol: *La roda de la fortuna*. Amb aquest acte es reivindica l'obra d'una de les nostres poetes de més volada. Una obra d'alt pensament i esperit, amb una genuïtat de la llengua que fa venir nostàlgia.

Aquests volums responen a un esforç conjunt de moltes persones per ordenar material mai publicat o descatalogat. La complicitat amb l'autora Laura Freijo va ser essencial perquè tinguem entre les mans tota la poesia. Moltes gràcies a ella i a l'Alfred Arola, i també gràcies a en Carles Batlle, que amb la seva idea del llibre d'entrevistes i amb aquests volums que recullen l'obra dramàtica ha propiciat que un públic més ample pugui accedir a molts dels coneixements dels quals només ens hem beneficiat, fins ara, els alumnes i els deixebles de la Victòria. Gràcies també a en Ferran Adelantado, a la Laia Alsina Ferrer i a la Marta Borrás per la cura en la minuciositat del procés d'edició i de transcripció dels textos. I moltes gràcies a l'Oriana Bonet i a la Míriam Bonet, filles de la Rosa Victòria, i als seus néts, en Marcel, la Nina i l'Uri, per les contribucions de tota mena i per la seva calidesa en aquest procés. Però, sobretot, Victòria, gràcies de tot cor per aquests anys de franquesa i d'amistat, i per la teva generositat, en nom meu i de tantes i tants alumnes, actrius, actors, autores i autors, directores i directors, i lectores i lectors, per contribuir a la nostra educació sentimental, literària i teatral. Deia Juan Goytisolo que l'autèntic deure d'un escriptor o d'una escriptora, era el de modificar la llengua en què escrivia, és a dir, deixar als qui vindran una llengua més rica que aquella que van trobar. Gràcies doncs, Victòria, per la teva dimensió creativa de la llengua.

Breu ressenya biogràfica de la Rosa Victòria Gras i Perfontan

La poeta, dramaturga, escriptora, traductora, doctora en Filologia Catalana, i professora Rosa Victòria Gras i Perfontan ha estat un dels referents pedagògics de l'Institut del Teatre d'aquests darrers 30 anys.

Lingüista de formació i romanista de vocació, influïda per les iniciatives d'alfabetització que van sorgir a Portugal arran de la Revolució dels Clavells, ha publicat articles de difusió de la llengua catalana a revistes teatrals i d'àmbit universitari especialitzades, així com a la premsa comuna, i és autora del *Curs de català parlat* (Premi Ondes de ràdio 1977), de *Català amb nosaltres* (Premi Òmnium Cultural 1980) entre d'altres iniciatives de difusió de temes catalans relacionats amb la llengua a TVE i Ràdio Peninsular, i a TV3 i Catalunya Ràdio.

Com a lingüista, ha publicat *Aportació al lèxic de Verdaguer* (Ed. Universitat de Barcelona), títol de la seva tesi doctoral, un exigent estudi de semàntica sobre part de la prosa de Verdaguer, ha escrit i editat el text *Nostrofon. Curs de Català Parlat I, II* (Ed. Autor-Editor), dos manuals de dicció: *Exercicis per al laboratori de veu i dicció* (en col·laboració amb Coralina Colom, Ed. Diputació de Barcelona) i el llibre de referència sobre la dicció del vers en català al teatre *L'actor i la dicció* (Ed. La Busca).

Com a traductora teatral, ha vessat al català autors del teatre universal anglès, francès, alemany i romanès. Entre aquestes traduccions, cal destacar les seves versions de Botho Strauss, Franz Xavier Kroetz, Xavier Dürringuer, Marguerite Duras, i de l'autor anglès John Webster, de qui feu una traducció canònica de la *Duquesa de Malfi*, i l'assaig teatral *L'art del Teatre* de Gordon Craig (Ed. Institut del Teatre).

En l'àmbit de la creació, com a autora teatral ha escrit catorze peces escèniques en català, totes publicades. Com a narradora, *Els contes de la Porta-Ferrissa*, un recull de relats. I, finalment, com a poeta, *Finestrelles d'autobús* (Ed. La Busca, 1997) i *La roda de la fortuna* (Ed. Arola, 2019), un recull de poesia completa.

Per tota aquesta activitat ha rebut els premis:

- Ondas de ràdio, 1977: *Curs de català parlat*
- Òmnium Cultural, 1980: *Català amb nosaltres*
- Premi Santos Antolí, 1980: *Somniar la vida*

-
- Premi Lisístrata, 1981: *El crit dins una capsa de cotó*
 - Premi Recull-Francesc Puig i Llena de narració, 1983: *El pavelló de fusta*
 - Premi Cassandra, 1988: *La vigília*
 - Premi Eduard Rifà de Catalunya Ràdio. 1990: *Records de la costa d'Àfrica. Guió radiofònic sobre instants de la vida de Verdaguer.*

Finalment, cal destacar el conjunt de la seva tasca com a professora d'Elocució i Dicció a l'Institut del Teatre, des del 1982 fins al 2012, i, en general, com a persona d'aguda sensibilitat artística, propera a les noves generacions, encoratjadora de l'autoria emergent i sempre disposada a ajudar amb la creació de pròlegs i la participació en presentacions de llibres, i a assessorar el treball dels seus alumnes i companys de professió en tant que figura intel·lectual activa en la societat.

Bibliografia general

- BARRERA JOFRÉ, María Consuelo. *La mujer como personaje teatral: reflejo y evolución de la figura femenina en las dramaturgas catalanas (1975-2011)*. Departament d'Història de l'Art. Facultat d'Història i Geografia. Universitat de Barcelona, 2013.
- BORRÀS, Xavier. «Lliçons de català o allò que la toixarrudesa s'endugué». Barcelona: Mèdia.cat, 26 octubre 2015. <<https://bit.ly/2AK77J5>> [Consulta: 19 maig 2020].
- CERVERA, Enric. «La dramaturgia dels fets històrics». Pròleg a *El Contraverí, Mima, la boja damunt la teulada, Dues Medees*. Barcelona, AADPC, 1998. (Teatre-Entreacte; 17).
- CERVERA, Enric. *Tres peces breus*. Presentació. Barcelona, AADPC, 2005. (Teatre-Entreacte; 55).
- DAUSSÀ, Pere. Pròleg a *Balneari Celeste*. Barcelona, AADPC, 1996. (Teatre-Entreacte; 3).
- DAUSSÀ, Pere. «Rosa Victòria, Joan i Francesc». Pròleg a *Tres peces breus*. Barcelona, AADPC, 2005. (Teatre-Entreacte; 55).
- GRAS, Rosa Victòria. *La roda de la fortuna. Poesia completa*. Barcelona: Arola Editors, 2018.
- GRAS, Rosa Victòria. *L'actor i la dicció*. Barcelona: La Busca Edicions SL, 1997.
- GRAS, Rosa Victòria. «Els canvis en el català de l'escena en els últims trenta o quaranta anys». (*Pausa*). (Barcelona: Sala Beckett), núm. 29 (2008). <<https://bit.ly/2ThaFZC>> [Consulta: 19 maig 2020].
- GRAS, Rosa Victòria. Pròleg a *O ritmo na dramaturxia*. d'Afonso Becerra de Becerreá. Universidade da Coruña, 2005. <<https://bit.ly/2yf6F4v>> [Consulta: 19 maig 2020].
- RAGUÉ ARIAS, María José. Pròleg a *La vigília*. Barcelona: Millà, 1991 (Catalunya Teatral; 252).
- RAGUÉ ARIAS, María José. «Dona i teatre, la veu trencada de la falsa normalitat». A: *Dona i teatre al segle XXI. IV Jornades de debat sobre el repertori teatral català*. A cura de Jordi Lladó & Jordi Vilaró. Barcelona: Punctum, 2013.
- SANTAMARIA, Núria. *Els mites clàssics en la producció dramàtica catalana dels darrers vint-i-cinc anys*. Dins del simposi *Mites clàssics en la literatura catalana moderna i contemporània*. Aula Carles Riba. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2007, p. 199-219.
-

-
- SANTAMARIA, Núria. «La literatura dramática catalana de autora en los decenios de la mudanza política». *Las puertas del drama* (Madrid: Autoras y Autores de Teatro), núm. 51 (2019). <<https://bit.ly/2z4ycpY>> [Consulta: 19 maig 2020].
- SHAH, Idries. *Los sufís*. Barcelona: Kairós, 1996.
- TOLA, Albert. *Rosa Victòria Gras. Dimensió creativa de la llengua*. Barcelona: Institut del Teatre, 2018. (Converses; 3).
- VIÑOLO, Carmen. «Somiar la vida de Victòria Gras: superioridad teatral». *La Zancadilla*, 24 juliol 2016. <<https://bit.ly/3e1sDHZ>> [Consulta: 19 maig 2020].

***Per testimoni,
Sàskia***

Fitxa de lectura

Autor

ROSA VICTÒRIA GRAS I PERFONTAN (1933)

Títol

Per testimoni, Sàskia (1970)

Edició

CERVERA, Enric. *Tres peces breus*. Presentació. Barcelona, AADPC, 2005. (Teatre-Entreacte; 55).

Personatges

Elisa, Guerau (interlocutor silencios, present o absent).

Estrena

Can Fabra, Barcelona, 2008. Amb Angelina Llongueres.
Direcció: Pere Daussà.

San Francisco Theatre Festival , San Francisco, 2009.
Amb Angelina Llongueres. Direcció: Michael Pulizziano.

El Aguijón Theatre, Chicago, 2009.

Meztli, Chicago, 2015.

St Augustine's College, Chicago, 2015.

Universitat De Paul, Chicago, 2015.

Instituto Cervantes, Chicago, 2015.

Universitat De Paul, Chicago, 2015.

Gènere

Monòleg dramàtic.

Temàtica-sinopsi

L'Elisa reviu l'assassinat d'en Guerau, el seu amant, que l'havia abandonat. Un retrat de Rembrandt va ser testimoni d'aquest crim passional a la torre de Vallvidrera on es trobaven. En recordar l'amor i la mort d'en Guerau, l'Elisa té l'oportunitat de tornar a estar amb ell, ni que sigui de pensament.

Espais

Espai mental.

***Per testimoni,
Sàskia***

L'ELISA, en un espai indefinit. Se suposa que té un interlocutor o interlocutora a prop. Pot ser imaginari.

ELISA: Primer el vaig haver d'adormir. Ho havia decidit. Allò era com una obligació contreta amb mi mateixa. Me'l mirava i pensava: «Elisa, no ho podràs fer ni adormit ni de cap manera, no». Despert, amb la força d'un cos esportiu de trenta anys hauria de ser brutalment, però li desfaria el crani. I jo no volia tenir el darrer record d'en Guerau amb la cara rompuda. S'havia de morir dolçament. Però tampoc no el volia emmetzinar. No; mai no faria que s'hagués de retòrcer amb els budells esbotzats. Que s'escolés adormit era el millor.

Era alt, t'ho vaig dir: prim i morè. Caminava amb pas viu. Sembla que el vegi gambadejant amunt i avall, nerviós, amb el cigarret als dits, esperant-me. Jo era puntual. Sempre ho he estat. Em deu venir d'haver treballat tota la vida amb rellotge que marca. I en Guerau encara ho era més, perquè era amo, dels bons, dels qui van al davant. Vaig sentir una esgarripança a tota l'espina el primer cop de veure'l a soles: «Que n'és de ben plantat, en Guerau! Sí..., llevat d'ell, cap home no m'ha fet sentir aquella tremolor que sega les cames».

Pausa.

El quadre de Sàskia era una reproducció vella en un marc llampant que hi havia a la torre tancada dels seus avis, on fèiem l'amor, a Vallvidrera. «Sembla que t'agrada molt aquesta pintura», va dir un dia, perquè jo sempre m'hi aturava un instant. «Ella fa cara de dona feliç, i jo ho seré mentre la veuré.» Llavors ja em semblava que aquella vida nostra no podia durar, que estava destinada a acabar abans que pugués acostumar-m'hi. Em menjava les parets amb els ulls, i la roba del llit, i les mans d'en Guerau, llargues i fines, per recordar-les bé, quan ja no el tindria. Un cop mort les tenia encara més expressives, com tallades en cera.

Saps què era sentir-li a dir que jo tenia els cabells bonics, després d'haver estat calba en sortint de l'hospital? M'havia passat molt de temps sense poder fer... res, per ganes que en tingués... Més de dos anys: el sexe aspre i eixut com suro! Eixarreït! No hi valien les pomades que em receptaven. I tenia

la carn tan i tan fofa que el meu home em deia: «Noia, estàs massa prima». Em palpava les anques i hi tocava els ossos. En canvi, en Guerau no m'hi va trobar mai. La primera nit d'estimar-nos va dir que jo li feia l'efecte d'un miratge que es podia esvanir d'un moment a l'altre. Sí, un miratge! I aclucava els ulls amb força mentre ho repetia. Em passava la mà suaument pel ventre i me la hi tornava passar, joguinejant amb els sacsons que em feia la pell.

El meu home m'havia dit que amb mi feia anys que no sentia res. Per això em va deixar! La nit que va tornar d'Itàlia, sense embuts, amb paraules gruixudes m'ho va escopir a la cara! El vaig engrescar perquè parlés; li vaig dir que m'excitava allò que hagués fet amb una altra, que m'ho expliqués. Va ser un acudit pervers que no era fet per a mi. I és estrany! Més aviat del que m'hauria pensat, va començar a xerrar com si li donessin corda; havia conegut una mossa que l'arborava només de veure-la. Jove. Que el feia vibrar, deia; amb tot detall s'hi rabejava sense adonar-se dels sentiments que se'm deurien reflectir a la cara. S'abandonava al plaer del record amb una intensitat que jo ni sospitava. Tot d'una, vaig sentir una mena d'allunyament del seu costat que no podia aturar. Era com si se m'enduguessin a rerescules, ja era en un altre país..., a l'altra banda de mar.

Pausa.

Aquella li va fer creure que l'havia deixat embarassada. Qui sap de qui deuria ser el paquet!, però el meu home va començar amb allò de la igualtat dels fills, que li havia de passar una quantitat, que jo ja els tenia grans, els meus, que se n'hi anava a viure perquè el necessitava! A sobre, em deia que jo havia de posar-me en el seu lloc; en el lloc d'ells dos, més ben dit, i ser més humana! Jo, jo només pensava en mi i no en el trasbals que ells passaven! Doncs, bon vent! Ja no hi podia competir, a fer-me prenyar, amb el ventre buidat, escurat del tot!

Pausa.

Saps que amb en Guerau la gent ens mirava perquè sempre rèiem? Jo parlava tant que em feia: «Calla i menja; ara que

et tinc al davant vull que mengis», però jo ni sabia què tenia al plat. «Elisa, mira-te'l, que no el podràs veure gaire.» No estava acostumada que ningú es fixés si menjava o no. El temps de la mare i de l'àvia era tan lluny!

D'ençà que el coneixia, quan tornava a casa i ficava la clau al pany ja no sentia aquella gelor, ja no se m'aturava el cor de pensar que el meu home m'havia tret del dormitori a cops de peu, cridant «histèrica!», perquè li demanava, beneïta de mi!, que féssim l'amor, una sola vegada, però no per fer-me servir de claveguera com els darrers anys, sinó amb una mica, només amb una mica, de tendresa. Potser de compassió?

Pausa.

Després de l'operació sempre estava cansada; un any llarg va durar el cansament; de vegades, una suor freda m'envaïa tota, i havia de fer esforços perquè a la feina no se n'adonessin. Me n'anava als lavabos i m'hi asseïa un xic. Deia que m'havia fet mal alguna cosa, però era la fluixedat que m'havia quedat. Un dia em vaig haver d'estirar al terra i la directora es va pensar que estava embarassada, justament jo! M'arrossegava pel món. Tan sols m'aguantava la fal·lera de veure en Guerau i d'«imaginar-lo», perquè l'imaginava i imaginava, com si el tornés a fer, de cap a peus; ara el coll, els braços, les cuixes, les cames, tot, tot, i li refeïa els gestos i la veu: el pensava per dins, amb les dèries que li sabia. A les nits... Ah!, a les nits gairebé no dormia. M'estava desperta hores i hores perquè volia fer durar aquella felicitat. I és que jo havia estat morta, saps?, tan morta com els morts del cementiri després de la castració. D'ençà que m'estimava en Guerau els miralls ja no em feien por. La pell la tenia marcida, però ell hi deixava igualment petons. Aquella primavera vaig veure a florir l'acàcia de davant de casa, després de cinc anys, que ja ni m'adonava que existia.

Pausa.

En Guerau solia trucar al vespre, els dijous o els divendres i, creu-me, vivia pendent del telèfon. Un trist filet em tenia agafada a la vida. Encara que les dones diguin que són felices

només amb els fills, ni en Lluïset ni la Marta no eren com en Guerau per a mi. Que bé que me'n recordo del quadre de Sàskia al peu del llit! Et podria dir en quin racó al costat del marc, la pintura de la paret era escrostonada i quina taca semblava un escarbató!

La torre de Vallvidrera semblava encantada; per les nostres abraçades es varen encantar les coberteres dins els calaixos i les plantes de la terrassa. La casa era habitada pels esperits que van néixer d'aquelles estretes nostres, que no podien donar altra cosa que esperits...

No et sabia dir com va ser que s'allargués els temps entre les trucades d'en Guerau. M'estava estones i estones davant el telèfon; no me'n sabia allunyar. Deixava les portes obertes quan anava a la cuina o cap a l'eixida per sentir-lo, i deia als nens que no fessin soroll; em feia l'efecte que el podien espantar. Vaig pensar que s'havia espatllat i vaig comprovar-ho. Potser en Guerau tenia fet malbé el seu! Tenia el cor a la boca el dia que em vaig decidir a marcar el número de casa seva; ja sentia, abans de sentir-la, la seva veu greu. Em va respondre una minyona que va dir que «els senyors eren al cine». Havia tornat la seva dona? L'havia deixat, quan el vaig conèixer. L'havia deixat, a un home com ell, tan ben fet i apassionat! Sí, d'apassionat, sí que n'era, però nerviós..., sovint massa, fins a la decepció al llit. Però per a mi no era cap decepció. T'ho asseguro; acariciar-nos, besar-nos ja era prou. Ella era jove i desconsiderada.

No sé si en Guerau es va allunyar de mi perquè li havia tornat la dona o de veure que jo no em quedava embarassada. Sí, t'haig de confessar això que passava per alt. Sovint em feia broma que podia mantenir més d'un fill, que per això era ric, per pujar-ne mitja dotzena. Es queixava que la seva dona no n'havia volgut més que un... Vaig anar recordant que em demanava sempre «si em trobava bé». Jo no li endevinava la intenció, ni remotament no me la imaginava. Hauria tornat a criar per dar-li el gust. En Lluís i la Marta eren engendrats pel maig, però aquella primavera ja no en podia tenir cap més de fill. Em vaig anar capficant, capficant... Hauria d'haver començat per dir-li la veritat el primer dia que ens vam parlar, ja el mateix vespre d'aquella festa boja de separades i separats, li hauria d'haver dit que jo no tenia

els cabells rossos, que els tenia blancs! I encara gràcies, que havia estat calba! Que el meu tarannà engrescat era pura comèdia. L'aspecte de femella, aparença i prou. Però l'hauria perdut o ni l'hauria tingut mai, ni un sol vespre; el miratge s'hauria esvaït i de tot plegat no en quedaria ni un record. Vaig pensar en les vegades que em passava la mà pel ventre i repetia el meu nom: Elisa, Elisa... Era un gest per a mi, per a nosaltres dos? O era per a la carn, vull dir la carn de la sang seva que esperava que un dia li abocaria com una ofrena? La vida ja m'havia ajupit un cop, perquè era una dona castrada. Només comptava la procreació?

Pausa.

Aquell vespre tot el que duia ho estrenava, com per a un aniversari. Seria la meva mort també, la de debò; aquella segona vegada ja no em podia salvar ningú. No hi hauria més branques d'acàcia plenes de flors. Sàskia no tornaria a somriure amb aquella mirada de voler dir «Estimeu-vos, que el vostre amor em priva d'esborrar-me del tot».

Ho tenia ben calculat, meticulosament, com li obriria les venes. Una sola pessigada de vespa. La fulla de la ganiveta no li faria més mal que la cremada d'uns llavis de vella. Encara que jo no era, exactament, una vella, sinó una dona madura, amb la panxa de pepa de serradures.

Ens vàrem trobar al carrer de Mallorca, com aquell primer vespre d'hivern que es passejava fumant Gitanes mentre s'esperava. Feia cara de cansat. Es va comportar com un noi ben educat quan li vaig fer un petó. Caminava una mica decantat, com si volgués fer entendre que no anàvem junts. O m'ho semblava? Ell i jo, cadascú per la seva banda... «Elisa, el cor et batega massa de pressa. No esclatis a plorar, ni tinguis por, tampoc, de fer allò que has de fer. Si ara, en aquest moment, duies una criatura seva al ventre, aquest home absurdament distant et duria en palmes. Elisa, tot serà que no topis amb l'“altre”, que pugui Rambla de Catalunya amunt amb la doneta, i el mocós a coll! Però a aquesta hora no... Les criatures dormen a aquesta hora.»

Els revolts dels passatges subterranis de les Rondes no s'acabaven mai. Recordo aquelles giragonces en auto com

un malson. Al restaurant ens vàrem asseure a la *nostra* taula. En Guerau va demanar una beguda forta, i jo pensava: «l'hipnòtic barrejat amb l'alcohol el desfigurarà; s'inflarà». Escorcollava les paraules que deia per si n'hi havia una de sola que volgués dir que m'estimava, a *mi*, per *mi!*, però no en trobava... Feia esforços per interessar-lo en algun tema, però tampoc me'n sortia! Així com del meu home havia sentit que me n'allunyava dins un somieig, d'en Guerau me'n decantava arrencada de cop, barroerament. Ja no hi havia cap cosa que s'assemblés a quan corríem enriolats sota la pluja Gran Via enllà.

A la torre s'hi sentia la vida de les plantes a la terrassa; era com si ens esperessin desvetllades. S'escampava arreu la fortor embafadora de la ridorta en flor. «Bona nit per morir», vaig pensar. «No s'adonarà com s'escola.» I saps? Els ulls de Sàskia no eren gens tristos; eren plens de curiositat de veure què en faria del meu amor. Les vaixelles eren més lluents i dringadisses que mai, com si tinguessin ànima de nena. En Guerau, amb l'encant de la casa, va perdre el cansament, com si l'hi haguessin eixugat amb un drap, i em va abraçar fort. Però no vaig voler que em tornés enganyar la rauxa d'un moment. Vaig agafar dues copes per brindar amb xampany. Vaig vigilar que, glop a glop, deixés la seva buida, i jo em vaig abstenir.

Era una matinada plena de sirenes a mar i de sorolls de motos que pujaven muntanya amunt com abegots, i una remor de dins de la casa que semblava que bategava tota. Que n'era de bell en Guerau adormit! Quan li vaig tallar la pell i va xarbotar la sang darrere el clatell i coll avall, com si sortís de tot de brolladors, s'hi va tornar encara més: tot ell era una figura de cera, de marfil, després... Per acabar en marbre. Era marbre jacent, perfecte, quan el va abandonar aquell suc fosc i llefiscós, marejador, pudent, que ell adorava —potser sense adonar-se'n—, la sang!, més forta que l'amor. Perquè la seva sang era ell, repetit en miralls i miralls, que volia que fossin els seus fills, la nissaga; la sang, que es veu i es toca i es mesura... Mentre que l'amor, què és sinó un munt de paraules per dur-nos confiats a l'enterboliment dels sentits i de la ment per arribar a la sang? Però jo, a acceptar això, m'hi nego.

Somniar la vida

Obra en un acte

FINALISTA
MEMORIAL ANTONI SANTOS ANTOLÍ 1990

Fitxa de lectura

Autor

ROSA VICTÒRIA GRAS I PERFONTAN (1933)

Títol

Somniar la vida (1974)

Edició

Somniar la vida. Barcelona: Millà, 1996 (Catalunya Teatral; 294).

Personatges

Sabina, Mare, Carola, Marcel.

Estrena

Teatre-casal Sant Genís, Navàs, 1996. Grup Escènic Navàs.
Director: Josep Maria Simó.

Gènere

Drama simbolista.

Temàtica-sinopsi

A Roma, la Sabina cuida la seva mare invàlida en una gran casa burgesa. Hi manté una relació de dependència malaltissa. Amb els anys, cauen en desgràcia i han de llogar la cambra de les golfes, un espai a les altures, màgic i misteriós. La Sabina utilitza aquest lloguer per conèixer homes que vénen a veure la cambra, tot i que ella afirma que sempre està llogada. Un d'aquests homes és en Marcel. Hi vol portar la seva enamorada, la Carola, una jove rica amb una cama de fusta. Però la casualitat o el destí volen que la Carola i la Sabina siguin amigues: sovint la Sabina va a veure la Carola a casa seva i li explica fabulacions d'una vida que de fet només ha conegut en somnis. Un cop tots es troben davant la cambra misteriosa, les relacions dels personatges s'esmicolen sota la llum de la realitat que s'amaga darrere de les mentides de la Sabina.

Espais

Roma, casa burgesa de la Sabina, la cambra de les golfes, les escales, saló acomodat de casa de la Carola.

Somniar la vida

Obra en un acte

PERSONATGES

SABINA (filla), 45 anys

MARE, 65 anys

CAROLA, 30 anys

MARCEL, 30 anys

Temps: 1990

Lloc: Roma

ESCENA PRIMERA

*Espai amb terrabastall i escales que hi pugen.
És a mig matí d'un dia de sol, a l'hivern, en un pis
d'un barri de torres i cases cares construït uns vint
anys abans. Hi ha marques d'un passat benestant
i de bon gust als mobles, als colors dels entapissats
i cortinatges, però, al mateix temps, s'hi veu
la deixadesa pròpia de l'estretor econòmica present.
La MARE va vestida modestament i és assegurada
vora la llar de foc apagada. La SABINA es prepara per
sortir provant de donar un toc nou a allò que duu
posat, als guants i al barret.*

SABINA: Me l'han donat el programa! Amb un pressupost per escriure-hi totes les fantasies! Perquè saben que sóc la persona indicada; em valoren, em necessiten. Com me l'haurien donat sinó? Com?

MARE: No he pas dit el contrari.

SABINA: Però has dubtat del que jo significava per a ells.

MARE: Com vols que digui coses que et molesten?

SABINA: És que no ho deies; ho pensaves! Ho pensaves amb tanta de força que me n'adonava.

MARE: Són figuracions teves...

SABINA: Un programa estrella; tenir el catxet més alt de la televisió!

MARE: Ja el tenies fa deu anys; no és res de nou per a mi.

SABINA: Però et pensaves que no el tornaria a tenir, que m'arraconaven!

MARE: No s'arracona ningú als teus anys!

SABINA: Una dona sí, i una dona sola més encara...

MARE: Ets una dona sola, perquè vols...

SABINA: Si els únics homes amb qui parlo són els que vénen a llogar la cambra de les golfes!

MARE: Prou que ho sé! Vas fer fora en Valeri. Tu li vas dir que se n'anés.

SABINA: No podia sofrir que vingués cada dilluns amb la roba que havia embrutat amb una altra, ho entens?

MARE: No se'n poden tenir, de manies.

SABINA: El seu pensament qui sap on era.

MARE: Mai no es pot tenir tot. Ara és molt més difícil per a nosaltres... Teníem sempre la gelera plena i no teníem deutes. Jo ja ho he donat tot i no em queda res.

SABINA: Si fos a fer, potser no li ho diria. Ell no m'ho hauria posat tan planer a mi.

MARE: Ho veus?

SABINA: I què en trec de veure-ho?

MARE: No tornar a equivocar-te.

SABINA: Et penses que en tindrà l'ocasió? No la tindrà, i tu ho saps, però t'agrada humiliar-me.

MARE: Són figuracions teves.

SABINA: T'agrada de veure'm reconèixer el fracàs, però la teva satisfacció durarà ben poc; amb aquest programa em referaré, i tornaré a ser allò que era, i més i tot! (*Pausa breu.*) I saps com jo que si en Valeri no se n'havia volgut anar, cap escena meva no l'hauria tret de casa. Allò nostre ja era una cosa acabada i dient-li que se n'anés, només expressava el seu desig; també se n'hauria anat, si no aquell dia un altre. El millor d'aquesta casa, dels meus anys ja havia passat. Va saber triar el punt per fugir-ne.

MARE: Però hi ha prou maneres per barrar les portes. No en vas fer servir ni una, i ara, te'n penedeixes.

SABINA: No me'n penedeixo! No tinc allò, però tinc altres coses... a mi mateixa em tinc.

MARE: Romanços... paraules i prou.

*La SABINA agafa la bossa i l'abric.
S'adreça a la porta com si se n'anés.*

MARE: No et descuidis d'anar a pagar el telèfon; hauries d'haver fet que el passessin al banc.

SABINA: Perquè no hi trobin els diners? Si tot just he signat el contracte! Trigaré més d'un mes a cobrar.

S'ensorra, no es decideix a sortir en aquest estat.

MARE: Doncs, com vindran els llogaters, sense telèfon?

SABINA: Gastem massa xerrant-hi. No els hem de donar tantes explicacions abans de venir; que vinguin!

MARE: N'hi ha que ni vindrien; avui només n'han trucat tres.

SABINA: Dos; una dona i un home.

MARE: I aquell foraster d'ahir, que volia una cambra per a ell i un amic seu en un lloc tranquil...? Ho tinc apuntat a la llibreta.

*Cerca a les butxaques i en treu una llibreta
petita i fosca.*

SABINA: Aquest no vindrà; ha tornat a trucar. Ha dit que ho trobava massa lluny del centre.

MARE (*sarcàstica*): Lluny?

SABINA: S'ha perdut quan venia, després del Pont de Sobrano...

MARE: No has insistit que vingúés?

SABINA: No era gaire educat; no valia la pena.

MARE: No és tan fàcil de dir.

SABINA: Els conec després de tants d'anys de posar l'anunci; amb la veu que fan, amb les observacions sobre el barri, amb la manera de dir passi-ho-bé.

MARE: Sovint t'equivoques; sobretot amb les dones. Et penses que són grans senyores perquè no demanen el preu abans de venir.

SABINA: Jo no les prenc per res, si abans no les veig com es guaiten l'habitació. I l'home d'ahir vespre?

MARE: Era un senyor vell.

SABINA (*amb terror*): Això sí, que no!

*Sona el telèfon. La MARE no es belluga.
La SABINA hi corre.*

SABINA: Digueu! (*Pausa breu.*) Sí, el 16... El pis de dalt de tot, al tercer replà. (*Pausa breu.*) ... Molta claror i molt bona vista. L'esperaré, doncs... Més aviat a les 5, que encara fa claror... Sí, sí; l'ha de veure de dia. (*Penja l'aparell.*) Un tal senyor Cortese.

MARE: Potser és un d'aquests que truca a tot arreu i no va enlloc.

SABINA: Vindrà... El cor m'ho diu. Miraré de tornar a les quatre. Fes-lo esperar si un cas...

MARE (*reticent*): Si que hi estaràs poca estona, a la feina...

SABINA: Hi vaig per una reunió; pot durar poca estona, ho entens? Ara no es tracta pròpiament de feina, sinó de la preparació del programa. M'haig de veure amb el director.

MARE: Vas poc arreglada...

SABINA: Vaig com em puc permetre d'anar.

MARE: Sempre dius que vivim a l'època de la imatge. Qui t'entén, Sabina!

SABINA: Dic el mateix de tu, mamà; qui t'entén? I saps prou bé a què em refereixo...!

*La SABINA obre la porta del pis i se'n va.
Quan ella és fora la MARE s'alça de la cadira
de braços on ha estat asseguda tota l'estona.
Va cap a l'interior. Se sent com manipula atuells
de vidre, com poden ser flascons de colònia,
com obre un armari... Torna més arreglada
i amb posat actiu que contrasta amb el que ha ofert
fins al moment present. Truquen a la porta.
La MARE hi va.*

Fosc.

ESCENA SEGONA

Espai del començament. La MARE obre la porta a en MARCEL CORTESE. És un home naturalment elegant i simpàtic, de físic agradable; un home atractiu sense afectació, i de bon tarannà.

MARCEL: Bon dia tingui. Vinc per veure la cambra de l'anunci.
(*Presentant-se ell mateix:*) Marcel Cortese; he trucat aquest matí... No arribo pas tard?

MARE: Em sembla que sí; em sap greu, senyor Cortese.

MARCEL: No és segur...?

MARE: Ho sabrem aquest vespre.

MARCEL: Llàstima; el barri m'agrada. (*Dubtant un instant:*)
Per si de cas... la puc veure?

MARE: Què en traurà, si no ha de ser per a vostè?

MARCEL: Té raó... De tota manera, si té l'amabilitat... És per tenir una orientació; n'he vistes ben poques.

La MARE li fa signe de pujar escales amunt, darrere d'ella, cap a les golfes.

MARE: Com aquesta, segur que no; si us plau, pugi-hi!

*MARCEL puja l'escala seguint la MARE.
La MARE obre la cambra i roman a la porta, al replà.
En MARCEL hi entra, parla de dins estant.*

MARCEL: Es veu que té totes les comoditats, tal com diu l'anunci.
M'agrada.

MARE: No ho pot dir, encara; és massa aviat.

MARCEL: Què vol dir?

MARE: S'hi ha d'estar una bona estona per saber si li agrada.

MARCEL: Si una cosa m'agrada ho sé de seguida.

MARE: No pot pas ser amb aquesta habitació; és especial!

MARCEL: M'agrada molt! (*Se sent com en MARCEL obre la finestra.*)
I la vista és magnífica.

MARE: Veus els turons d'aquí a la vora? I els jardins que envolten la casa?

MARCEL: Llogui-me-la; no discutirem pas pel preu; li pagaré tot allò que en demani.

MARE: No es tracta del preu; si el dia és clar pot seguir els passos dels qui passegen pels corriols.

MARCEL (*de broma*): Vol dir espia-los? Ho creu interessant?

MARE: És un privilegi d'aquesta casa.

MARCEL: No m'havia adonat mai que era així aquesta banda de la ciutat. És la primera vegada que tinc una visió tan insòlita de Roma.

MARE: Pot tocar les branques de l'acàcia de la finestra estant. Ara no hi ha fulles, però no trigaran a sortir i els penjolls de flors arribaran a tocar els vidres; omplen la cambra d'olor.

MARCEL: I tants de miralls?

MARE: Repeteixen la imatge de les branques i dels jardins veïns, i de les escalinates dels palauets que veu... Al defora, hi fan concerts les nits d'estiu i els músics sembla que els tinguem al voltant d'aquest baldaquí.

MARCEL: Ara ja no se'n veuen gaires de llits amb baldaquí, si no és als museus.

MARE: El trauria?

MARCEL: No! S'hi deu dormir arrecerat, aquí sota! (*S'ajeu al llit, enjogassat.*) Quin matalàs tan flonjo! La hi llogo! No en parlem més, senyora.

MARE: Fins aquest vespre no sabré si puc...

MARCEL (*ressegueix la cambra*): M'agrada el secreteu...
Quin retrat més impressionant! Qui és la dama?

MARE: És una àvia meva hongaresa, que era actriu.

MARCEL: Quin silenci!

MARE: Són els encoixinats que el fan més intens...

MARCEL: Necessito silenci.

MARE: Que escriu?

MARCEL: Ho provo! El soroll em fatiga. Haig de menester un lloc com aquest per reposar de les veus.

MARE (*amb desig de saber*): Essent tot sol...

MARCEL: Tot sol amb una bona amiga, de tant en tant.

MARE (*canviant de to*): Aquesta cambra, encara que li sembli estrany, mai no ha servit per a allò que normalment serveixen les cambres...

MARCEL: Què vol dir?

MARE: Aquesta habitació és la meva preferida, agençada amb els mobles de la casa pairal d'on sóc filla. Eren altres temps per a nosaltres, sap? Quan em vaig quedar viuda, hi passava estones i estones recordant millors temps. Aquestes parets no han emparat mai ni la son ni l'amor, sinó altres necessitats més rares i punyents. La gent que s'hi ha tancat ha estat presa de passions diferents de les que correntment ocupen els cors. Podia ser la recança allò que els empenyia a encofurnar-s'hi... el penediment per una omissió —que són els penediments més rosegadors. De vegades ha estat una solitud esfereïdora, allò que la cambra ha amagat... La solitud que fa cercar companyia no pas enllà de nosaltres, sinó, endins de la nostra carn i de la nostra ànima, que ens obliga a escarbotar les nostres nafres per assaciar-hi la necessitat de plaer i de consol. D'altres vegades han estat esperances irrealitzables, aberracions inconfessables allò que la cambra ha encobert...

MARCEL: Doncs, llogui-me-la! És per a una finalitat poc corrent que la vull. La meva intenció no és de viure-hi cap experiència quotidiana. Ella, la meva amiga és una persona especial, que no tindria cap motiu de fer-li retrets a la vida sinó fos per un defecte físic...

MARE: Però la cambra no és lliure; li ho he dit!

MARCEL: Li ho suplico; aquí, ella s'hi distrauria de cobrir-se perquè no la vegi.

MARE (*interessada*): Va tapada?

MARCEL: Tapa la seva xacra; una cama malalta, però ella no sap que això la fa més estimable, per la seva raresa...

MARE: Compregui'm, no puc trencar la paraula donada, i menys a una senyora...

MARCEL: Potser si jo hi parlava...

MARE: No hi podrà parlar.

MARCEL: Per favor...

MARE (*divertida, encara que dissimula bé*): Em sap greu...

MARCEL: Puc saber de qui es tracta?

MARE (*de sobte, sortint del pas*): És confidencial; no insisteixi!

Fosc.

ESCENA TERCERA

Sala luxosa que imita l'esplendor romana dels films americans, adjacent a l'alcova de la senyora CAROLA KRANZ. Hi ha una piscina. La CAROLA és ajaguda en una chaise longue. Va vestida amb clàmide. Hi ha un toc d'excentricitat en tot, que esdevé més estrident quan l'espectador s'adona que la CAROLA té una cama dreta i camina amb l'ajuda de les crosses, en les quals hi ha incrustacions i relleus. La SABINA va vestida també amb clàmide, però senzilla. La SABINA ofereix a la senyora KRANZ els seus serveis mig de naturoterapeuta mig de confident, amb nom suposat; Silvana. La SABINA manté una activitat constant durant tota l'escena, en el sentit de justificar la seva professió; poden ésser massatges, màscares facials o en d'altres parts del cos, un bany de la senyora KRANZ, etc.

CAROLA: Tenia por que no li hagués passat alguna cosa...
Sempre és tan puntual...

SABINA entrant, duu la bossa de la qual treu la clàmide que, discretament, es posa darrere un paravent.

SABINA: Què havia de ser, senyora Kranz! La mare, com sempre.

CAROLA: Ella la necessita més que no pas jo, ho reconec...
Una persona invàlida és una persona indefensa.

SABINA: Està tan pendent de mi, pobrissona! «Ara és com si fossis la meva mare —em diu—; t’espero, m’agrada que em protegeixis, que em cuidis...» Sense mi no viuria!

CAROLA: Quina sort de ser imprescindible per a algú! Jo em sento tan inútil!

SABINA: Però, no es pensi; m’arriba a angoixar!

CAROLA: Viuen immerses en una atmosfera d’afecte, d’amor. És un do que no aprecia prou, Silvana! Vostè ho irradia, això! Quan passa la porta entra un raig de sol; i m’estic tornant com la seva mare! Ja no em sé estar sense vostè!

SABINA: En el fons té raó; veure una avinença tan gran entre mare i filla enlaira el cor.

CAROLA: Contrasta amb allò que he tingut. Vostè sí que és afortunada!

SABINA: No tinc motius de queixa.

CAROLA: I si els tenia, tampoc no es queixaria! Silvana, la conec!
I a més, adora la seva mare.

SABINA. És com un reflex; ella m’adora a mi.

CAROLA: Jo odiava la meva, encara que molt del que tinc m’ho va deixar, però per força, és clar; perquè jo era l’hereva directa. Quan penso en la meva infantesa! La vida familiar va ser una baralla constant que em va predisposar a totes les altres baralles. No me’n vull recordar... Parli’m de vostè, estimada.

SABINA: Sempre de mi? Sempre? No se’n cansa...?

CAROLA: Tot això que m’explica m’inspira per a escriure. No s’estranyi que arribi a escriure de debò, alguna cosa amb solta, vull dir! I que la produeixi i tot! «Vida de Silvana, escrita i produïda per Carola Kranz.» Ah! Li fa gràcia?

SABINA: M’encantaria veure-la representar!

CAROLA: Ja en tinc uns quants fulls; quan en tindrè més els hi llegiré. Amb tot el que m’explica em surten sense dificultat; ben mirat els qui escriuen guions no tenen gaire mèrit,

aquests dels serials de la televisió, per exemple, o els dels reportatges. Tot consisteix a copiar de la vida.

SABINA (*colpida per la bravata de la senyora KRANZ*): Però potser no és tan fàcil!

CAROLA: Au, comenci la part dura (*es pot referir a qualsevol activitat de la naturoterapeuta més difícil de suportar per a una pacient*), que avui l'haig de deixar a les tres; vull anar a veure la Cannelle; no podrà córrer el mes que ve, pobreta.

SABINA: És greu?

CAROLA: Una revinclada; són com les persones les eugues; es va fer mal quan l'empaitava el Valí del senyor Salviani.

SABINA: Què vol que li expliqui, avui?

CAROLA: Ja sap que li deixo triar el programa. No érem a l'època quan es va casar?

SABINA: Però, li interessa justament aquesta època?

CAROLA: M'entusiasma; pensi que el meu primer casament, als dinou anys va ser un fracàs; i el segon... ja ho veu. Per a mi és reconfortant que una noia normal i corrent hagi superat l'insuperable; m'anima.

SABINA: Però es va acabar la meva relació amb en Claudi; se'n recorda? Em va deixar...

CAROLA: «La va deixar, la va deixar...» Amb quina cara ho diu, estimada? Com si res! Amb absoluta conformitat!

SABINA: Per força...

CAROLA: Admiro la seva manca de rancor. Jo vaig acabar no podent veure en Vincenzo, el primer, i l'Ivor, amb qui vaig viure tres anys... i tots els que em van deixar o em volien deixar... I ja detesto, per endavant, els qui em deixaran, com aquest admirador, en Marcel, que em vol fer creure que el seu interès per mi és «personal». Em dedica tot allò que publica en un diari de províncies. Vol que el protegeixi, vet-ho aquí; el mateix que els altres! Com s'ho va fer per no odiar el seu Claudi? Té un secret, potser? Així com hi ha fórmules per fer-se estimar, hi pot haver les que eviten d'odiar.

SABINA: No ho vaig fer de cap manera, cregui'm. Va ser tot natural. Pobre Claudi! Va trigar a trobar la dona justa per a ell; més jove, més rica, més maca...

CAROLA: És revoltant! Vol dir aquella amb qui se'n va anar? Encara el plany, a sobre? I d'ella, en fa lloances?

SABINA: No sé què em deia, aquí dins (*Signa el pit.*), que li havia de permetre de buscar la felicitat amb alguna altra millor que jo.

CAROLA: Bleda, més que bleda!

SABINA: Jo també em pensava que aquests sentiments només es trobaven en la literatura.

CAROLA: Just; cosa de fulletons, no dic de «llibres»!

SABINA: Però, no, senyora Kranz, no és així. Hi ha en tots nosaltres una capacitat immensa per al perdó.

CAROLA: La voldria creure, però no puc.

SABINA: Prou que podrà...!

CAROLA (*iniciant una manyagueria*): Ho diu com si es tractés de la primavera, que ve després de l'hivern! Que bonassa que és, Silvana! I no ha desitjat mai, com una boja, que ell tornés, perquè tot fos un altre cop com abans? O pel plaer de veure'l per terra, derrotat... que paga al destí la gosadia de fer mal als altres... o què sé jo...? Per a altres coses més planeres; senzillament, perquè l'ajudés a pagar els rebuts, les factures que s'acumulen? Jo gràcies a la mamà no m'he vist obligada a segons quins esclavatges, però, quan una no disposa de fortuna s'ha d'avenir a moltes coses que no agraden.

SABINA: No he conegut les estretors. Treballo perquè la meva professió m'encanta. I la mare no és interessada; fins i tot, ara, em compra flors, llibres... amb la seva pensió. Em dona sorpreses agradables!

CAROLA: La meva era una veritable harpia, gelosa de cada petó que el marit em feia.

SABINA: La meva ha estat comprensiva i delicada.

CAROLA: Aquesta serenitat, Silvana, li ve d'una vida familiar harmoniosa. Sap que l'envejo? Li envejo la pau que té. La mala vida dels meus pares és la causa que ni tots els diners del món em puguin donar seguretat en mi mateixa. Jo, a la mamà, no la podia sofrir. Els darrers temps, amb franquesa, li desitjava la mort i tot. I ella no es moria, no es moria!

SABINA: S'enganya, senyora Kranz; no es pot desitjar la mort d'una mare!

CAROLA: Quan la mare és tan aclaparadora, tan insofrible i, sobretot, quan és... Com li ho diria perquè no em prengui per una mala filla, per una boja, quan li confessaré una cosa horrible? Em temo... (*Se sent incapaç de trobar les paraules.*)
...quan els pares tenen algun defecte que reprovem...

SABINA: No crec que hi hagi defectes que els fills puguin reprovar i no comprendre.

CAROLA: Vostè no sap res de tot això, per sort seva... Jo no podia tolerar les misèries d'ells, que em feien miserable pel fet de ser-ne filla... Les seves coses brutes, vull dir.

SABINA: No sé de què em parla exactament, senyora Kranz.

CAROLA: No es tracta dels vicis retorçats i lamentables d'alguns malalts. Els meus pares eren un parell de bèsties sanes i robustes. Tot el que feien ho hauria pogut fer un porc, un goril·la, homínids de la prehistòria... res de coses rares; es tracta de vulgaritats: dels amants rònecs de la mamà; dels xofers jovenets, d'un criat mutilat... o de l'afició de mentir del papà. Ni mica d'originalitat. No s'escandalitzi, Silvana...

SABINA (*complaent*): Per favor!

CAROLA: No sap l'infern que pot ser una casa on tot són trapaceries, trabanquetes, mentides. Aquestes parets m'han estat tan odioses! Encara estan impregnades d'intriga i d'embolic. No se n'han adonat mai que aquest ambient és corrupte?

SABINA: Per favor, no exageri, que no és just!

CAROLA: Que sí! (*Amb urgència:*) Com és casa seva? Calli; me la puc imaginar...

SABINA: És difícil de dir...

CAROLA: M'ho deixa endevinar? N'hi descriuré una sola habitació; la seva, Silvana. De què fa la mitja rialla?

SABINA: De la seva imaginació; ara m'ho crec que arribarà a escriure guions; guions per a la televisió!

CAROLA: La casa de vostè és oberta; ni un sol racó no és secret... Se'n riu? Tot és nou; modest, però nou. Res no s'hi ha envellit ni corcat. Els mobles són clars, l'espai lliure... La seva mare hi és com una fada, immòbil i tranquil·la, però com una fada. Però arribem a la cambra que li vull descriure; un llit de

monja, polít, d'estil romàntic, amb barana de ferro pintat de blanc... hi ha una calaixera amb toies a sobre... i a la paret una fornícula amb un sant popular... un Bon Pastor o un sant Josep amb la vara plena de lliris... M'equivoco? I, potser, a l'entrada hi ha una escaparata amb la Mare de Déu del Carme, no...?

*La SABINA riu divertida. Riu cada vegada més,
de manera que el seu riure esdevé sarcàstic;
la CAROLA se n'estranya i comença a inquietar-se.*

CAROLA: De què, se'n riu?

SABINA (*sense gairebé poder articular paraula*): De la seva gran intuïció!

CAROLA: Què la fa riure?

SABINA: Pensava en la Lucia Gabaroiu.

CAROLA: En qui?

SABINA: En una àvia meva, una hongaresa que era actriu i tenia el vici de somniar la vida en comptes de viure-la.

CAROLA (*colpida*): És esgarrifós això que diu, Silvana! I no fa riure! És esgarrifós!

Fosc.

ESCENA QUARTA

El mateix espai anterior. La CAROLA s'està donant els darrers tocs per sortir davant el seu tocador.

Entra en MARCEL.

MARCEL (*li fa un petó*): Estimada, et volia dur flors, però no he trobat cap floristeria ni cap parada oberta, i ni un sol venedor ambulat de flors com altres vegades.

CAROLA: No siguis xaró. Saps que no m'agraden les xaroneries.

MARCEL: No les necessites, les flors... tu... *(La torna a besar.)*
T'acompanyaré.

CAROLA: Si trobes que les quadres fan pudor! No et sacrificuis.
Ja tinc xofer.

MARCEL: Es recuperarà, la Cannelle.

CAROLA: No s'ha pas recuperat la seva mestressa. *(S'ha de veure que fa al·lusió a la seva cama ortopèdica.)*

MARCEL: No siguis cruel... Saps que t'adoro. *(S'agenolla i li besa la cama ortopèdica per sobre la roba.)* És una originalitat teva; una originalitat més.

CAROLA: Llagoter! Si mai no l'has vista.

MARCEL: La vull veure ara! *(La CAROLA se'l mira en silenci.)*
Ara mateix. No puc esperar més per esvaïr aquest misteri.
Exageres fent-me esperar. Carola, t'estimo.

CAROLA: I jo també. Per això mateix.

El separa lleugerament.

MARCEL: No t'entenc... Tu has estat casada!

CAROLA: Era diferent; a ells no els estimava com t'estimo a tu.

MARCEL: Per què em decantes com si fos un estrany?

CAROLA: Perquè ets un estrany. Què en saps de mi, Marcel, sinó allò que t'explico?

MARCEL: T'ho penses. No és el que em dius el que jo sé de tu, sinó el que sento quan sóc a la teva vora. Sento que ets feliç, que al meu costat ja no ets...

CAROLA: Desgraciada? No et converteixis en el meu salvador, Marcel; exageraries i tampoc no val la pena que em salvis; que em salvi ningú.

MARCEL: No sé què t'ha passat. T'he deixat despreocupada i alegre aquest matí, i quan torno... No deu ser que no et van bé les sessions de la teva naturoterapeuta?

CAROLA: Si només parlem d'insignificances; de la seva vida. Hi pot haver alguna cosa més inofensiva que la vida d'una noia corrent i vulgar?

MARCEL: Potser sí... no ho sé, però t'amarga.

CAROLA: Ella sí que és feliç; la transparència del seu caràcter envejo!

MARCEL: Tothom et sembla més feliç que tu. Enveges tothom perquè no m'estimes. No dones cap valor al fet de ser estimada per mi.

CAROLA: No t'ofenguis; són les meves dèries.

MARCEL: Te les trauré del cap; lluny d'aquí. He trobat un lloc ideal per a nosaltres.

CAROLA (*taxativa*): No me'n vull venir al camp, ni a la muntanya, ni a la platja, ni vull fer cap creuer, ni cap safari, ni cap estada en un balneari...

MARCEL: No res d'això. Seria massa a prop d'allò a què estàs acostumada. Et proposo compartir, quan voldràs, el meu estudi. Vindré a viure a Roma. M'instal·laré en un lloc acollidor, íntim, senzill, sense luxes...

CAROLA: Sense columnes salomòniques, sense piscines amb lotus... Ja sé que les detestes i tens raó, perquè són imitacions cares, però imitacions dels films de la Metro... I què has trobat?

MARCEL: Encara res en ferm; miro els anuncis.

CAROLA: Per què no vas a un agent immobiliari, al senyor Ribelli, que em porta els assumptes de la vivenda i de les propietats?

MARCEL: Perquè és més romàntic.

CAROLA (*pensarosa*): No hi ha lloc adient per a mi. No te'n pots convèncer? Duc en mi la desharmonia. Avui pensava en allò que de vegades també em dius; que aquesta casa no em convé, que aquesta atmosfera em perjudica, perquè és massa densa de records, però qualsevol altra també seria igual... Aquella dona viu en lloc tranquil, senzill; en la seva modèstia és perfecta. Tens raó quan dius que sóc envejosa, perquè en tinc motius. Ella viu voltada de tendresa, amb la seva mare. Sembla que això no pugui existir, oi? Doncs sí. I aquesta persona envejable ha vingut a fer-me glatir, sense voler, de la seva felicitat, aquí, a casa meva! I com ella potser n'hi ha milers.

MARCEL: No significo res per a tu, Carola... Tinc ganes d'intimitat, no ho veus?

En MARCEL s'acosta a la CAROLA.
Ella s'alça amb brusquedat.

MARCEL: Ja n'hi ha prou, Carola! No és fugint, sempre fugint
que arreglarem les coses!

CAROLA: Si no fujo...

MARCEL: Què poses a prova? La meva passió?

CAROLA: La teva paciència.

MARCEL: No l'esgotaràs, estimada, perquè tindrè la meva
compensació.

CAROLA: Les mans fora; no encara. No m'he enllustrat la
caoba avui, perquè no sabia que el teu ímpetu amorós es
manifestaria avui!

MARCEL: Calla. Em fas pena; no per la cama ortopèdica. No
per la monstruositat d'haver convertit una mancança en la
idolatria del mal gust, en una aberració. L'excentricitat no
me'n fa de pena; em fa gràcia... o riure! Em fa pena la teva
desconfiança en un home, en el gènere humà, diria... Tu no
creus en res ni en ningú!

CAROLA: Estimat meu melodramàtic... Dedicat als meus pits. No
baixis més avall... No... La cama no encara...

MARCEL: La vull veure, llepar, adorar, mossegar...

CAROLA: No siguis brutal...

MARCEL (*apassionadament*): No sóc brutal, sóc pervers com tu.
No hi ha res de més fi que la pell de seda de la teva cama,
res de més rogenic que els secs i les ferides, res de més
suau... com fulla de rosella... Saps com són de fines les fulles
de rosella? Sedoses, llisquents, així imagino jo el teu boci
de cama malaltissa i feble, el meu tresor, la meva cameta
preciosa de nina...

CAROLA (*Clava una estrebada i cau a terra. Se sent el retronjir
de l'aparell i de la fusta a terra.*): No la miris! Veure-la no,
veure-la no! No la miris! Et detesto. T'odiaré, si la veus!

Fosc.

ESCENA CINQUENA

*Al mateix espai de la primera escena.
Entra la SABINA amb presses.
Deixa la bossa damunt un moble.
La MARE és asseguda en la mateixa posició
d'immobilitat del començament de l'obra.*

SABINA: Ha vingut algú dels anuncis?

MARE: I se n'ha entornat i tot; un tal senyor Cortese.

SABINA: T'havia dit que tornaria a les quatre!

MARE: Eres a la feina i ell ha vingut més d'hora. No li podia pas barrar la porta.

SABINA: L'havies de fer esperar! T'ho he recalcat!

MARE: Tornarà aquest vespre.

SABINA: Tantes coses l'en poden fer desdir!

MARE: Ja en vindran d'altres; saps prou que sempre vénen.

SABINA: Tants d'indiferents, que no aprecien les coses de valor!

MARE: A aquest li ha agradat la nostra cambra; sé que tornarà.

SABINA: La «nostra» cambra, la «nostra» cambra...; la mantinc amb la feina! I jo pago els anuncis! Jo en faig la neteja, jo la cuido, perquè la teva invalidesa només et permet de mirar-t'ho de la cadira estant! Tu no pots fer res, ni ajudar a pagar res amb la teva pensió ridícula de professora d'institut, perquè tot t'ho menges en extres dietètics, en visites de metges que no entren a l'assegurança!

MARE: Encara és propietat meva aquest pis!

SABINA: Si encara l'haurem d'hipotecar i te'l menjaràs tu, tota sola!

MARE: I a dalt hi ha l'alcova on tant de temps vaig plorar el teu pare.

SABINA: El pare era un home que no es mereixia que el ploressis tant!

MARE: Justament perquè era desproporcionat, el meu dolor era grandíols. I la cambra era el santuari d'un sacrifici absurd.

SABINA: Una pena que no existia i que te l'havies d'anar creant per tenir alguna cosa on abocar-te. Si no el vas estimar! Et vas empescar la vostra història després que hagués passat, ben diferent de la real! L'oposada!

MARE: Això és el que fas tu; per això me n'acuses; t'inventes les coses.

Truquen a la porta.

MARE: Deu ser un de l'anunci.

SABINA (*escoltant, indecisa*): Calla!

MARE: Vés a obrir.

SABINA: No; ara et privaré jo a tu de l'espectacle.

MARE: Obre.

SABINA: No.

MARE: Se n'anirà, sinó...

SABINA: I no tornarà aquest.

MARE: Pot ser el mateix home que volies veure, el senyor Cortese.

SABINA: Que ho sigui.

MARE: Per això posem l'anunci, amb tants de sacrificis, perquè després no vulguis ni obrir? Ets boja.

SABINA: Tu ho ets.

MARE: Obre, d'un cop!

SABINA (*aferra la MARE pel coll*): Calla. Mai més no obriré als qui vindran a sentir les teves històries de viuda de putxinel·lis, de la casa pairal que mai no va existir, miserable, de la teva àvia actriu, que és una fantasmada, deliris de grandesa! No s'embadocaran més per les postes de sol als jardins dels turons, pels cortinatges, per les randes de la vànova antiga, pels miralls, pel baldaquí del llit!

MARE: I les teves intencions d'enxampar algun ingenu que de veritat es quedi? Per què hi vénen homes i no dones per l'anunci? Has especificat que només hi vols homes? I per què? Pots explicar per què? O potser no cal, perquè es veu prou bé...

Tornen a trucar a la porta.

MARE: Doncs obriré jo.

Lluiten.

SABINA: T'ho prohibeixo.

MARE: Què em pots prohibir, tu?

SABINA: Que ara obris.

*La SABINA rebot brutalment la MARE
contra la barana de l'escala que va a les golfes,
a la cambra.*

MARE: No em defensaré... que si em defensava... el meu cop
seria definitiu.

SABINA: Mor-te, ja d'una vegada! Mor-te!

MARE: Et denunciaré per mals tractes. Te'n penediràs, perquè
és a mi a qui creuran i qui compadiran.

Avança decidida cap al telèfon.

SABINA: No parlaràs amb ningú. No obriràs, no t'ho pensis.

Continuen trucant a la porta.

SABINA: Vas substituir les relacions amoroses per les baralles
amb mi, d'ençà que era nena. Pervera! Tu ploraves al pare?

MARE (*puja cap a la cambra*): No ens serà possible de viure jo
i tu sota el mateix sostre d'ara endavant; no podré.

SABINA: Ho has dit altres vegades, i això és el més terrible;
que podem. Totes dues farem veure que no ens en
recordem més, de moments així... Oh, maleït siga!
Maleïda jo, que t'haig d'aguantar!

MARE: Ja se n'ha anat, sento les passes escales avall.

SABINA: Millor.

MARE: Pensar que ells són l'única ocasió que arribi aire fresc a aquesta casa, l'únic contacte amb el món que tinc!

SABINA: I jo també, però millor.

MARE: T'has trastocat; i no et pensis que mai m'hagi cregut que tornessis tenir el lloc de periodista, no; si fos abans, diria que quan te'n vas, te'n vas amb algun home, però ara no. No sé on vas..., però no vas a la feina que dius. Potser a fregar escales per les cases, perquè ara ho paguen bé, o demanes almoïna... o fas alguna cosa no gaire honorada, perquè te n'hagis d'amagar. Tens una túnica de teatre, que t'he vist a la bossa...

La SABINA empenta la MARE escales avall.

SABINA (*amb un crit ofegat*): Mamà!

MARE (*després d'una pausa breu, en la qual la SABINA no fa cap gest d'ajudar la MARE*): M'he fet mal. Truca a cal metge... corre.

SABINA: M'enganyes.

MARE: El metge...

SABINA: No facis comèdia! T'inventes els mals, les migranyes i els atacs de fetge... la invalidesa... Mala pècora!

Fosc.

ESCENA SISENA

Al mateix espai de l'escena anterior.

La SABINA obre la porta. Entra en MARCEL CORTESE.

És visible la bossa que la SABINA ha deixat damunt un moble en l'escena anterior.

SABINA: És el senyor que ha vingut havent dinat?

MARCEL: Per l'habitació...

SABINA: No la hi puc llogar.

MARCEL: L'altra senyora m'ha dit que tornés al vespre, que potser me la llogaria.

SABINA: L'altra senyora és morta.

MARCEL: Morta? Vol dir que s'ha mort després de... En aquestes hores?

SABINA: Més valia així.

MARCEL: Pobra dona... Com ha estat?

SABINA: Ha caigut a l'escala; un cop. És una sort que no hagi patit gens; ni se n'ha adonat.

MARCEL: Semblava tan entusiasmada amb la cambra! En parlava amb una il·lusió que s'encomanava.

SABINA: Ara en gaudeix plenament; la hi he posada, estirada al llit. La vol veure?

MARCEL: M'estimo més recordar-la com l'he vista abans.

SABINA: Volia dir ella, la meva mare.

MARCEL: No... Me'n vaig, si no li puc fer cap servei...

SABINA: No se'n vagi. Sí que em pot ajudar, si més no, escoltant-me. Fa temps que ningú no m'escolta quan dic la veritat. Hi ha una cosa que m'ofega: jo l'he morta.

MARCEL: Aquella senyora, la seva mare?

SABINA: Sí, a ella. Ho havia de dir a algú.

MARCEL: Deu haver estat sense voler. No pot ser d'una altra manera.

SABINA: No ho cregui. Desitjava veure-me'n lliure.

MARCEL: Avisi un metge; potser no s'ha mort.

SABINA: Oh, sí, per sort! La hi puc ensenyar.

MARCEL (*rotund*): No.

SABINA (*protestant*): No volia ser una nena petita amb els cabells blancs i les dents postisses; tota la vida fent-li els encàrrecs, deixant-me manar, suportant-la! «Nena! Porta'm això! Nena! Vés-me a buscar allò altre!» Ni una cadira no es podia canviar de lloc en aquesta casa, si ella no ho manava. Fins i tot a la

cambra de dalt; allò que jo posava en un prestatge ella de seguida ho treia; un gerro feia girar per tenir-lo a la seva manera i no pas com jo l'havia deixat! D'un través de dit se n'adonava...!

MARCEL: Estimada senyora, em sembla que està molt cansada i fins i tot que no es troba gaire bé. Faci venir el metge.

SABINA: No s'ho creu que hagi mort la dona amb qui ha parlat abans. És tan fàcil de comprovar-ho! Pugi...

MARCEL: Calli, per favor; no està bona...

SABINA: De la porta estant miri-se-la... encara que només sigui de la porta estant... Són vint esglaons.

MARCEL (*hi puja, s'atura a la porta*): Sembla morta, sí...

SABINA: I ho és; acosti-s'hi. És freda.

MARCEL: Avisi la policia. Si no ho fa, ho faré jo.

SABINA: Més val que no; podria dir que vostè l'ha empentada escales avall.

MARCEL: Jo? Per quin motiu? No s'ho creurien.

SABINA: Menys encara de mi.

MARCEL: De vostè s'ho creuran perquè està malalta.

SABINA: La cambra és plena d'objectes de valor. Per robar-los!

MARCEL: No en tinc necessitat. És absurd.

SABINA: Però li agraden les coses boniques; per això ha tornat.

MARCEL: No me les podria endur a l'esquena les coses que diu!

SABINA: Les capsos de Sèvres, les cornucòpies...

MARCEL: No es mata pas la gent per una porcellana o un mirall...

SABINA: És clar que sí! Es discuteix, primer; hi ha un malentès, un accident!

MARCEL: Està molt malalta.

Fa el gest d'anar-se'n.

SABINA: No se'n pot anar sense escoltar-me.

MARCEL: Deixi'm estar, o sí que, de debò, cometré un assassinat... O potser és allò que vol?

SABINA: Li suplico que m'escolti! Sap què és això de fer durant anys, els darrers anys de la vida, els més curts per a una dona... tot a contracor? Sacrificis, privacions, concessions, cada dia, cada dia...? No justifica matar qui ens ha obligat a tanta violència contra nosaltres mateixos?

MARCEL: Era la seva mare!

SABINA. Que la vaig triar, jo? Quan vaig obrir els ulls ja vaig trobar aquesta dona que vomitava al meu damunt les seves frustracions amb el seu home. Ella va desfer les meves parelles, ella em va convèncer de la vilesa de tot amor!

MARCEL: Ningú no l'en podia convèncer!

SABINA: Gairebé mig segle he estat embolicada en les històries inacabables d'ells! En les seves manies (*abstreta, com si descobrís alguna cosa*), en la manera de plegar el tovalló! Ficada fins al coll en les seves baralles, en el tuf amb què empestaven els lavabos! Només perquè eren vells eren sagrats? Quan tenia vint anys, quan en tenia trenta... però ara, ara... no sóc gairebé vella, jo també? No ho sóc per a trobar una bona feina, per a trobar parella? Només sóc «nena» per a ella, aquella nena cansada de treure-li la gibrella i netejar-li l'escopidora?

MARCEL: Per què no se n'anava? N'era ben lliure... o no?

SABINA: Qui troba l'hora de deixar una invàlida?

MARCEL: Més valia deixar-la que matar-la.

SABINA: Mai no vaig pensar que la mataria. Quan tenia trenta anys no ho podia ni imaginar; em pensava que la meva capacitat de resistir era inacabable. Als quaranta la paciència encara no m'havia abandonat. La meva educació havia estat pensada per assaciar l'avidesa d'aquests monstres amb posat de bones persones que anomenem «els pares», els «sogres», els «ancians» de les llars com cal. Quan el físic se m'ha anat fent malbé, a mesura que se m'ensorrava la carn i els ossos, la meva paciència també s'ha deteriorat i no he pogut més.

MARCEL: El que diu és depriment; em fa llàstima.

SABINA: No pretenc fer-n'hi. Només volia que m'escoltés. Gràcies.

MARCEL: Què farà?

SABINA: No ho sé.

MARCEL: Vostè no ho volia fer; ha estat un accident.

SABINA: Potser sí, però m'he alliberat.

MARCEL: No ho crec... Tant de bo fos així com diu!
Li ho desitjaria...

Truquen a la porta.

SABINA: Són gent que ve per veure la cambra. Ara ja no els
la podré ensenyar. S'ha acabat el joc.

MARCEL: De quin joc parla?

SABINA: No ho entendria; d'un per a gent solitària.

MARCEL (*sense comprendre*): Solitària?

*La SABINA respon amb un gest,
com si no podia articular les paraules.*

MARCEL: Ha d'anar a obrir.

SABINA (*mira per la reixeta i s'esglaia*): La senyora Kranz!

MARCEL: La coneix?

SABINA: Sí.

MARCEL (*mira per la reixeta*): Qui és vostè?

SABINA: Sóc... la Silvana, la seva naturoterapeuta. I vostè qui
és...? (*Adonant-se'n.*) És el senyor Cortese... No obrim;
no podem obrir. La mataríem del disgust. No digui que
m'ha vist. No tornaré mai més a casa seva; li ho juro!
Ella no ho entendria. Li he explicat coses que no són veritat.

MARCEL: Quines coses? No sé a què es refereix.

SABINA: Coses que l'han fet creure que la gent s'estima...
Digui que la cambra ja és llogada. Digui allò que voldrà.

La SABINA corre escales amunt a la cambra.

MARCEL (*obrint la porta, amb aspecte trasbalsat*): M'has seguit,
Carola?

CAROLA (*entra elegantment vestida*): És aquí el lloc?

MARCEL: Sí, però hi ha hagut una desgràcia. La cambra ja no es lloga.

CAROLA (*s'asseu en la cadira de braços de la MARE a reposar*): Quina desgràcia? Estàs tot trasbalsat.

MARCEL: S'ha mort la mare de la llogatera. Ha estat un accident.

CAROLA: Que sinistre! Espero que el pròxim cop tinguem més sort que aquest. Valdrà més que en parlem amb l'agent immobiliari i no t'exposis a sorpreses desagradables. Tanmateix m'agradaria de veure quin gust tens. Vull veure la cambra abans d'anar-nos-en.

MARCEL (*espantat*): Hi han posat la morta.

CAROLA: Quin acudit! Ho trobo de mal gust.

MARCEL: Exactament. Més val que ens n'anem.

CAROLA: No corris tant! Fa temps que no presencio escenes macabres.

MARCEL: Ni en tens necessitat. Anem, Carola.

CAROLA: El barri no està gens malament. He dit al xofer que fes un volt pels turons d'aquí a la vora. Deu ser un lloc romàntic de debò; la casa m'agrada, un xic tronada, però parada amb gràcia. I quina mena d'accident ha estat?

MARCEL: No ho sé... el gas? Més val que ens n'anem...

CAROLA (*s'adona del capell i de la bossa de la SABINA*): Què hi fa aquí la bossa i el barret de la Silvana?

MARCEL: Com saps que són d'ella? N'hi ha a dotzenes de semblants.

CAROLA: Els reconeixeria entre mil. Són de la Silvana. Què hi ha vingut a fer? On s'ha ficat? (*Crida.*) Silvana!

MARCEL: Per l'amor de Déu, hi ha un difunt! Anem!

CAROLA (*Obre la bossa de la SABINA; en treu la clàmide.*): Ho veus, si tinc raó? La Silvana és aquí, i vull saber què hi fa.

MARCEL: Potser té algun parentiu amb els de la casa; ja t'ho explicarà... Per favor, no puc suportar més aquesta atmosfera.

CAROLA: No era el lloc ideal?

MARCEL: Però abans que passés aquesta tragèdia.

CAROLA: Aquí no hi ha més tragèdia que la meva, Marcel.
Estic condemnada a l'engany de tots. Què m'amagues? És la teva amant, la Silvana? Confessa-ho! Ho entendre, però no vinguis amb subterfugis poca-soltes. Us he vist aquí dins. I ara em dius això de la dona morta.

MARCEL: Com pots suposar una cosa tan retorçada i increïble?

CAROLA: És innoble, mesquí, un recurs sense imaginació; ni gota de talent no tens, ni l'habilitat d'empescar-te una sortida digna! Tu vols escriure? Tu, arribar a ser un novel·lista d'anomenada? Un vulgar vividor com tots els altres, ets.

MARCEL: Carola, no és això, no és això!

CAROLA: Doncs què és?

MARCEL: Anem-nos-en i t'ho explicaré.

CAROLA: No ha de ser ella qui m'ho ha d'explicar? Aquesta mosca morta, la criatura angelical?

MARCEL: També... però, anem-nos-en. No és allò que et penses...

CAROLA: M'esperaré fins que sortirà i m'ho aclarirà.

SABINA (*surt al capdamunt de l'escala que mena a la cambra i va davallant*): Aquí és casa meva, senyora Kranz, i qui s'ha mort és la meva mare. Aquest senyor és un lector d'anuncis del diari, dels qui vénen a veure la cambra que lloguem...

CAROLA: La cambra? No entenc res del que passa.

SABINA: ...I hi bescanviem unes quantes paraules, sobre el preu, sobre els mobles, sobre la vista, sobre les nostres vides, tant se val sobre què hi parlem... uns instants; no res més. Ha estat una coincidència desafortunada que ell vingués o que vingués vostè.

MARCEL: T'hauràs de disculpar, Carola.

CAROLA: Ella em deu explicacions a mi. Naturalment que sento la mort de la seva mare, Silvana. Sento també tot el que he dit. Però no hauria reconegut la casa; no és gens com m'havia deixat suposar, pel que he vist...

SABINA: Ni en veurà res més, ni fa falta que en vegi.

CAROLA: Potser no; anem, Marcel.

La CAROLA i en MARCEL se'n van.
Pausa breu.

SABINA (*cridant, descontrolada*): Mamà! Contesta'm! Ja n'hi ha prou de castigar-me! Alça't, mamà, no facis més la morta! Mamà, estic cansada de les teves trampes per fer-me patir! Prou! Perdona'm, què més vols encara que et digui perquè t'alcis...?

FI DE L'OBRA

Balneari Celeste

Fitxa de lectura

Autor

ROSA VICTÒRIA GRAS I PERFONTAN (1933)

Títol

***Balneari Celeste* (1971)**

Edició

Balneari Celeste. Pròleg de Pere Daussà. Barcelona, AADPC, 1996.
(Teatre-Entreacte; 3).

Personatges

Senyora Nemèsia Krem, Senyor Arseni Spencer,
Director, Senyora Helena, Senyora Eduvigis, Gibert,
Segimon, Adela, Senyor Fortià, Joan-Lluc, Oda.

Estrena

Ateneu Barcelonès, Sala d'Actes, Barcelona 1996.
Direcció: Pere Daussà.

Gènere

Distopia irònica.

Temàtica-sinopsi

En un balneari del futur, els clients poden sol·licitar una «mort a la carta» per tal de no haver-se-la de provocar ells mateixos. Els problemes sorgeixen quan els suïcides covards pateixen unes morts ben diferents de com les havien encomanat. Aquest desengany els fa rebel·lar-se contra els treballadors i el director del balneari.

Espais

El balneari futurista: *hall*, parterre, hivernacle.

Balneari Celeste

Els anys 2200 hi ha la possibilitat d'anar-se'n a un «balneari» on es pot demanar la mort «a la carta». El Balneari Celeste, encara que pretengui de ser un exquisit club de suïcides, aplega els teorètics i els somiatruïtes més il·lusos als individus més primaris i vulgars. El balneari no és altra cosa que la continuació, maquillada, de l'exterior, i els benpensants, els ingenus, hi pateixen el desengany més amarg i una mort ben diferent de com l'havien encomanada en inscriure-s'hi.

L'obra relleva la indefensió de la poètica davant la brutalitat.

Balneari Celeste no té protagonista; és pensat com un esdeveniment grupal.

Barcelona 1992

PERSONATGES

Per ordre d'aparició:

SENYORA NEMÈSIA KREM

qui, formant parella amb el SENYOR ARSENI SPENCER, va al balneari sense escrúpols, no solament per l'esport de matar, que practica, sinó pel negoci que hi té venent els cossos. És forta físicament i prou lúcida per saber què duu entre mans i qui és cadascú. Duu botes altes de bon cuir.

SENYOR ARSENI SPENCER.

Va amb la SENYORA KREM. No és tan fred com ella; cedeix a alguna vel·leïtat. Bestial, sap que és a la banda dels qui poden manipular i dominar.

DIRECTOR.

Vividor, amb un negoci brut; mercadeja, enganya. La seva visió de les situacions al balneari és la més normal d'un director d'hotel corrent. Els seus comentaris solen ser, ras i curt, cínics.

SENYORA GROGA (SENYORA HELENA),

excèntrica que pateix físicament; té aspiracions ètiques; perd la partida davant la SENYORA KREM i el SENYOR SPENCER, qui, d'acord tots dos, li fan creure una certa complicitat de part del SENYOR SPENCER. El fet de dir-se SENYORA GROGA és simplement per destacar alguna característica visual lligada amb el seu vestuari.

SENYORA VERDA (SENYORA EDUVIGIS),

pateix moralment. La seva estada al balneari és curta; es mor en no poder resistir la realitat que descobreix. Està contínuament contra la SENYORA GROGA, per rivalitat temperamental. Vesteix en tons verdosos, venusians.

GIBERT,

home «fatal» que el balneari té a manera de galant per endolcir la mort d'algunes dames. És més aviat romàntic, amb pretensions de professionalitat. La seva tasca és de «davallador»,

o sigui, de qui «davalla» els altres, sent «davallar» l'eufemisme de matar.

SEGIMON,
noi jove, excessivament ingenu i imbuït de les idees que el duen al balneari. Es vol morir el dia mateix del seu casament amb l'ADELA, perquè està convençut que ells dos continuaran la felicitat d'aquell dia «més enllà». Té codis, programes mentals que li han gravat, i és inofensiu. Va al balneari perquè el «davallin» i prou.

ADELA,
jove, la núvia, literata i ingènua. És com una boira; s'esvaeix com la boira.

SENYOR FORTIÀ,
home ric que és al balneari perquè l'han enganyat amb els trucs publicitaris. Quan se n'adona, en vol fugir, inútilment. S'enamora de la SENYORA VERDA. El SENYOR FORTIÀ és patètic en la seva simplicitat, convençut d'allò que la propaganda li ha promès fins al darrer moment.

JOAN-LLUC,
la rèplica d'en SEGIMON, bon noi i enamorat de l'ODA. No sospita que ella el trairà i el matarà després d'enamorar-se d'en GIBERT, el guapo del balneari.

ODA,
la rèplica de l'ADELA, però corruptible fàcilment.

Hall del balneari del XIX remodelat amb gust futurista.
El conjunt del moblatge, l'ambient tot sencer, han
de fer l'efecte d'una bombolla —càmera de vidre—,
on passen les coses a part d'un món dur, implacable
que hi ha al defora. El taulell de la recepció és
buit. A dues gronxadors seuen la SENYORA KREM
i el SENYOR SPENCER. Parlen en veu baixa per a no
ser sentits.

SENYORA KREM: Estan encantats d'agafar-nos; som els millors
de la professió.

SENYOR SPENCER: Hi he vingut perquè hi insisties; tinc altres
ofertes.

SENYORA KREM: Et dic que no com aquesta!

SENYOR SPENCER: Es veu molt «mort» això...

SENYORA KREM (*Fa una reacció gestual de sarcasme.*): El temps no
hi acompanya, perquè estigui ple. La tardor ha començat,
fresqueja... Amb el fred les ferides couen més, el tacte de
l'acer és més desagradable —ni que sigui el d'una agulla ben
fina—, i encara que les piscines estiguin climatitzades no
tenen gaires ganes de ficar-s'hi. (*Ofega una lleugera rialleta.*)

SENYOR SPENCER: No siguis macabra, estimada. Ens poden sentir.

SENYORA KREM (*advertint que algú s'acosta*): Venen...

SENYOR SPENCER: Que sigui allò que vas fixar-hi... No hi ha cap
rebaixeta.

SENYORA KREM (*es presenta*): Nemèsia Krem, de l'Agència
Noviluni.

SENYOR SPENCER: Arseni Spencer.

DIRECTOR (*professional*): Sento que s'hagin hagut d'esperar...
Senyora Krem, Senyor Spencer. (*Se saluden.*) Estava ocupat
amb la cerimònia nupcial d'aquesta tarda.

SENYORA KREM: Que bé que la gent «també» s'hi casi, al balneari!

DIRECTOR: Sovint! Molt sovint! Sap que partir en plena felicitat
és una de les aspiracions més corrents? Avui tenim la parella
ideal; dues mitges taronges, dos colominets!

SENYORA KREM (*complimentosa*): Quina il·lusió em farà
conèixer-los!

DIRECTOR: Tindrà aquest gust ben aviat, Senyora Krem. Si us plau... Vostès vénen com a membres «actius» o bé...? És pura formalitat.

SENYORA KREM: Tal com vàrem fixar en l'entrevista (*Li allarga una carpeta amb un dossier.*), «actius» sempre.

SENYOR SPENCER: Exactament.

DIRECTOR: Perfecte, perfecte. (*Fulleja el dossier.*) Estan assabentats del reglament? Paguen. Sí, vostès paguen; així com «els altres» ho fan perquè els «davallin» a ells, vostès paguen pel dret de «davallar-los».

SENYORA KREM: No han variat els preus de l'estació termal passada amb ara?

DIRECTOR: S'han apujat. S'han apujat lleugerament. És un esport d'«élite». Permetin-me. (*Cerca el llibre on els inscriurà.*) Llegeixin les clàusules, la lletra menuda... Sobretot! Prenguin-se el temps que calgui. Diplomada Senyora Nemèsia Krem... Diplomata Senyor Arseni Spencer... (*Escriu els noms.*) Firmin aquí, si els plau. (*La SENYORA KREM i el SENYOR SPENCER llegeixen ràpidament i signen.*) Benvinguts al Balneari Celeste! Duen equipatge?

SENYOR SPENCER: L'indispensable i prou. El maletí de les eines.

SENYORA KREM: Diria que són de joguina; un disseny nou.

DIRECTOR: Magnífic. Vinguin, si els plau, els cambrers els acompanyaran a les habitacions i, després, els farà conèixer els altres hostes.

SENYORA KREM: Frisem per veure'ls.

El DIRECTOR se'n va amb la SENYORA KREM i el SENYOR SPENCER cap a l'interior. Per una altra banda entren la SENYORA HELENA (la SENYORA GROGA) i la SENYORA EDUVIGIS (la SENYORA VERDA), totes dues d'uns 35 anys, vestides amb elegància.

SENYORA HELENA: Fa una setmana que sóc aquí i tot continua com si res. La rutina em comença a aclaparar; cap sorpresa... Sort que el mal insuportable pel qual em vaig decidir a venir va desaparèixer l'endemà d'arribar, que, sinó, ja me n'hauria anat a un altre lloc on fossin més expeditius.

SENYORA EDUVIGIS: No es pensí que existeixen. Si té tanta pressa, vostè mateixa ho podria solucionar...

SENYORA HELENA: Amb les meves mans? Quin horror! Més val que em tranquil·litzi...

SENYORA EDUVIGIS: Jo no canviaria aquest «suspense» d'ara per res del món. Mai la vida no havia estat tan interessant: «me n'aniré, no me n'aniré...?» De minut a minut, de segon a segon... I no saber «quin» dels meus interlocutors m'ajudarà a partir! Ja no voldria que s'acabés mai aquesta situació —encara que seria una contradicció—, perquè he vingut per «acabar».

SENYORA HELENA (*amb lleuger recel*): No deu ser que vostè és una dels qui...?

SENYORA EDUVIGIS (*divertida*): Jo? De cap manera! Com es pot imaginar que em dediqui a fer aquesta mena de feines?

SENYORA HELENA (*No creu això que la SENYORA VERDA li diu.*): Li confesso el meu punt feble? No és justament per la violència física que se'm pot destruir més fàcilment!

SENYORA EDUVIGIS: Per favor; no m'ho expliqui. Estalviï'm aquests detalls.

SENYORA HELENA (*colpida*): I si li deia que pateixo terriblement? Si sabia que quan em ve el dolor sóc una bèstia que caldria abatre? I que el dolor pot tornar, quan més poc l'espero?

SENYORA EDUVIGIS: No és per compassió que defenso les idees d'eliminació voluntària, sinó per una qüestió estètica. No insisteixi; calli!

SENYORA HELENA: Ni a la fi de la seva vida no vol fer res per ningú? Per saber quina sensació produeix ser complaent, amable...?

SENYORA EDUVIGIS: No m'involucri en la seva història. El meu desenllaç serà molt personal, especial, únic com la meua existència. Per això sóc al Balneari Celeste, sinó, m'hauria fet matar per les autopistes. Compregui-ho.

SENYORA HELENA: Tant li costaria de donar-me, si s'esqueia, un disgust fort, contundent... un espant, potser? Que m'obris les portes de l'alliberament?

SENYORA EDUVIGIS (*convençuda*): No hi ha alliberament!

SENYORA HELENA: Què vol dir?

SENYORA EDUVIGIS: Que no n'hi ha, estimada. No n'hi ha, d'alliberament!

SENYORA HELENA: Fa anys que m'hauria tornat boja si no hauria cregut en l'alliberament. Els dels «balnearis» garanteixen la llibertat després d'«això».

SENYORA EDUVIGIS: Perquè els interessa d'atraure els clients, però és un truc publicitari; l'alliberament no existeix mai, senyora.

SENYORA HELENA: Em vol deprimir, però no ho aconseguirà. Em mantindré en plena forma mental fins a l'acabament. Necessitaria un sotrac, un cop fort! No em vull ensorrar lentament, amb petites pors quotidianes!

SENYORA EDUVIGIS: Potser encara m'haurà de donar les gràcies; el descontrol que li faig sentir pot ser d'efectes més ràpids que no es pensa!

SENYORA HELENA: Es veu que no li sóc gaire simpàtica...

SENYORA EDUVIGIS: Li confesso que no.

*Entra en GIBERT, membre actiu i fix del Balneari Celeste.
El seu aspecte és el d'un jove encantador,
acostumat a l'èxit entre les dones.*

GIBERT: Com és que no són a la piscina, senyores, senyores estupendes?

SENYORA HELENA: Gibert, per favor... La piscina no fa per a mi.

GIBERT (*adonant-se de l'al·lusió al fet de negar-se*): Si no hi pensava en allò que suggereix! Perdoni'm la maladreça; ho deia perquè la resta dels hostes pren l'aperitiu al jardí anglès, sobre l'herba, al voltant de l'aigua. No voldria que s'ho perdessin.

SENYORA HELENA: Necessito coses més sofisticades i no enganyifes puerils i paranys per a idiotes; per favor, Gibert!

SENYORA EDUVIGIS: És una dona complicada, no ho sap? La pot matar d'una alegria!

GIBERT: Només proposava una manera agradable de passar l'estona. No em vull perdre la celebració del casament. Hi venen?

SENYORA HELENA (*atura en GIBERT*): És un covard, Gibert!

GIBERT: Jo he estat correcte en tot moment; no la comprenc, senyora...

SENYORA HELENA: No es guanya el sou que li paga el balneari! No és un home fatal! Hauria d'oferir formes noves, sorprenents, i no pas aquestes vulgaritats de pícnic! Ja no hi sóc a temps, però no recomanaria aquest lloc ni als meus enemics.

GIBERT (*comença a molestar-se de debò*): Massa correcte he estat; no es mereix d'acabar amb un «tractament» meu, a les meves mans, senyora!

SENYORA HELENA (*no entenent que en GIBERT vol dir literalment això que diu*): No és amb les grolleries que em ferirà. Trobi coses no tan gastades, au! L'espero!

GIBERT (*perdent la paciència*): Si sóc sincer, Senyora Helena, si no penso en aquests moments que és una clienta; li parlo com si fóssim al carrer: és una dona insuportable!

SENYORA HELENA: Infantil, Gibert. Pensi en alguna cosa que no sigui vulgar!

GIBERT (*a la SENYORA VERDA*): M'acompanya?

SENYORA EDUVIGIS: A mi tant se me'n dona de l'aigua. Asseguri'm només que no hi ha peixos.

GIBERT (*Ha captat l'al·lusió sexual.*): Els vam excloure fa temps dels estanys del balneari. Tot l'erotisme té lloc en terra ferma! Vingui...

*La SENYORA VERDA i en GIBERT surten.
La SENYORA GROGA se'ls mira, vacil·la un instant
i acaba seguint-los.*

SENYORA HELENA (*criant*): Ni la gelosia ni el despit no em poden fer res. No ho aconseguirà per aquest camí, Gibert; fracassarà! Sóc invulnerable al despreci. He passat per massa humiliacions abans de venir. Més de vint anys de ballar l'aigua als indignes, de voler que em permetessin d'adular-los i no m'ho permetien!

*Pausa breu. Se sent el brogit de la celebració
a una certa distància. Entren els nuvis SEGIMON i ADELA;
són joves, bells, radiants. Van vestits de gala.*

SEGIMON (*atrau l'ADELA cap a ell; es fan una abraçada romàntica*):
Aquí no hi ha ningú, vine...

ADELA: Ha estat bonic! No podia ser més emocionant. Has vist?
Els assistents ploraven; de segur que els nostres pares, si hi
havien pogut assistir, haurien plorat...

SEGIMON: Ara ja som «marit» i «muller», com deien en altres
temps.

ADELA: La nostra tomba durà un epitafi que dirà «Segimon
i Adela, morts feliços el dia mateix de les seves noces,
celebrades a la manera d'abans. Ni una ombra no va
enterbolir la seva felicitat d'aquell dia».

SEGIMON (*acariciant l'ADELA*): Estimada, la meva estimada
«muller»... La bella Adela!

ADELA (*de sobte*): Canviarà el nostre aspecte en el més enllà?

SEGIMON (*no s'adona del que vol dir l'ADELA; respon amb gran
tendresa*): No pas la nostra cara radiant, Adela meva!
És una cara indeleble, saps?

ADELA: La funerària lunar durà flors cada dia a la nostra làpida
rosada i encendrà llànties perquè tothom qui passi sàpiga
com va ser la nostra fi meravellosament romàntica.

SEGIMON (*ensonyadament*): «La fi és més important que el
començament». És una citació literària, oi Adela? Però no sé
pas de qui.

ADELA: Ni jo tampoc, però besa'm, besa'm sense parar, amor
meu...

SEGIMON: No caurem al parany d'allargar aquest dia d'avui...
Estàs a punt?

ADELA: Sí, estimat. (*S'abracen com dos infants.*) Saps si a «l'altra
banda», hi anirem vestits?

SEGIMON (*perplex*): Vestits?

ADELA: No vull tenir fred. Aviat serà hivern... Les fulles seques,
les ratxes glaçades, que anuncien la neu que vindrà...

SEGIMON (*recordant*): Quan em vaig despertar de l'operació
d'apendicitis en tenia... Però «més enllà» no hi ha climes
ni estacions.

ADELA: És un detall que no em vaig recordar de demanar
al moment d'informar-me... Quin greu!

SEGIMON: Per què t'hi preocupes, Adela? Ens acostarem l'un a l'altre. A mi no em fa por res al teu costat.

ADELA: Em prendrem el vol tots dos alhora?

SEGIMON: El vol?

ADELA: Sí, el vol; més enllà dels viatges interplanetaris, més enllà de les estrelles fixes. (*Pausa breu; s'abracen.*) Seria horrible quedar enganxats a alguna cosa... Com les aloses amb les ales esgarrinxades a les bardisses.

SEGIMON: No posseïm res en aquest món, Adela. Què ens hi podria aferrar? No hem acumulat res, no ho veus, estimada que res no ens pot empresonar?

ADELA (*recelosa*): Hi ha d'altres motius que ens retenen arran de terra i ens priven de volar...

SEGIMON: De quins motius parles?

ADELA: Sí, sí... No t'ho volia dir, però n'hi ha... Els qui es moren tràgicament no es poden allunyar del lloc fatídic; s'hi queden per sempre, perplexos. Ni sabem si són morts!

SEGIMON: Diuen que res no és «per sempre», afortunadament!

ADELA: Sí, si es recorden de les imatges doloroses de l'últim moment!

SEGIMON: Però nosaltres morirem feliços, assaborint el gust de morir, i continuarem la nostra felicitat d'aquí més enllà; ho tenim tot previst, tot planificat. Serà perfecte, estimada; com ens mereixem. Aquesta és la clau del nostre èxit; el convenciment íntim.

ADELA (*no gaire convençuda*): Vull abandonar-me als sentits amb tu, als teus braços, abans d'anar-nos-en... Voldria fer allò que diuen que ens acostarà a l'èxtasi; l'amor. Fer l'amor, vull.

SEGIMON: I jo! I després ens n'anirem a les esferes llunyanes, sota la mirada bondadosa dels déus.

Pausa breu.

ADELA: Com ens trobarem, si una ventada ens dispersa?

SEGIMON: No n'hi ha de ventades, allà.

ADELA: Quin horror, no retrobar la teva cara ni el teu cor! El nostre ideal no tindria sentit! Hem de ser junts per sempre!

Hem de tenir gravat el nostre aspecte per si de cas passava el temps i no ens retrobàvem... Tu ets el meu Segimon, jo sóc l'Adela; fixa't-hi bé; Adela, Segimon.

SEGIMON (*repeteix, assenyalant-se, de broma*): No existeix allà el temps! Adela, Segimon.. Sí, sí...

Es besen. Entren silenciosament el SENYOR SPENCER i la SENYORA KREM. L'home s'enduu a la força l'ADELA. L'ADELA xiscla. La SENYORA KREM aguanta fort en SEGIMON.

ADELA (*resistint que el SENYOR SPENCER l'arrossegui on ell vol*): Deixi'm anar! Segimon, auxili! Ajuda'm, Segimon! Què és això? Hi ha un error! Així no pot ser! Ens han entès malament. No ho vull així! ...No és d'aquesta manera que vull acabar!

SEGIMON (*esbategant entre els braços de la SENYORA KREM*): No la toqui; no la toqui! Ella és la meva muller! Hi ha un error! No vol aquesta mort, ella! No la sent? Es confonen, ella no! Ella no vol morir embrutada per un sàdic!

SENYORA KREM: No es pot escollir tot! Què et pensaves, maco? Teniu idees passades de moda, vosaltres!

SEGIMON: Adela, Adela! No ho permetis, no ho vulguis!

ADELA (*se sent lluny*): Ajuda'm, ajuda'm! Segimon! No em deixis, no m'abandonis! Com em pots abandonar?

SEGIMON: No et deixo, em sents, Adela? No t'abandono, Adela, no puc, no puc...

La SENYORA KREM s'abraona sobre en SEGIMON.

SENYORA KREM: Ets massa tendre i tot...

Torna el SENYOR SPENCER triomfant. S'arregla la roba.

SENYOR SPENCER: No es paga un gust així, no es paga!

SEGIMON: Adela, amor meu, Adela... No em respons?
(*La SENYORA KREM deixa caure en SEGIMON mort. Se sent,*

només, la seva veu com un eco.) No em respons, Adela? On ets? La meva Adela... On ets? Adela...? Adela...?

Se sent lluny la veu de l'Adela.

ADELA: Segimon? Segimon...? On ets? Segimon...?

*La SENYORA KREM i el SENYOR SPENCER
somriuen satisfets.*

Fosc.

*Al mateix lloc uns instants després.
Entren el DIRECTOR, la SENYORA EDUVIGIS,
la SENYORA HELENA, en GIBERT i el SENYOR FORTIÀ.*

SENYOR FORTIÀ (*engrescat*): Adela? Segimon? Adela? Els nuvis, on sou...?

SENYORA EDUVIGIS: Us venim a felicitar: «per molts anys!».

SENYORA HELENA: Digui, més aviat, que ens en venim a acomiadar. No pot ser «per molts anys!».

SENYORA EDUVIGIS: Podrien fer una estada llarga al balneari!

GIBERT: Són una parella ideal; costarà de trobar-hi la «solució» perfecta.

SENYOR FORTIÀ: Són tan joves, tan poètics. Si jo ho havia tingut tan clar com ells, a la seva edat!

DIRECTOR (*amb la sospita d'allò que ha passat*): Segimon? Adela? Potser la «gestió» ha estat més ràpida del que esperàvem... Aquests dos nou-contractats són massa expeditius... Potser barroers i tot!

SENYORA EDUVIGIS: No ens hem adonat de res. No s'hi val! És com si no havien vingut! Ens «els» han robat!

SENYORA KREM: Què esperen? Ja està tot enllestit!

SENYOR SPENCER: Joc de poques taules... Joc de criatures!

SENYORA HELENA (*fa un gest involuntari d'alleugeriment*):
Més valia així, malgrat tot!

SENYORA EDUVIGIS (*a la SENYORA KREM i al SENYOR SPENCER*):
No ho haurien pogut deixar per més endavant?

SENYOR FORTIÀ: És massa precipitat; si tot just veníem a
saludar-los! No ens han permès de fruit de la seva presència
encantadora. Eren tan especials, tan ingenus, tan adorables!

DIRECTOR (*evasiu i professional*): Bé, bé. Ja està fet i ben fet;
ara a celebrar-ho amb un bon vinet! (*Va cap a la mena de bar
on hi ha ampolles de totes menes.*) Si els plau, senyores
i senyors...

SENYORA HELENA: Celebrem-ho; a fi de comptes, mai més no
patiran.

SENYORA EDUVIGIS: Mai més! S'ho imagina; tot continua.
Patiran... Ja pateixen! Els processos als quals es veuen
sotmesos, ara, en aquest moment són feixucs i lents.

SENYORA HELENA: Es refereix als embalsamadors?

SENYORA EDUVIGIS (*amb superioritat*): Quina ingenuïtat!
Es desencarnen!

SENYORA HELENA: No sé de quines fantasies parla.

SENYOR FORTIÀ: Massa ràpid ha estat, massa ràpid! No han
tingut, ni tan sols, l'experiència de la felicitat. No m'agrada;
no hi estic d'acord, no és just!

SENYORA HELENA: Més val; «els somnis sempre són superiors
a la realitat».

SENYOR FORTIÀ: Ja començo a dubtar-ne, sap?

DIRECTOR (*a la SENYORA KREM i al SENYOR SPENCER*): N'haig de
saber els detalls...

SENYORA KREM: Quins detalls? No es confongui; ha estat com
liquidar dos pardalets; un minut i fora. No ens cobrarà un
minut, oi?

SENYOR SPENCER: No es poden considerar ni com a persones;
eren el que ella diu: dos ocellets. Per a això un se'n va a les
granges, a les incubadores, nyac, nyac!

SENYORA KREM: No gens de plaer; ha estat insuls.

DIRECTOR: Ah, no, no! No provin de fugir d'estudi; pagaran com
es paga sempre. No hem de trencar els hàbits de la institució

per certes eventualitats! I, discretament: on els tenen?
Ho haig de saber ara.

SENYOR SPENCER: A la camioneta: ens els enduem per al museu privat.

DIRECTOR: Cent mil cada un.

SENYOR SPENCER: Amb cinquanta n'hi ha prou.

SENYORA KREM: Vint!

DIRECTOR: Cent; al Balneari Celeste no s'hi regateja, no és un mercat, això.

GIBERT (*s'acosta a veure què passa*): Complicacions?

DIRECTOR: Les de sempre...

GIBERT: Jo em conformo amb allò que fixa el reglament; no s'hi poden conformar, vostès? Què tenen més que jo?

SENYOR SPENCER: Eficàcia. Ha estat molt lent, Gibert; sinó se'ns hauria avançat a la Senyora Krem i a mi.

GIBERT: I vostès s'han precipitat, com els novells, com els qui tenen por de fallar, de no tenir més que una sola oportunitat.

S'abraona sobre el SENYOR SPENCER.

DIRECTOR: Un instant! No converteixin una qüestió administrativa en una renyina personal. (*A en GIBERT, conciliador:*) Una clàusula específica que no "davallarà" cap col·lega; només els clients de l'altra banda, els únics amb qui està «enfrontat».

GIBERT (*al DIRECTOR*): No miren qui es fiquen al balneari!

SENYOR SPENCER (*amb cinisme*): Que li sap greu que utilitzem les despulles per al museu?

GIBERT: Em sap greu que dos nens romàntics, idealistes, hagin acabat a les grapes de la gent bruta. Tenia previst per a aquest vespre una «acció» que els hauria permès de continuar el seu somni de desperts; una filigrana de fina...

SENYOR FORTIÀ (*al SENYOR SPENCER*): I com han acabat els nostres nuvis? Expliqui's!

DIRECTOR (*imposant-se*): Respectin el secret professional, per favor!

SENYOR FORTIÀ: Quan vàrem entrar al balneari ens van prometre els detalls de les escenes de cadascú, com un espectacle agradable; volem saber com ho han fet.

SENYORA HELENA (*hostil, als dos executors*): Em fa l'efecte que m'ho puc imaginar per la cara que fan.

SENYORA EDUVIGIS: Me'n vaig; em vull estalviar el que sigui sòrdid.

SENYORA KREM (*provocant*): Els hem violat i escanyat; satisfets?

La SENYORA EDUVIGIS es col·lapsa i cau.

Els altres la refan.

SENYOR FORTIÀ: Quina llàstima! Malaguanyats! Quina bestiesa!

DIRECTOR (*dissimuladament als «davalladors»*): Vol que li digui? Em penedeixo d'haver-los deixat entrar. Això no és la via pública, ni un lloc qualsevol, un carrer de ciutat portuària... Això és el Balneari Celeste!

SENYOR SPENCER: I nosaltres hostes del balneari; què vol? Els nostres papers són en regla, hem pagat la quota.... Haurà de buscar molt per trobar un pretext per fer-nos-en fora.

DIRECTOR: Potser el trobaré; no es preocupi!

GIBERT: No m'agraden vostès dos; no tenen categoria.

SENYORA KREM (*pistola en mà*): Han calculat malament les seves forces per permetre's d'insultar-nos, decadentets morbosos! Ara som els amos d'aquí, els amos del món som! El món és nostre, com ho ha estat i ho serà sempre, colla de maniàtics estantissos! És nostre fins en els sectors dedicats a totes les putrefaccions!

SENYOR SPENCER (*també armat*): No estem de brocs ni per estils nosaltres. Fem el que ens rota i llestos.

DIRECTOR: Els faré agafar!

SENYOR SPENCER: Provi-ho.

SENYORA KREM: Els seus refinaments no són per a aquesta època encara bàrbara. Els anys 2200 encara són massa acostats a les massacres, als carnatges, a les guerres...

SENYORA EDUVIGIS (*es retorna*): No veuen que estem en mans de dos éssers brutals, sense imaginació?

SENYOR FORTIÀ (*al DIRECTOR*): Torní'm els diners. Per aquesta vulgaritat no em calia inscriure'm aquí. És una estafa; no hi ha traça, ni ofici...

SENYORA KREM: No és fàcil ara, Senyor Fortià. Segui!

SENYOR FORTIÀ (*dubta, però s'asseu*): No puc creure que sigui un imprevist; forma part del conjunt; és al programa? Ho endevino...?

SENYOR SPENCER: No és al programa, pobre imbècil! I vostè, Gibert, segui! I vostè, director, i la Senyora Verda, refaci's, que no la podem matar, si tota sola es mor!

Els comminats obeeixen.

GIBERT: Porcs!

SENYORA HELENA: «La civilització triomfa sempre de la rusticitat»; és un axioma.

SENYORA KREM: Paraules! Nosaltres tenim les armes!

GIBERT: Sóc a la banda dels «davalladors», però tant me faria de passar-me a l'altra, per decència. El meu contracte és doble, oi, senyor director? (*El DIRECTOR fa un gest evasiu.*) Si em claven un tret m'encertaran el gust. Au, disparin! Qui ho fa primer? Au, vinga!

La SENYORA KREM i el SENYOR SPENCER no fan res; es miren amb sobreentès.

SENYORA EDUVIGIS: Gibert, si us plau! No provoqui aquests individus. Vostè mai no s'ha volgut morir. Esperí; potser vindrà ajuda de l'exterior. El balneari no està aïllat; hi ve gent molt diversa i no solament bestiar indefens com nosaltres o el director. (*Adreçant-s'hi gallardament.*) Per què no fa res, ell, el dels contractes i els reglaments? Ell no és d'una ni de l'altra; ell només xerra de clàusules i de diners... (*Fa una passa i cobreix en GIBERT.*) Matin-me a mi, que em cago en vostès dos! Mai no havia pensat d'acabar heroicament... Hi ha bellesa en la temeritat. M'agradaria morir ara! Matin-me, cabrots!

SENYORA HELENA: No li daran aquest gust. Ells detesten les preferències estètiques, que són les seves, senyora! Ells són enemics radicals dels seus punts de vista. (A la SENYORA KREM i al SENYOR SPENCER:) Jo els comprenc. No aprovaria aquesta mena de balnearis si no fos que pateixo «físicament». Jo no tinc un motiu rebuscat per voler que em matin... Volen veure les meves nafres?

Expectació general; la SENYORA GROGA fa un gest, disposada a ensenyar-les.

SENYORA HELENA: Per favor, facin-me cas... Jo no els desprecio com fan els altres.

SENYORA KREM (*dona un cop d'ull a les nafres de la SENYORA HELENA*): Quin fàstic! Curi-se-les, primer!

SENYOR SPENCER: Doncs, jo la planyo, senyora... Vol que la «davalli»?

SENYORA EDUVIGIS: Són corruptibles d'una manera escandalosa! Per un mal físic insignificant es deixen influir? Jo mereixo més atenció que no pas ella! El meu patiment és molt més terrible!

SENYOR FORTIÀ: I el meu! Me'n vull anar! Venir va ser un error; hi ha excessiva complicació en tot això que passa. Ja no entenc el que estava previst i el que no ho estava! M'angoixo!

SENYORA KREM (*malèvola*): M'agrada, vostè; m'excita. Prepari's, au! Li concedeixo uns instants... Fugi! L'encalçaré!

SENYOR FORTIÀ: No, per favor! Me'n desdic, d'anar-me'n. No! Els motius que em van fer venir no tenen importància davant la monstruositat que descobreixo. Em feia il·lusió un desenllaç plàcid, a la mida del meu gust, escoltant la meua música preferida, sense nervis, sense testimonis esporuguits i denigrats com els d'un camp d'extermini nazi! «Això» havia de ser la sublimació d'«allò»!

SENYORA KREM: No havia comptat amb les sorpreses?

SENYOR FORTIÀ: És clar! Amb les sorpreses agradables!, no pas fent de conill caçat amb la fura, obligat a sortir del cau perquè em clivellin! Faci alguna cosa, director! Amb vostè és amb qui he fet els tractes i no són «aquests» els tractes!

DIRECTOR: Ja veu que no hi puc fer res en aquest moment jo...

SENYOR SPENCER (*a la SENYORA GROGA*): No m'ha respost encara... Com li agradaria de «partir»?

SENYORA HELENA: De veritat em complaurà?

SENYOR SPENCER: Si puc...

SENYORA HELENA: Hem de ser nosaltres dos sols.

L'home vacil·la, però s'enduu la SENYORA GROGA amb ell, cap a dins.

SENYOR SPENCER: Vingui...

*Surten el SENYOR SPENCER i la SENYORA GROGA.
La SENYORA KREM els mira contrariada, però es conté;
continua encanonat els altres.*

SENYORA KREM: Acomiadi's de qui vulgui, Senyor Fortià.

SENYOR FORTIÀ: No encara, uns segons més, perquè li pugui explicar el meu cas i es convenci que tinc raó de voler-me'n anar.

GIBERT: No el pot «davallar» així! És una barbaritat!

La SENYORA VERDA s'alça impetuosament.

GIBERT: Mati'm a mi, que tant se me'n fot! Ensanyi's en la meva persona, vinga!

SENYORA KREM (*els fa seure tots tres; en GIBERT, el SENYOR FORTIÀ i la SENYORA VERDA o SENYORA EDUVIGIS.*): Al seu lloc! Només aquest m'agrada! (*Signa el SENYOR FORTIÀ.*) No s'esgargamellin, vostès dos!

*Torna la SENYORA HELENA amb la pistola a la mà.
Està visiblement trasbalsada.*

SENYORA HELENA: S'ha acabat; no ha estat cap accident, els ho asseguro. L'he mort com qui mata un porc. No tenia les meves idees ni les de vostè. (*A la SENYORA EDUVIGIS.*) Ara ja no és tan forta. (*S'adreça a la SENYORA KREM.*) Si em dispara

qualsevol agafarà aquesta arma contra vostè, i les seves oportunitats continuaran sent de menys del cinquanta per cent, perquè bo i desarmats, són més en nombre. I el nombre és important; l'obligarà a mantenir l'atenció en més d'un objectiu i això l'afeblirà.

SENYORA KREM: No m'ho crec, que hagi deixat fora de joc el Senyor Spencer; és un expert ell!

SENYORA HELENA: No ho ha pas demostrat! Ni amb els nuvis! No són morts!

Exclamació d'estranyesa i d'«alegria» general.

SENYORA KREM: És absurd!

SENYORA HELENA: La Senyora Verda tenia raó; reconec que no hi ha alliberació, tot continua, amb altra fenomenologia, en d'altres dimensions...

SENYORA EDUVIGIS: No ens referim a les mateixes coses, em temo!

SENYORA HELENA: En el fons, qui sap?, qui ho pot saber, si és tan embolicat?

SENYORA KREM: És boja aquesta... *(Es refereix a la SENYORA GROGA.)* Una boja perillosa.

SENYORA HELENA: Vostè tampoc no és cap experta; si ho fos hauria actuat amb tacte. La seva barroeria és d'*amateur*.

SENYOR FORTIÀ: Per favor, senyora... Deixi'm fora d'aquestes disquisicions... Jo només vull arribar fins a la porta. Li ho compensaré, tinc... *(Rectifica:)*, «tenia» un patrimoni considerable... Conec gent influent, encara, i no quedarà descontenta de mi, li ho asseguro!

SENYORA KREM: No tindrà l'ocasió de demostrar-ho!

SENYORA HELENA *(al SENYOR FORTIÀ)*: El seu comportament és vergonyós; vostè ja no existeix per a mi, com a persona digna d'atenció.

SENYORA KREM: És com un moble, però els mobles no es belluguen! Estigui's quiet!

El SENYOR FORTIÀ roman immòbil.

SENYORA EDUVIGIS (*a la SENYORA GROGA*): I vostè és qui em demanava de ser humana, de sacrificar-me... i ara es comporta com aquests salvatges!

SENYORA HELENA: He tastat el gust de matar, i abans no em mori l'assaboriré encara un parell de vegades més; m'estimula...

SENYORA EDUVIGIS: Una amb mi, de segur, perquè no li agrado, perquè del primer moment vaig veure que és una pobra ressentida i no m'he pres la molèstia de dissimular-li-ho!

*En GIBERT intenta llançar-se damunt la SENYORA KREM.
La SENYORA HELENA l'atura.*

SENYORA HELENA: No ho faci, Gibert. Vostè i jo no podem ser aliats. M'ha despreciat avui mateix, llavors de la piscina... Ella (*la SENYORA KREM*) és més a prop de mi que no pas vostè.

GIBERT: Li he dit quatre veritats i prou.

SENYORA HELENA: Doncs n'ha dit massa.

GIBERT: Ara seria capaç de liquidar-me a mi? I si li recordo que tant me faria de morir, que potser m'agradaria i tot?

SENYORA EDUVIGIS (*amb ànim d'ajudar en GIBERT*): No se'l cregui!

GIBERT: No s'hi fiqui!

DIRECTOR: Els faig memòria que poden venir d'un moment a l'altre i aquest divertiment se'ls acabarà en sec.

SENYORA KREM: Que no li agrada aquest joc, senyor organitzador dels jocs macabres?

DIRECTOR: Els jocs han de tenir lloc dins uns límits; els han sobrepassats! S'han de tenir presents les regles per exercitar-se en aquests esports; han passat mil·lennis abans que els «balnearis celestes» fossin possibles! Trenquen les fites que ha costat el pas de generacions i de generacions poder fixar-les!

GIBERT: Ell té raó; li presentem motius vàlids perquè s'enretiri del camp. I no és que tinguem por. El mateix Senyor Fortià no és segur que se'n vulgui anar perquè té por, sinó per una altra cosa...

SENYOR FORTIÀ: Exactament; perquè rebutjo els procediments que empren! (*Vacil·lant:*) Que potser hi ha un propòsit ocult

en tot això? Hi ha algú que hagi sol·licitat «la mort pel dubte»?
Per la perplexitat?

Ningú no respon a la pregunta del SENYOR FORTIÀ.

SENYORA EDUVIGIS: Ni jo no he demanat una fi amb pistola.
Era una cosa tendra allò que desitjava i desitjo! Adonin-se,
senyores i senyors, que copien els delinqüents més rònecs,
els gags dels films barats dels anys noranta!

DIRECTOR: El nostre balneari té categoria de luxe! Mai no hem
recorregut a les vulgaritats; descartem els emmetzinaments
alimentaris, per massa corrents; als nostres banys no s'hi
ofega ningú, tampoc! Sempre hem cercat les especialitats
més originals per complaure els clients! El fet d'anar a
raure al revòlver dels *thrillers* és una ofensa a la nostra
professionalitat!

SENYORA KREM: Em deixaria convèncer si no hi havia el capítol del
Senyor Sepencer. Que comparegui sa i estalvi i negociarem;
no m'hi oposo, a les negociacions. La manca de classe que
m'atribueixen es basa en un judici precipitat. Em dedicaria a
un altre ofici, si no tenia prou sensibilitat per als «balnearis»;
el món és ple d'ocasions de disparar trets i de cobrar per
fer-ho.

SENYORA EDUVIGIS: Té raó en això.

SENYORA HELENA: El seu col·lega no pot comparèixer perquè
l'he eliminat. *(Als altres, davant la reacció que observa:)*
Però, què em recriminen a mi? No els agrada la meua
actuació?

SENYOR FORTIÀ: Deixem-ho estar, Senyora Helena, i recordi's de
les nostres converses al menjador, als jardins... abans que fos
a la banda dels «davalladors»...

SENYORA HELENA: No saben qui «davallaré», ningú no es pot
queixar en concret!

*La SENYORA KREM dispara a la SENYORA GROGA;
no la toca. Descontrol del grup.*

*La SENYORA KREM pren l'arma que duu
la SENYORA GROGA. En GIBERT s'abraona damunt
la SENYORA KREM, que resisteix l'embranchida.*

SENYORA KREM: Així està més bé, i vostè (*Continua encanonant en GIBERT.*) no provi de desarmar-me. Renunciaré als procediments que consideren poc refinats. (*Llença el revòlver.*) Els adverteixo que si no juguen net tinc d'altres recursos...

En GIBERT no es belluga; la resta espera perplexa.

SENYORA HELENA: No crec el que ha dit.

GIBERT: Potser diu la veritat, i no és capaç que m'hi solidaritzi; no té res a veure amb mi la Senyora Krem.

SENYORA KREM: Evidentment que no; jo els demostro les meves possibilitats i vostès només saben demostrar que no els agraden!

SENYOR FORTIÀ: Me n'haig d'anar, és absurd! No hi pinto res, aquí!

DIRECTOR: Com tots els altres, però no el retinc.

SENYORA KREM (*divertida*): T'atraparé, presa fàcil!

SENYOR FORTIÀ: Qui sap?

Se'n va precipitadament.

DIRECTOR: No anirà més enllà de l'estàtua d'Amfítrite.

Les sortides són més ben controlades que les entrades.
Una línia de projectils no el deixarà passar.

SENYORA EDUVIGIS: No ens ho havien dit, això!

DIRECTOR: Valia més que es pensessin que el trident de Neptú els colpia, o el llamp de Zeus!

SENYORA EDUVIGIS: Miserables, més que miserables! Si sabia que no hi ha res després de la vida els esclafaria com a aranyes, a tots vostès!

DIRECTOR: La fantasia, el *glamour*... com en vulguin dir; els clients l'engreixen, el reclamen! Qui vol la veritat neta i pelada, digui, Senyora Eduvigis?

SENYORA EDUVIGIS: Ens prenen per infants, per idiotes ens prenen... Els de l'exterior han de saber la indecència d'aquí dins. Jo també me'n vaig!

*La SENYORA VERDA fa gest d'anar-se'n
darrere el SENYOR FORTIÀ.*

DIRECTOR: No anirà gaire lluny, tampoc...

*Se sent el timbre-campana
de l'entrada del jardí.*

DIRECTOR: Deuen ser els altres nuvis!

SENYORA EDUVIGIS (*s'atura*): Ells encara hi seran a temps, a
salvar-se; sabran què passa aquí i en fugiran!

*Tots es tiren damunt la SENYORA VERDA,
llevat d'en GIBERT.*

SENYORA HELENA: Ni ho somniï.

DIRECTOR: Cap escàndol, no vull!

GIBERT: Més val que se'n vagi per la part del darrere i els eviti.

SENYORA EDUVIGIS (*Es trasbalsa, trampela i cau.*): Ells ho han
de saber... No em privaran d'avisar-los... Tothom ho hauria
de saber...

SENYORA HELENA (*disculpant-se*): Jo no he estat!

SENYORA KREM: Jo ni he arribat a tocar-la!

DIRECTOR: És un error; un error lamentable.

GIBERT: No era «aquest» el seu moment! Han fet alguna
imprudència que l'ha morta!

SENYORA KREM: Au, no digui carrincloneries!

DIRECTOR: L'hem de treure d'aquí abans que els que truquen
arribin. Un accident així és intolerable. Quin mal efecte,
d'entrada!

*El DIRECTOR prova d'arrossegar la SENYORA VERDA
cap a dins, ajudat de la SENYORA KREM
i de la SENYORA GROGA. En GIBERT, d'un gest cavalleresc,
el fa fora i agafa la SENYORA EDUVIGIS a pes de braços.*

GIBERT: Deixin...

SENYORA HELENA: Ha estat sense voler-ho ningú.

SENYORA KREM: No n'estic tan segura. Els trucs s'aprenen de pressa.

Se sent a dins la veu de l'ODA i d'en JOAN-LLUC.

JOAN-LLUC: No hi ha ningú?

ODA: Que no hi són?

Torna en GIBERT, visiblement descontent.

GIBERT: Vigilin.

DIRECTOR (*amb urgència*): Estan disposats a mantenir el secret, d'això que ha passat, davant d'ells?

SENYORA KREM: No els faré cap mena de confidència; descuidi!

SENYORA HELENA (*al DIRECTOR*): A quina banda s'ajuntaran?

DIRECTOR: No s'han definit encara... Primer s'han d'inscriure.

Entren l'ODA i en JOAN-LLUC, agafats de la mà i somrients, vestits de nuvis tradicionals. La seva semblança amb l'ADELA i en SEGIMON és frapant.

ODA: Som els del casament d'aquest vespre.

JOAN-LLUC: I la «partença» immediata!

Un silenci absolut acull les seves paraules.

ODA: Oh, quin silenci tan «sepulcral»!

JOAN-LLUC (*provant d'escalfar l'ambient*): Quins jardins més bonics, quins parterres més variats i florits! Tot és preciós, d'un gust exquisit, com ens havien dit.

ODA: Hi ha algú del personal del balneari? El director o el recepcionista?

DIRECTOR (*evasiu*): Vinguin, per favor.

L'ODA i en JOAN-LLUC segueixen el DIRECTOR.

ODA (*anant-se'n*): Hem vingut nosaltres dos sols, sap? No hem volgut convidats ni testimonis de fora; així és més íntim.

GIBERT (*a part, confidencialment*): Sobren «davalladors» per a aquests dos.

SENYORA HELENA: Com s'han d'interpretar les paraules del noi, quan ha dit: «i la partença immediata»? Es referia a la partença d'ells dos?

GIBERT: Són mal preparats per a viure. Com pot pensar que estiguin preparats per matar ningú? No em faci riure!

Entra el SENYOR FORTIÀ; el seu aire és de cansament i de confusió.

SENYOR FORTIÀ: No he pogut sortir d'aquesta maleïda ratera i això que m'he passejat pel soterrani i per les caves. He vist abandonada en un racó la pobra Eduvigis.

SENYORA HELENA (*sarcàstica*): Quin entendriment!

SENYOR FORTIÀ: Vostè l'odiava amb sanya; del primer dia que va ser aquí, a l'hora de dinar... n'odiava la finor, l'exquisidesa a fer servir el mocadoret de puntes i el ventall, com les dames de segles passats... L'Eduvigis era una artista i embellia l'entorn amb la seva presència, gràcilment, sense esforç; per això era una artista! Vostè l'odiava per les seves qualitats superiors i l'ha assassinada.

SENYORA HELENA: Em sembla perfecte això de les manifestacions d'admiració per la seva estimada Eduvigis, però sàpiga que no he estat jo qui ha posat fi a les seves gràcies!

SENYORA KREM: Ha estat per error.

GIBERT (*Fa un gest inacabat.*): De sobte; només pel gest que hem fet!

SENYOR FORTIÀ: Quin gest?

GIBERT: El gest de frenar els seus impulsos...

SENYOR FORTIÀ: A quins impulsos es refereix?

GIBERT: Quan ha sentit que venia algú del defora, hi volia anar a enraonar. Només provàvem de retenir-la perquè no digués alguna cosa que es pogués mal interpretar.

SENYOR FORTIÀ: Ja; perquè no els posés en guàrdia de les seves actuacions tèrboles, del seu joc brut. Pobra Eduvigis!

SENYORA HELENA: No és l'única persona que ha sofert un traspàs imprevist; el Senyor Spencer, el col·lega de la Senyora Krem, també és mort.

SENYOR FORTIÀ: No l'he vist; he recorregut els racons de la casa, però no l'he vist! Dubto de la seva habilitat, Senyora Helena...

SENYORA KREM: I jo!

SENYOR FORTIÀ: En canvi, he vist on han deixat els cossos dels nuvis romàntics. El seu negoci és monstruós. (A la SENYORA KREM:) No li farà profit, li ho asseguro, ni serà negoci, a la fi; la gent no vindrà a cap museu a veure cares que ni la mort no pot asserenar de tant de terror com han experimentat; per això ja tenen els noticiaris de la televisió a l'hora dels àpats! Han d'embalsamar gent traspassada plàcidament, gent que amb la cara et digui: «El nirvana és possible!» Pobres nuvis ingenus i pobra Eduvigis!

GIBERT: La Senyora Eduvigis avui mateix s'ha manifestat a favor d'un acabament heroic; hi ha estat molt a prop!

SENYOR FORTIÀ (*amb melangia*): No era amb l'espant que l'havien de fer «partir», a ella, sinó per una sorpresa agradable i immensa. Jo hi pensava fa dies, i no en trobava cap a la mida de les seves altes aspiracions poètiques.

*L'ODA, en JOAN-LLUC i el DIRECTOR tornen,
després d'haver estat ocupats amb els tràmits.*

JOAN-LLUC (*afablement*): Ja ens hem vist fa una estona. Sóc en Joan-Lluc i ella l'Oda, la meva muller; «Oda», com les odes d'Homer i de Ronsard, com l'Oda a la pàtria, d'Aribau...

*Tothom els saluda també afablement,
i cadascú diu el seu nom a tall de presentació.*

ODA: M'agraden els seus noms! Hem tingut sort de trobar unes persones com aquestes per a acabar en la seva companyia. Estant contents, oi, de ser aquí, al Balneari Celeste?

SENYOR FORTIÀ (*volent-los donar a entendre el seu desacord*):
Cada cas és diferent dels altres; no es pot generalitzar.

ODA (*una mica torbada*): Però hi són feliços, oi?

GIBERT: Naturalment, cadascú a la seva manera.

DIRECTOR (*d'esma*): «Tot està bé si acaba bé».

SENYOR FORTIÀ: No tots els moments són oportuns per venir-hi; compte!

ODA: Què vol dir?

*Desorientació per part dels nuvis
i una certa agitació de la resta.*

SENYORA HELENA (*dissimulant*): El Senyor Fortià és un filòsof. No pot evitar de sotmetre el dubte a la realitat.

GIBERT: El Senyor Fortià és un gran humorista.

SENYOR FORTIÀ (*confidencialment, als nuvis*): Els aconsellaria d'anar-se'n d'aquí.

DIRECTOR: Sap que no se'n poden entornar!

JOAN-LLUC: Per què «lluny d'aquí»?

ODA: Això mateix; per què?

JOAN-LLUC: Estan nerviosos; per què estan nerviosos?

ODA: I vostès, les senyores, per què callen?

SENYORA HELENA: No tenim res a dir, nosaltres.

SENYORA KREM: El Senyor Fortià fa massa temps que és al balneari. L'excés d'excitació de quan vindrà «la seva hora» l'obsedeix... Me n'haig d'encarregar per tranquil·litzar-lo.

SENYOR FORTIÀ: No em prenguin per boig! Vigilin, vostès dos! Sàpiguen que han caigut al parany com els altres nuvis, com jo mateix. Aquí no és allò que es pensen, criatures cànides. Res no canvia pel que fa al defora; ni tan sols no estem per damunt del segle XVII! No val la pena de venir-hi, al balneari. Això és tan sòrdid com allò que han deixat darrere la tanca.

Fugin! Diuen que no és possible, però provin-ho per un camí que no sigui l'entrada principal, que no té sortida!

El grup mira amenaçadorament el SENYOR FORTIÀ.

SENYORA KREM: Veuen com és urgent d'encarregar-me'n? És un esgarriacries, el Senyor Fortià!

GIBERT: Calma. Val la pena d'esperar que s'assereni.

SENYORA KREM: No s'asserenarà!

DIRECTOR (*dissimulant*): El Senyor Fortià és un original; s'ha d'entendre pel que vol dir més que no pas pel que diu!

ODA: Sembla una bona persona... Escolti; per què diu que no val la pena de venir?

JOAN-LLUC: Per què és més sòrdid que allà al defora?

SENYOR FORTIÀ: Per què han vingut, vostès dos?

JOAN-LLUC: Ens faltava el coratge de llevar-nos cada dia per anar a la feina i de sortir al carrer a agafar l'helicòpter. Ens cansàvem de lluitar per foteses... Ni el nostre amor no ens compensava de la lluita! Quan veníem cap al balneari i hem vist de lluny la ciutat, ens ha semblat bonica perquè no la tornaríem a veure mai més.

SENYOR FORTIÀ (*amb sobreentès*): Vagin a mirar-se-la una altra vegada... Vagin! Jo també vull tornar a veure el paisatge d'enllà del balneari una altra vegada... una tan sols, per favor! (*A la SENYORA KREM i als altres*;) Per Déu!

DIRECTOR (*dissimulant*): És un poeta tràgic el Senyor Fortià!

GIBERT: Un artista d'avantguarda!

ODA: Potser té raó, el Senyor Fortià; val la pena de tornar a veure la ciutat de lluny.

JOAN-LLUC: No valdria més recordar-la com fa una estona, com un somni llunyà?

ODA (*confosa*): No ho sé...

JOAN-LLUC: Vols que l'anem a mirar per damunt la tanca?

DIRECTOR: No! «És perillós abocar-se!» Ho han llegit centenes de cops; és una de les màximes dels antics transportistes d'homes!

ODA: Ja res no és perillós per a nosaltres.

SENYOR FORTIÀ: Per això! Que s'hi aboquin! Vagin al mur! Corrin!

DIRECTOR (*a la SENYORA KREM*): Em fa l'efecte que ja és hora que vostè hi intervingui. (*Al SENYOR FORTIÀ*;) La seva actitud és subversiva.

SENYOR FORTIÀ: No em poden acusar de res! Tergiversadors, hipòcrites, cíncics!

ODA: Expliqui's més clarament, per favor!

JOAN-LLUC: És inútil, Oda, no veus que aquest home parla amb enigmes?

SENYOR FORTIÀ: Em duen a una fi que no admeto, amb mètodes que van contra els meus principis!

SENYORA KREM (*als nuvis*): S'han adonat que és un pertorbat? Aquí, no hi poden tenir entrada els qui no dominen bé la ment. (*Als altres*;) Ajudin-me a dur-lo a la vora de l'estàtua d'Amfítrite.

*Tots fan costat a la SENYORA KREM,
passat de la SENYORA GROGA.*

SENYORA HELENA: No hi comptin, amb la meva ajuda.

SENYOR FORTIÀ: Els projectils galàctics, no! (*Als nuvis*;) És com els he dit; el caos, com allà al defora. No segueixen el reglament, ni se'l miren! És per guardar les aparences que el tenen! Com a fullet publicitari! Qualsevol cosa, però els projectils, no!

GIBERT: Li administrarem un tranquil·litzant.

SENYOR FORTIÀ: És indigne per part seva, Gibert! Del director m'ho esperava tot, però no pas d'un *freelance* amb classe com em pensava que era.

*S'enduen el SENYOR FORTIÀ. Romanen en escena
la SENYORA HELENA i els nuvis.*

ODA: Pobre senyor... Deu ser boig.

JOAN-LLUC: No sé de què ens ha volgut prevenir, contra qui...?

SENYORA HELENA: La dona embotinada és l'enemiga... D'ell, de tots nosaltres. El vol caçar perquè el seu instint animal l'empeny a córrer darrere allò que fuig, i el Senyor Fortià fugia... d'una manera lamentable. Ha perdut el seu posat senyorívol, la seva dignitat i tot, tan bon punt s'ha adonat que ja no era al balneari de grat, sinó per força.

JOAN-LLUC (*pensatiu*): És un matís, això...

ODA: I vostè? Parli amb franquesa.

SENYORA HELENA: Avui he conegut el plaer màxim que ofereix el balneari i l'assaboriré fins a la sacietat.

ODA: Qui plaer?

JOAN-LLUC: No siguis indiscreta. Qui sap, si l'hem de descobrir nosaltres mateixos!

SENYORA HELENA: Té raó; el descobriran.

ODA: Què faran amb els projectils?

SENYORA HELENA: Excusin-me. No els hi aplicaran al Senyor Fortià; ho evitaré.

ODA: Em tranquil·litza.

*La SENYORA GROGA se'n va
per on se n'han anat els altres.*

JOAN-LLUC: T'imaginaves que seria així el balneari? Tan divertit, tan ple d'incògnites?

ODA: Hi ha algun misteri gros, però, ben mirat, aquí és l'antesala de la Mort i la Mort «és el més gran de tots els misteris».

JOAN-LLUC (*vacil·la*): Sí que ho diuen i fins ho prediquen.

ODA: No ens haurem de llevar mai més; ni tornar a la perruqueria, ni a cal dentista! Potser serà avui! Quina felicitat!

JOAN-LLUC: Estan massa ocupats amb el secret que amaguen.

ODA: Deu ser un joc d'endevinalles, no et sembla?

JOAN-LLUC: Potser sí, vida meva!

ODA: Més aviat has de dir «mort meva»!

JOAN-LLUC: No tindrè temps d'acostumar-m'hi.

ODA: Per què no dormim aquí mateix, abraçats, i ens exposem a la seva «intervenció»?

JOAN-LLUC: Tens raó! Serà més divertit.

*S'ajeu en damunt un parterre i s'abracen. Pausa breu.
Entra en GIBERT i s'atura a contemplar els nuvis.*

GIBERT: Heu tingut sort vosaltres, d'ensopegar-me a mi!

L'ODA obre els ulls i s'incorpora, esverada.

ODA: Vostè? Ja sé que no m'hauria d'espantar, però no ho puc evitar; he provat d'adormir-me i no puc...

En JOAN-LLUC s'incorpora també i abraça l'ODA.

JOAN-LLUC: És natural que reaccionis d'aquesta manera, estimada; calma't.

ODA: Vostè no ens farà mal, oi, que no?

GIBERT (*passa a tutejar-los de seguida com a prova de confiança*):
Mai; per a vosaltres tinc una tècnica especial... Sou tan bonics, feu tant de goig tots dos!

JOAN-LLUC: Serà com una mena d'anestèsia?

GIBERT: No! Les anestèsies suposen certa violència; s'ha de traspasar la pell, i la vostra és tan delicada! No hi haurà cap punxada, us ho asseguro; serà una anestèsia verbal.

ODA: I ja farà efecte? Volem dormir ben adormits i per sempre. No volem simples calmants de farmàcia.

GIBERT: L'anestèsia verbal és més eficaç que qualsevol altra anestèsia; entra a la sang igual, si us haig de ser sincer. Jo he trobat les paraules màgiques!

ODA: Oh! Tampoc no volem somniar, ni que ens deixessin triar els somnis!

JOAN-LLUC: Ja ho vam fixar al contracte.

GIBERT: Serà sense adonar-vos-en. Només jo ho faig amb tanta perfecció.

ODA: Però ara no! No, no, no... Estic massa desvetllada, ara; amb una sensibilitat que saltaria per no res! (*Amb autèntic esverament:*) No ho pensa fer ara, oi?

GIBERT: Per què no deixem aquesta conversa enutjosa i em parleu de vosaltres?

ODA: No sabríem què dir-li; si no hem fet res, si no ens ha passat res.

JOAN-LLUC: Per això hem vingut, perquè si ens quedàvem a fora començaríem a fer coses i a equivocar-nos. Encara no hem comès cap error, sap?

ODA: Ara tot està bé, perfecte, i aquí volem que hi continuï fins al «moment suprem». És possible, oi?

GIBERT: Per què en dubtes?

ODA: Els hostes que hem vist han fet coses molt semblants a les que fan els de fora.

JOAN-LLUC: El Senyor Fortià és realment boig? O era un *happening*, un psicodrama que tenia lloc quan hem arribat?

GIBERT: Volen que els ho digui? Hi ha persones que són incapaces de deixar els costums d'abans, com aquestes escenes domèstiques; el Senyor Fortià no s'entenia amb la seva parella...

ODA: Ja ho entenc; gràcies per l'aclariment. Vostè és un home meravellós.

GIBERT: Si em coneixia més bé, potser no ho pensaria!

ODA: Ho pensaria amb més intensitat; ho sentiria amb totes les meves forces.

JOAN-LLUC: Estem contents que sigui vostè; no voldríem pas ningú més.

GIBERT: Però m'han de guardar un secret; en teoria jo no els puc tenir cap franquesa. Vostès ignoren d'on vindrà la «solució final».

ODA: Pot confiar en nosaltres; no ens obrim a qualsevol persona.

GIBERT: Ni jo tampoc; no tracto pas tots els clients igual. Així que els he vist ha estat un cop de cor: «són ells» he pensat. «Els qui esperes» per fer una obra mestra, única.

ODA: Vol dir que ens esperava de debò?

GIBERT: En pots estar segura: a vosaltres, exactament a vosaltres.

ODA: És curiós; jo també «el» pressentia... com el veig; amb els mateixos ulls, la mateixa figura...

GIBERT: Fins em sento temptat a demanar-vos un petit favor, ara que som una mica amics.

JOAN-LLUC: N'està segur que l'hi podrem fer? No coneixem ningú en aquest lloc.

GIBERT: Molt millor; ells tampoc no us coneixen a vosaltres. Us heu adonat de l'Helena, la Senyora Grogga?

ODA: La qui ha dit que la dona embotinada era l'enemiga.

JOAN-LLUC: Que no volia que li apliquessin els projectils al Senyor Fortià!

GIBERT: Aquí no hi ha enemics ni res desagradable; aquí tot és equitatiu, positiu, civilitzat. És ella que s'angoixa sense motiu. És estranya l'Helena, sí... esquerpa, sobretot amb mi; no em deixa demostrar-li el meu afecte, (*confidencialment*) em prohibeix de regalar-li roses! Li voleu donar una nota?

JOAN-LLUC: Oh! És clar!

ODA: Oh!

GIBERT: No és tan senzill; es molestaria si jo la hi deixava, com per descurat, als llocs on sol anar. No li digueu que és de part meua. (*Es treu un sobre de la butxaca.*) Doneu-li aquesta tarja; que no la refusi abans de llegir-la. Ajudeu-me a fer-li saber què sento per ella. No agafaria res de ningú d'aquí, però vosaltres teniu una imatge neta, sou diferents dels altres.

ODA (*Agafa el sobre.*): Ho provarem, si més no.

GIBERT: Però no l'obriu vosaltres... Ja m'enteneu; em fa vergonya. L'amor sempre sona com una bestiesa... i no en sé d'escriure jo, no hi tinc grapa.

JOAN-LLUC: No es preocupi, no l'obrirem pas.

ODA: Per vostè faríem coses més difícils, li ho prometo.

GIBERT: L'Helena és imprevisible; pot arribar a amenaçar-vos i tot. No la temeu; són bravates, coses que li agrada de fer creure per divertir-se. És especial, adorable.

ODA: Quina sort de ser així!

JOAN-LLUC: Deu ser fascinant la seva Helena!

GIBERT: I difícil! Em faré escàpol, ara; tindreu més llibertat i ella no sospitarà res.

JOAN-LLUC: No passi ànsia; serà un èxit, i se'l mereix, vostè, perquè l'estima!

GIBERT: Gràcies. Fins al vespre. Us recomano el jardí de la part del laberint, i el passeig en barca.

Besa la mà de l'ODA i surt.

En JOAN-LLUC i l'ODA s'abracen tendrament.

JOAN-LLUC: Has vist? Qui ho diria; un «davallador» demanant-nos col·laboració a nosaltres!

ODA: Un «davallador» enamorat i tímid.

JOAN-LLUC: Massa tímid! Que no ho veus? Vol eliminar la Senyora Helena amb el sobre aquest. Ella no sospitarà de nosaltres. En Gibert ens converteix en còmplices.

ODA: Per què?

JOAN-LLUC: Perquè l'odia. Ella no està d'acord amb els procediments d'ell.

ODA: En aquest home hi ha amor i no pas odi! No has vist els seus ulls? «Ens» ha preparat la «solució» de la manera més genial. Ens ha donat un sobre perquè l'obríssim, perquè l'obri jo! Jo, que li semblo fràgil i delicada. No ha dit que ens faria dormir per mitjà de paraules? Doncs què vols que hi hagi en una tarja, sinó paraules!

JOAN-LLUC: Hi ha verí; un verí poderós.

ODA: N'hi deuen haver prou de paraules per a dos?

JOAN-LLUC: No l'obris! És per a la Senyora Helena. No t'has fixat com la pintava amb trets contradictoris?

ODA: Moltes dones diu que són contradictòries... i per això els seus amants les admiren més encara. Jo no he pogut ser de cap manera!

JOAN-LLUC: Ni et fa falta, Oda!

ODA: No t'adones que ara tenim als dits una arma homicida i podríem...?

JOAN-LLUC: No res! No cal!

ODA (*eufòrica*): Posar ordre! Hi ha alguna cosa que no rutlla en aquesta casa!

JOAN-LLUC: No ens hi ficarem.

ODA: A qui donaries el sobre?

JOAN-LLUC: El tornaria a en Gibert.

ODA: Jo el donaria al director, perquè no em cau bé, però ell ja deu saber tots els trucs; seria inútil intentar-ho.

JOAN-LLUC: Al Senyor Fortià, perquè no hagués de menester més tranquil·litzants.

*Entra cautelosament la SENYORA KREM,
que els sorprèn.*

SENYORA KREM (*fredament*): Alguna dificultat?

ODA: Ai! Ens ha espantat.

JOAN-LLUC: No res; enraonàvem.

SENYORA KREM: Em sap greu; potser perquè fan una malifeta s'espanten. (A l'ODA:) Què s'amaga? Com empleada del balneari ho haig de saber! Doni'm-ho!

JOAN-LLUC: És intolerable!

ODA: Què n'ha de fer? No té res a veure amb vostè; és privat, confidencial!

SENYORA KREM: Justament per això haig de saber de què es tracta.

*La SENYORA KREM s'abraona sobre l'ODA
i li arrabassa el sobre.*

SENYORA KREM: Secretets, oi?

JOAN-LLUC (*comminatori*): No l'obri!

ODA: Va adreçat a una altra persona, vigili!

SENYORA KREM: Em volen fer por? (*Va per obrir el sobre, però es repensa.*) Una cita?

ODA (*ràpida*): No és cap cita!

SENYORA KREM: Doncs què és?

JOAN-LLUC: No ho sabem.

SENYORA KREM: Per a qui és; diguin!

JOAN-LLUC (*amb sanya*): Per a vostè, perdoni. No l'hi podíem donar, encara; havíem d'esperar fins més tard. Eren els tractes.

SENYORA KREM: I per què fins més tard?

JOAN-LLUC: Ens han demanat que l'hi donéssim més tard.

SENYORA KREM: Qui els ho ha demanat?

En JOAN-LLUC i l'ODA volen guanyar temps.

ODA: No sabem com es diu... Ell.

SENYORA KREM (*impacient*): Qui?

JOAN-LLUC: L'home que hi havia amb vostès.

SENYORA KREM (*perdent la paciència*): En Gibert?

ODA (*com qui prova de recordar-se'n*): L'altre.

SENYORA KREM: El director?

ODA: No; l'altre. I deixi'ns estar!

SENYORA KREM: Quin altre? Qui volen dir?

*Entra la SENYORA GROGA
amb aire d'estar molt fatigada.*

SENYORA HELENA: No es fàcil il·lusions, Senyora Krem; no volen dir el Senyor Spencer.

SENYORA KREM (*a la SENYORA GROGA*): Ah, bé! Va adreçat a ella!

ODA (*a la SENYORA KREM*): No! El sobre és per vostè.

SENYORA KREM (*es disposa a donar el sobre a la SENYORA HELENA*):
Petits perversos!

SENYORA HELENA (*tement alguna cosa*): Ara, no! Gràcies: en aquest moment no em ve de gust de llegir res. Encara haig d'enllestir assumptes.

*Entra el DIRECTOR amb quatre flors exòtiques grosses
com magnòlies, de colors vius.*

DIRECTOR: Un moment, un moment de pausa! Senyores i senyors, atenció escoltin, escoltin-me bé! Em permeten que els faci un present? Una cosa que fa temps que els volia oferir: la *Mirabilis japonica*!

*Expectació per part dels altres;
el DIRECTOR ofereix una flor a cada u.
La SENYORA HELENA i la SENYORA KREM fan gest de no voler-la. En JOAN-LLUC i l'ODA les agafen totes i les oloren amb delectació.*

ODA: La *Mirabilis* famosa! Quin goig! Són meravelloses!

JOAN-LLUC: Quina olor! Els perfumistes no arribaran mai a aquesta perfecció.

SENYORA KREM: Aquí els deixo el sobre; a mi no m'hi va ni m'hi ve res... Fins i tot el podria esquinçar.

JOAN-LLUC: Sí, esquinci'l, per què no?

SENYORA KREM (*a en JOAN-LLUC*): L'hi regalo; tingui.

El sobre roman a sobre un moble.

JOAN-LLUC (*al DIRECTOR*): Ha estat molt grollera amb nosaltres; ningú no diria que tenen personal escollit!

ODA: No havíem demanat cap mena de violència en el tracte; ha estat insultant.

SENYORA KREM: Vostès dos no entenen les bromes. Són un parell de vells avorrits sota la pell d'uns nens.

DIRECTOR (*reconciliador*): La Senyora Krem exagera una mica!

ODA: És senzillament mal educada i primària.

La SENYORA KREM inicia el camí dels fons.

DIRECTOR: Esperí's, Nemèsia Krem!

SENYORA KREM: Ni s'ho pensi que perdré el temps en reconciliacions!

Surt.

DIRECTOR: Perdonin-la. Em sap greu.

ODA: Em sembla massa fort!

JOAN-LLUC: Que fàcil que resulta!

DIRECTOR (*a la* SENYORA HELENA): Senyora Helena, en Gibert la buscava.

SENYORA HELENA: Jo també busco en Gibert i fa dies...

DIRECTOR: Confio que no trigaran a trobar-se. Nemèsia Krem! Aturi's.

Surt, empaitant la SENYORA KREM.

SENYORA HELENA: Ja fora hora de trobar en Gibert!

JOAN-LLUC: Senyora Helena; el sobre és «realment» per a vostè.
(*Ingènuament:*) Sap què hi pot haver?

SENYORA HELENA: Una cartolina xopada amb colònia. Alguna metzina mal disfressada! Pobre Gibert, que ridícul resulta!

JOAN-LLUC: No li agrada que sigui «d'aquesta manera»?

SENYORA HELENA: És inoportú; ara tinc coses a fer. I la forma la trobo vulgar, pueril.

JOAN-LLUC: Crec que en Gibert l'odia, Senyora Helena; li ho dic sincerament.

ODA: A mi em fa l'efecte que no!

SENYORA HELENA: Em desprecia; exactament. I m'ho demostra a cada pas. Fins i tot en la manera de matar-me, hi vol posar despreci.

ODA: Que no! Al sobre hi ha un missatge d'amor!

SENYORA HELENA: És segons com s'ho miri, estimada joveneta.

JOAN-LLUC: Perdoni la indiscreció, però va especificar bé allò que desitjava, quan es va inscriure?

SENYORA HELENA. Vaig subratllar les meves preferències; un cop psíquic, una sorpresa fatal... Què sé jo? Però no pas paperets untats de droga letal!

JOAN-LLUC: Doncs, quina decepció!

SENYORA HELENA: Me'n rescabalaré amb el meu nou art... Però no amb vostès! Sóc novella; haig de tenir un motiu, per petit que sigui, i contra vostès no en tinc cap; els estic agraïda, han evitat que m'atrapessin aquells dos indignes.

JOAN-LLUC: La Senyora Krem no ens agrada; ens hauríem estimat més que obrís el sobre ella.

ODA: Però de seguida ha sospitat la veritat.

SENYORA HELENA: És un mal element. Evitin que sigui ella qui els «davalli». Vagin deixant-se oferir coses pel director, per exemple; val més que en Gibert. Els deixo.

*La SENYORA HELENA se'ls mira amb simpatia
i se'n va.*

JOAN-LLUC: Oda, som culpables! Ja no podem dir que morim sense recances! Que aviat que ha passat! Com ha estat? Ens hi hem trobat sense adonar-nos-en! Per desviar un sobre de la Senyora Grogga a l'altra, per un gest de no res.

ODA: I si no hi havia res de mal a dins del sobre?

JOAN-LLUC: No hem pas d'esbrinar-ho!

ODA: El tenim a l'abast de la mà. Guaita'l.

Obre el sobre i somriu.

JOAN-LLUC (*corre cap a l'ODA; ella evita que llegeixi l'escrit*):
No ho facis, Oda!

ODA (*amb somriure triomfant*): Què me'n dius?

JOAN-LLUC: Deixa passar uns instants; qui sap...?

ODA: Ni uns instants ni una hora. No hi ha cap verí; és una cita.

JOAN-LLUC: Deixa-m'ho veure...

ODA (*comminativa*): No; jo sóc qui ho sabrà i no pas tu.

JOAN-LLUC: Oda, no siguis estranya! Deixa-m'ho!

ODA: No.

Esquinça el paper en molts bocins.

JOAN-LLUC: Digues què deia; et pot fer mal d'aquí una estona el verí.

ODA: Sàpigues que era una cita i prou.

JOAN-LLUC: Què vols dir «una cita»? No inventis misteris, no m'agraden.

ODA: «Aquesta nit a l'hivernacle».

JOAN-LLUC: No és per a nosaltres, deixa-ho estar.

ODA: Per a tu, no! Vull veure on és l'hivernacle, de quina banda...

Va per sortir.

JOAN-LLUC (*anant-hi darrere*): No t'adones que és per a la Senyora Groga? Escolta; no vols fer el ridícul, oi?

Surten l'ODA i en JOAN-LLUC.

Entren en GIBERT i el DIRECTOR capficats.

DIRECTOR: S'eternitza aquesta tongada. Ens costaran cars de manteniment; no hi ha cap «davallada». Ha de ser més expeditiu, Gibert.

GIBERT: Ho tinc tot a punt; aquesta nit mateix, no perdi la paciència.

DIRECTOR: Si no hauré de ser jo qui entri en acció, m'entén? I no em pertoca! Ja en tinc prou amb les meves obligacions. De la Senyora Krem n'estic fins a la saturació. Hem donat a l'afer un caire civilitzat, però és un tros de bèstia que cal suprimir al més aviat o ens guanyarà per mà. No havia trobat mai un cas així. Quina mala pècora!

GIBERT: Encara, ella encara...! La Senyora Groga si que és inaguantable. Fa gairebé un mes que la suportó. Acabarà fent-se mestressa de la situació, aquesta neula.

DIRECTOR: No diu que actuarà aquesta nit?

En GIBERT li llança una mirada i sospira.

DIRECTOR: Ja no sé com haig de complaure'ls, estic cansat de tants canvis de conjunts contramusicals, d'espectacles, de *delikatessen* interplanetàries! Havent dinat mateix, he anat a la floristeria a comprar *Mirabilis* per espantarrar-los! Un escàndol, cregui'm.

GIBERT (*amb desencís*): No eren de l'hivernacle?

DIRECTOR: Deu fer temps que no hi va! Amb les estades llargues dels clients no en tenim prou per a dos jardiners, com quan hi cultivàvem aquelles orquídiess i camèlies brasileres d'abans de la destrucció amazònica. Ara, a l'hivernacle, només hi ha testos buits i plantes seques, flors de paper, hores de roba i algun ram de plàstic!

GIBERT: Quina llàstima! Era una part essencial del balneari, un «retro» d'allò més corprenedor.

DIRECTOR: Afortunadament els clients no hi van a passejar; ni s'hi acosten. Qualsevol dia el suprimiré.

GIBERT (*La veu li traeix l'emoció*): Pot tenir la seva utilitat, encara.

DIRECTOR: Sí, ben mirat; sí... com tot. Pot ser vist d'un altre angle, però no sé pas de quin...

GIBERT: Però no l'han fet tancar?

DIRECTOR: Encara és obert. Si hi vol donar un cop d'ull, ja ho sap...

GIBERT: És un parlar.

DIRECTOR: Me'n vaig a descansar; per avui he acabat la jornada. El servei nocturn ja té instruccions; vostè farà la resta. Bona sort. Ha pres totes les mesures?

GIBERT: Naturalment; no passi ànsia.

DIRECTOR: Mai no havia arribat a un estat d'angoixa «personal», com si m'afectés l'atmosfera aquesta a mi, que sóc al marge d'«arribades» i de «partides». Deu ser el cansament, l'estrès.

GIBERT: Si els sistemes de seguretat funcionen no cal tenir cap preocupació.

DIRECTOR: Han estat revisats rigorosament. Si vol alguna cosa sóc a l'habitació. Si no responc al primer truc insisteixi; tanco el receptacle ben fort.

GIBERT: No crec que l'hagi de molestar.

*El DIRECTOR i en GIBERT se'n van per cantons diferents.
La SENYORA KREM entra pel mateix lloc per on se n'ha anat el DIRECTOR. Pausa breu. Quan la SENYORA KREM torna a sortir està clarament satisfeta. L'escenari roman uns instants a les fosques després que la SENYORA KREM l'ha travessat i ha tornat a desaparèixer a l'interior.
Arriben sons d'orquestra, llunyans, d'alguna part del balneari. A poc a poc passa l'ODA vestida de festa.
La SENYORA HELENA corre darrere d'ella i l'atura.*

SENYORA HELENA: No hi vagi!

ODA: Per què?

SENYORA HELENA: Perquè no és a vostè a qui espera.

ODA (*Està sufocada i panteixa.*): És un crit de passió i vostè no l'hi provoca.

SENYORA HELENA: Per això mateix, sóc jo qui hi ha d'anar. Vostè no el matarà i jo sí.

ODA (*orgullosament*): Ell em vol «davallar» a mi; així que l'he vist he sabut que la seva estreta m'està predestinada.

SENYORA HELENA: Res no sap, perquè no ha viscut gens ni ha vist viure a ningú. Entorni-se'n al llit de noccs amb aquell infeliç.

ODA: Ja no n'hi ha, d'infeliç!

SENYORA HELENA: No faci bromes pesades; no li escauen; sonen com flastomies en una boca jove i fresca, en uns llavis de cor de colom.

ODA: No es pensi que sóc tan innocent. És veritat que en Joan-Lluc és mort.

SENYORA HELENA (*Comprèn que l'ODA diu la veritat; s'esglaià.*): Com ho ha pogut fer? Ell l'estimava, pobre noi, pobret!

ODA: Per això mateix, perquè se n'«anés» creient que era correspost, perquè ja no l'estimo.

SENYORA HELENA: Tot d'un plegat ha canviat de sentiments? Així? Per aquest Gibert? Per un assassí a sou, per un... pitjor que un macarró... per un cínic poca-solta? Vostè és monstruosa; tot just comença a viure i ja ha comès el crim més gros que es pot cometre al món! Ha mort qui l'estimava!

ODA: No s'ho prengui d'aquesta manera! També s'havia de morir, recordi-se'n!

SENYORA HELENA: Però, vostè, vostè no ho havia de fer mai!
Vostè era l'única persona que no ho podia fer!

ODA: Per compassió... No ho comprèn?

SENYORA HELENA: És horrorós!

ODA: Ja m'era totalment indiferent; l'he mort perquè no se n'adonés i en patís! Ho veu?

SENYORA HELENA: Qui, jo? He vingut al bany pel sofriment físic, a pidolar que m'acabessin... i tu, què en saps d'això, criatura estúpida? Què en saps del patiment de cap mena? Quan t'he vingut a trobar eres la nena bleda que, avui mateix, havia tingut un gest per a mi, i, al mateix temps, una rival cara a l'home que esperava a l'hivernacle aquesta nit de tardor. Però, ara, no et mereixes cap sentiment de la meva persona. Mereixeries, només, que t'esclafés com una serpeta. (*Agafa pel coll l'ODA, però la torna a deixar anar.*)
Mata't amb en Gibert, ara que ja en saps!

L'ODA fuig.

ODA (*d'un tros lluny estant*): No em pot fer res! Només parla, però no fa res! Xerra i xerra! És inofensiva! La desprecio, perquè només xerra!

L'ODA desapareix a l'interior.

*La SENYORA GROGA fa un gest de desesperació
i es fica on ha entrat el DIRECTOR i, més tard,
la SENYORA KREM. La SENYORA GROGA fa un crit;
torna a sortir espantada.*

SENYORA HELENA: El director, no! No respecten res aquests mal nascuts! És caòtic! El director n'havia de ser exclòs!

L'hivernacle. És gairebé a les fosques.

L'ODA obre la porta i hi entra.

Fa unes passes vacil·lant.

ODA (*baixet, en to íntim*): Gibert, sóc jo, l'Oda. (*Continua caminant en la penombra.*) Senyor Gibert? Sóc l'Oda, he llegit el seu missatge i he vingut. Estic a punt. Estic disposada a tot allò que vulgui; em lliuro a vostè totalment; m'hi abandono. (*Pausa breu.*) Que estrany! Aquesta atmosfera m'ajuda a parlar, així, en la foscor, sense veure'l, Gibert, només imaginant-me'l, amb plantes rares al voltant, que endevino tocant-les... És com si fos irreal, de somni! No m'havia passat mai de tenir una sensació com aquesta... i no sé si em vull morir, ara, que estic enamorada de debò. Em vénen ganes de dir-li coses que si el veia, no les hi confessaria... perquè és una confessió el que li faig, Gibert; l'estimo. Em sent? L'estimo! (*Pausa breu.*) Voldria saber que m'escolta. És l'home que m'atrau, que em fa sentir i fer coses increïbles, que m'arrossegaria a totes les bogeries! Gibert? Digui alguna cosa que em demostrï que em comprèn, encara que costi de comprendre el que m'ha passat avui, el mateix dia del meu casament amb un altre home... Però era inevitable, oi, Gibert? I ell ja no existeix a hores d'ara... Perquè també era inevitable que fos d'aquesta manera. Gibert, deixi'm veure'l, ara que ja sap el més important de mi, encara que només sigui un instant, abans de ser als seus braços, perquè és als seus braços que vinc a viure i a morir alhora, i són els seus braços, les seves mans que vull sentir a prop, molt a prop de mi...

*Surt la SENYORA KREM somrient.
L'ODA ofega un crit.*

SENYORA KREM: El vol veure de debò el seu Gibert? El que en resta del seu Gibert?

ODA: Què hi fa, aquí?

SENYORA KREM: El meu ofici.

ODA: Senyor Gibert! Que em sent? On és en Gibert? (*Cridant:*) Senyor Gibert, auxili!

SENYORA KREM: No sigui absurda! Per què el crida? Ara ja no la pot sentir.

ODA: No és cert! Em sentirà i em defensarà. És odiosa!

SENYORA KREM: Odiosa o no, sóc qui sobreviu.

ODA: Què vol dir?

SENYORA KREM: Que en Gibert ha passat a la història, noia!

ODA: No m'ho crec!

SENYORA KREM: Ha fet tard a la seva cita.

L'ODA fa moviment d'anar-se'n cap a la porta.

SENYORA KREM: No corri enlloc, no hi és! A cap lloc, no l'hi trobarà, ni ara ni mai més; ja està!

ODA (*concentrant el seu odi*): Assassina!

SENYORA KREM: Jo? I vostè què és, viciosa de merda?

ODA: Aquesta vegada el director actuarà contra vostè.

SENYORA KREM: No; també és fora de joc. El vol veure?

ODA (*fora d'ella mateixa*): No!

SENYORA KREM: Li anirà bé per calmar-se.

ODA: El que diu no és cert; no ho pot ser. La Senyora Helena tampoc no està de la seva part. La tindrà a ratlla, ella!

SENYORA KREM: No ho crec, pobra dona!, però els altres dos segur que no; comprovi-ho, vingui amb mi!

ODA: No! No vull que em toquin les seves mans fastigoses!

SENYORA KREM: Les meves?

ODA: Les seves, sí.

SENYORA KREM: No faci rebequeries, que ara ja és adulta; ha perdut la innocència de nena, des de fa una estona; de quan ha liquidat el nuvi! L'hauré de tancar aquí dins; aquesta atmosfera que tant li agrada l'ofegarà a la fi. Era com havia previst d'acabar?

ODA: Calli; deixi'm!

SENYORA KREM: No era així, preciosa? Que poc que han durat els ideals de puresa i d'unió amb el seu estimat! Pobre il·lús!

ODA: Calli, calli. És repugnant!

SENYORA KREM: La seva aspiració era el son profund, sense cap imatge, i no haver de llevar-se mai més, però del llit de qui?

ODA: Per què s'ensanya en mi?

SENYORA KREM: Perquè detesto les petites bledes; ha cedit massa fàcilment a la seducció. És falsa, és buida. No hi ha res

de debò en vostè. Aquest hivernacle de mentida fa joc amb la toia de terrissa barata, que és; flors de paper, fullaraca de plàstic... Vet-aquí l'entorn que l'embolcallarà com un sudari.

ODA: En sortiré, en sortiré d'aquí! Estigui'n segura!

SENYORA KREM: Impossible; i no es desesperi. No vulgui fer passes enrere; tot allò «que no s'hagués esdevingut res d'això, si no havia mort el seu Joan-Lluc...», perquè si no l'ofegava l'ambient, llavors, l'ofegaria la recança; justament allò que volia evitar.

ODA: No pot ser!

*L'ODA es debat entre els braços de la SENYORA KREM,
que l'empeny i tanca la porta.*

SENYORA KREM: Hi ha més coses possibles de les que es pensa, maca!

*L'ambient de l'escena d'abans de l'hivernacle.
L'escenari és buit. Entren la SENYORA HELENA i la
SENYORA KREM per bandes oposades.*

SENYORA HELENA: No aprovo allò que ha fet; sap que en Gibert em pertocava.

SENYORA KREM: Vostè em pertoca a mi.

SENYORA HELENA: Sóc massa lliure perquè faci allò que disposa; ho sap des del moment que vaig eliminar el seu acompanyant.

SENYORA KREM: Si no l'ha eliminat!

SENYORA HELENA: Els dubtes l'han atesa, li ho conec a la cara.

SENYORA KREM: Jo també hi veig, a través de les fatxes; les màscares són transparents per a mi. Aquesta habilitat és la primera que s'ha de tenir en el meu ofici i la de saber com acabarà el joc.

SENYORA HELENA: No es tracta de cap joc.

SENYORA KREM: El joc de forces; sóc la supervivent. Guaiti al voltant!

SENYORA HELENA: I jo?

SENYORA KREM: No durarà gaire.

SENYORA HELENA: Per què?

SENYORA KREM: No pot ser d'altra manera; ho varen expressar
vostès mateixos després de veure'ns actuar la primera
vegada.

SENYORA HELENA: Bèsties brutes!

SENYORA KREM: Per això mateix; vostès tenen prejudicis i aquesta
càrrega els priva de surar.

*La SENYORA KREM intenta d'acostar-se
a la SENYORA HELENA. La SENYORA GROGA fa acció
de decantar-se'n.*

SENYORA HELENA: No em farà res; aquest gust no l'hi donaré.

La SENYORA KREM s'atura i la deixa dir.

SENYORA KREM: Correrà cap a l'estàtua d'Amfítrite, com el
Senyor Fortià, o a les piscines, o a la cambra d'Hipnos!
I reconegui que havia afirmat que detestava l'autoeliminació.

SENYORA HELENA: No n'estigui tan segura, ni del seu avantatge.
Cada centímetre d'aquest espai està minat de sorpreses.

SENYORA KREM: Les conec; no m'infravalori.

SENYORA HELENA: Vindrà gent de l'exterior.

SENYORA. KREM: I si li dic que jo mateixa la cridaré?

SENYORA HELENA: No ho veu que tanta pretensió fa riure?

SENYORA KREM: Sempre prejudicis! Vostè contra mi no té ni odi;
cap sentiment poderós!

*La SENYORA HELENA va per fugir;
el crit de la SENYORA KREM l'atura.*

SENYORA KREM: Arseni!

Surt el SENYOR SPENCER.

SENYORA HELENA: Indecents! No tenen escrúpols.

SENYOR SPENCER (*a la* SENYORA HELENA): Fins quan m'havia d'esperar, eh, senyora?

SENYORA HELENA: Era un pacte, Senyor Spencer; jo l'havia de venir a buscar.

SENYORA KREM: Ja veu que no se n'anirà amb vostè per més coses que li hagi promès, sinó amb mi!

SENYORA HELENA: És evident que era embrutar-se, amb l'un i amb l'altre.

SENYORA KREM: Excuses; li fa por enfrontar-se'ns.

SENYORA HELENA: No serà com es pensen. Acabaré els dolors físics i els altres que produeixen les experiències sòrdides.

La SENYORA HELENA fuig.

SENYORA KREM: L'autoeliminació; ho veus? Allò que jurava que mai no faria aquesta ximple.

SENYOR SPENCER: Semblen fets amb motllo, i això que es pensen tan diferents!

SENYORA KREM: Tots han acabat com més detestaven; no falla.

SENYOR SPENCER: Recull el material. Ja ho tinc tot a punt a la camioneta; vuit peces fresques.

SENYORA KREM: Nou!

SENYOR SPENCER: No ve d'una. L'Helena, quan sortim encara estarà calenta per endur-nos-la; l'haurem de deixar aquí.

SENYORA KREM (*trasbalsada*): Però li dius «Helena»?

SENYOR SPENCER (*indiferent*): O la Senyora Grogga, tant se val!

FI DE L'OBRA

La vigília

PREMI DE TEATRE CASSANDRA 1988

Fitxa de lectura

Autor

ROSA VICTÒRIA GRAS I PERFONTAN (1933)

Títol

La vigília (1965)

Edició

La vigília. Pròleg de María José Ragué Arias. Barcelona: Millà, 1991 (Catalunya Teatral; 252).

Personatges

Pep, Teresa, Flora, Floreta, Ferran, Adrià, Pau, Joan.

Estrena

Sala Mompou. Barcelona, 2007. SGAE. Lectura dramatitzada.
Direcció: Araceli Bruch.

Gènere

Drama quàntic.

Temàtica-sinopsi

La vigília de casar-se amb el Ferran, la Flora té por que ell la deixi anar sola a l'altar. Ella és molt més gran que ell i li sembla que aquest serà l'últim tren per ser feliç. En un intercanvi dolorós de possibles realitats, tornen oportunitats passades, es desenvolupen diàlegs i trobades amb personatges que no sabem si són reals o no. Finalment, el Ferran envia un amic per desdir el matrimoni. Tot i així, la Flora continua preparant-se per a l'enllaç.

Espais

Cuina d'un pis benestant a Sant Gervasi, Barcelona.

La vigília

PERSONATGES

PEP, 65 anys

TERESA, 60 anys

FLORA, 36 anys

FLORETA, 7 anys

FERRAN, 32 anys

ADRIÀ, 40 anys

PAU, 30 anys

JOAN, 40 anys

Temps: Una primavera dels primers 50s
Lloc: Barcelona

En PEP i la TERESA a la cuina d'un pis antic de casa més aviat benestant de Sant Gervasi, no gaire polit. Damunt l'aigüera hi ha una finestra que dóna al carrer. En PEP és assegut a taula i acaba de sopar. Al moment de començar l'obra la TERESA li posa davant una tassa d'herbes. La FLORETA juga en un racó; entra i surt anant a buscar una o altra joguina. En PEP i la TERESA són de procedència rural i en conserven els trets i el tarannà bo i fent vida ciutadana.

TERESA: I aquesta criatura, si no fos jo, què? A aquestes hores la seva mare encara no és a casa. I demà diu que s'han de casar! Qui s'ho pot creure això!

PEP: Deixa-la estar. Ja vindrà quan voldrà. Deu ser amb ell.
(A la FLORETA, que va i ve:) Nena, no deixis el llum del rebedor encès, que són lladres, els llums.

FLORETA: Ai, avi, si no l'hi deixo!

TERESA: Dos fills i tan diferents! Ella ja no té joventut ni salut per anar com va. Aquests dies fa una mala cara!

PEP: Mai no l'ha feta gaire bona.

TERESA: Anit passada la vaig trobar aquí asseguda bevent-se una tassa de til·la com aquesta que et beus ara. Eren les cinc, i a les sis s'havia de llevar! Fa dies que no dorm amb el romanço d'aquest xicot. Només ens faltaria que es posés malalta perquè ja no ens en poguéssim sortir mai més.

PEP: Més valdria que ho deixés córrer.

TERESA: Què farà tota sola amb la criatura a la seva edat? 36 anys per a una dona ja són anys i per tenir una feina més bona també... Quan podíem no va voler fer estudis. Només voltar pel món, això sí; voltar-la.

PEP: Fa veu de jesuïta, aquell.

*Se sent la porta del pis i soroll de claus.
Entra la FLORA, seguida d'en FERRAN.
Entren, també, la FLORETA i la TERESA.*

FLORA (Fa un petó a la nena.): Bona nit.

FLORETA: T'he sentit, Ferran! Quan pujaves l'escala t'he sentit!

FERRAN: Bona nit tinguin.

PEP: Entreu, entreu.

FLORA (*a la nena*): Vés a dormir; la iaia t'hi durà.

TERESA: Au, anem! Passa al llit!

FLORETA: Em vull quedar. Sempre «passa al llit»!

TERESA: Fa dies que no t'ha vist. Últimament ja no sé què li haig de dir, perquè mai no hi ets.

FLORA (*amb pressa evident*): Ja la veuré dissabte. Ja hauries de ser al llit, Floreta, que t'has de llevar d'hora.

FLORETA: Ui, dissabte! Dissabte no! Quants dies que falten!

Surten la TERESA i la FLORETA.

FLORA (*amb prou aplom i agressivitat, asseient-se*): Jo, pare, m'he estimat més que t'ho vingúes a dir ell mateix. Sí, ell en persona t'ho ha de dir, tal com va parlar amb tu l'altre dia!

FERRAN (*avergonyit, no volent que es pensin que hi està d'acord*): Totes les coses fetes d'aquesta manera!

FLORA: Em sembla que hi tinc dret a demanar-te que donis la cara! (*Al pare:*) Ara diu que no es vol casar! I no hauria pujat si no és per unes cartes que vol que les hi torni!

FERRAN: No és això! I no dic que no em vulgui casar, Flora. No t'ho he dit.

FLORA: Doncs així, casem-nos.

FERRAN: Jo dic que em ve molt de nou i que no hi estic preparat, per a una cosa de tanta importància, i tan sobtada. Tu t'ho has fet tot.

FLORA: Ah, sí? Així quin paper hi feia, amb tu, jo? Què representa que era per a tu?

FERRAN: Mira, Flora, no em coaccionis més.

FLORA: Ara te'n desdius? Ara que ja ho hem dit a tothom i el pare ha pagat l'esmorzar al Florida? Ara que ens esperen a les 9 a l'església i jo he avisat que no aniré a la feina, perquè em caso?

PEP (*amb to conciliador, assumint el paper de «pare», per quedar bé*): Seiem, seiem i parlem-ne. No s'ha de ser tan exigent, noia! Aquestes coses fan respecte, i, de vegades, un voldria que no arribés mai el moment de fer-les. A mi em va passar el mateix, li haig de ser franc, i ja ho veu! Les dones s'entusiasmen amb les cerimònies, s'enceguen, ho veuen tot amb el cor i no rumien. Però un home és diferent. Em vol creure a mi? No es casi. En aquestes condicions val més fer enrere els passos que calgui i deixar passar el temps, que ni a vostè ni a la Flora no els corre pressa casar-se, que són joves. Prengui alguna cosa. Noia, dugues alguna cosa.

La FLORA s'alça i va a l'armari mesellament.

FERRAN: No gràcies, no es molesti. És que jo, el que em passa és que ni a la Flora ni a vostès no els vull donar cap disgust, però no estic preparat.

PEP (*incisiu, malgrat la cortesia aparent*): I la nena, és clar, li ha de venir molt de nou.

FLORA (*molt sarcàstica*): Si vol fills ja els tindrà, i no li cal mantenir la criatura d'un altre.

FERRAN: No, no s'ho cregui! Si justament me l'estimo molt la Floreta i les criatures m'agraden, però... No ho sé, potser el fet de no tenir pares, de tenir lluny els pocs que em queden de família... em deu haver donat una manera de fer egoista; no ho sé. La Flora es mereix el millor i jo, què li puc oferir? De moment, no res. Ja ho sap vostè que encara no he acabat la carrera, a la meva edat. He hagut de treballar per anar-me pagant els estudis; no era com els que ja els ho paguen els papàs.

PEP (*sense deix de sornegueria*): No ho ha tingut planer, me'n faig al càrrec.

FLORA: Però, si un vol fer una cosa la fa, sense haver d'esperar que tot sigui perfecte. Mira els Solers! Quan es varen casar, van comprar el bressol amb els mobles, perquè ells no els havien d'estalviar, els diners, i ho volien tot ben parat; que no hi faltés ni les randes ni els entredós. I encara l'han de tenir la criatura! No sempre surten rodons els comptes!

PEP (*conciliador*): Però ell vol tenir una mica de seguretat. I farà ben fet de preparar-se.

FERRAN. Em sap greu que vostè ja s'hagi molestat; potser ja havia pagat l'àpat... Això és un trasbals, ara, per a vostè. I tan amable que havia estat amb mi. I el que em va dir l'altre dia, que no li ho acceptaria pas, de la casa d'Arbúcies i de l'hort...

PEP: No hi pensi més.

FERRAN (*fent gest de deixar a la taula una quantitat de diners*): Deixo això aquí per l'esmorzar.

PEP: No! De cap manera!

FERRAN: Que sí!

Petita brega de ritual i en PEP ho agafa.

PEP: No calia. No calia pas.

FERRAN: Per la senyora Teresa, igualment, em sap greu, i pels parents, si els ho havien dit. Jo mateix havia avisat els Valls; la Flora els coneix, els primers amics que vaig tenir quan vaig arribar a Barcelona. No sé què li haig de dir, Pep. Ni jo mateix no m'entenc.

PEP: No s'hi capfiqui, ara. Les coses tal com es fan es poden desfer.

FLORA: No cal que ens entendreixis, perquè ara t'hàgim de plànyer a tu.

FERRAN. És una situació que em sobrepassa. Perdona'm. Flora; jo no et vull perjudicar.

PEP: La Flora se'n farà el càrrec. I no han pas de renyir. Assereni's; d'aquí uns quants dies, potser ho veurà diferent... Ferran, bona nit. Em dispensarà, que demà, si no hi ha res de nou, voldria anar a Hostalric a veure una gent. (*Molt durament:*) Adéu, noia, i no retiris gaire tard, que tens obligacions.

En PEP surt.

FLORA (*amb descontrol*): Camàndules i avall! Si tu m'havies estimat!

FERRAN: Si jo t'estimo, Flora!

FLORA: Doncs els fets no ho demostren.

FERRAN: Ets l'única dona que he tingut.

FLORA: No t'he pas estrenat! Te n'hauries de donar vergonya de dir coses que no tenen solta.

FERRAN: Ja ho saps que ets l'única dona que ha existit de veritat per a mi. Has estat... Si t'ho dic te'n riuràs; i tant que te'n riuràs! Com la meva mare.

FLORA: Que amb quatre anys més que tu no et puc haver parit!

FERRAN. Ja sé que no ho entens, perquè potser no es pot entendre. Però has estat la dona més important per a mi després d'ella; ho vaig saber aquell vespre que em vas agafar la mà a la Rambla de Catalunya. No facis aquesta ganyota!

FLORA (*d'un grotesc patètic, sense encant*): Que malament que et surt aquesta comèdia!

FERRAN: Comèdia per a tu, però he trobat tant a faltar l'estimació essent orfe, m'he trobat tan sol, Flora, que per força t'havia d'estimar. Però això nostre no podia durar sempre, perquè no té cap sortida.

FLORA (*cada vegada més contra ella mateixa*): Tan segur n'estàs?

FERRAN: La meva misèria amb la teva misèria no pot donar res de bo; sempre t'ho he dit, però tu t'has entossudit a no creure'm.

FLORA: Perquè t'estimo.

FERRAN: No ho sé; només sé que te m'has arrapat com una llagasta.

FLORA: Perquè t'estimo... i d'arrapar-me a tu... Ja saps que quan ha calgut t'he deixat lliure, i m'hi he jugat la pell. Saps que encara no em trobo bé d'allò del gener? No t'hi has fixat, en aquestes ulleres, i que estic tota demacrada, i en l'entresuor aquesta, que no em deixa?

FERRAN: Jo no ho vaig voler mai que et fessis perdre un fill meu. Potser les coses haurien anat d'una altra manera; ja veus què et dic...

FLORA: T'hauria posat entre espasa i paret, perquè jo tinc la nena i sóc més gran que tu. I jo volia que fossis lliure, com en aquest moment...

FERRAN: No ho hauria permès.

FLORA: Ara ho dius perquè ja està fet.

FERRAN: No ho hauria consentit. Però no em vas consultar.
No em vas deixar la llibertat de dir-hi la meva.

FLORA: Ara la tens... i dius que no.

FERRAN: Ara és diferent.

FLORA (*amb sarcasme groller, fent-se mal ella mateixa amb sanya*):
Jo em pensava que m'ho hauries agraït.

FERRAN: Jo t'agraeixo altres coses, Flora.

FLORA: Em parles com si fossis un estrany que tant se valdria
que callés. Aquest parlar m'ofèn.

FERRAN: Tu sempre estàs ofesa, i no n'hi ha per tant de drames.
Encara ets jove, i tens casa teva.

FLORA: Què en saps de mi, Ferran, si mai no m'has preguntat res?

FERRAN: Sé que l'home que has de menester és un que valgui
més que jo, que tingui experiència i diners; sobretot diners.

FLORA: Si ets tu qui m'agrades!

FERRAN: I la teva filla? Només penses en tu.

FLORA (*molt lúcida*): I tu massa en els altres.

FERRAN: La Floreta necessita un bon pare i jo no em sento capaç
de ser-ho. Sé prou que és important a la vida de tenir-ne,
de pare, perquè et faci costat!

FLORA (*al llindar de la crisi, de la desesperació*): Ens en farem
tu a mi i jo a tu... No som feliços tots dos junts? Digues;
no ho som? No t'agrada «ser» amb mi?

FERRAN: Això no ho és tot.

FLORA: Potser per a tu no res, és. Jo sóc tan feliç! I tu també
ho ets, que no em faràs veure les coses al revés de com són!

FERRAN (*rebutjant l'abraçada de FLORA*): No, ara, no.

FLORA: Ara sí.

FERRAN: Et sap greu que t'ho digui, però sempre m'has ofegat.
No me n'adonava; no tenia el cap clar, no me l'hi deixaves
tenir.

FLORA (*amb cansament*): T'equivoques: aquí ho tens...

FERRAN: Però s'ha acabat.

FLORA (*aferrant-se a l'última possibilitat*): No s'ha acabat! Encara que no et vulguis casar amb mi ni m'estimis! Deixa'm aquesta il·lusió!

FERRAN: T'aferres a mi perquè et penses que et puc treure d'aquí. Sóc la teva única oportunitat; i això no són il·lusions!

FLORA: Com pots dir això? Jo t'estimo. És un crim?

FERRAN: Doncs, si m'estimes, deixa'm lliure. Uns anys els has tingut per a tu sola. Què vols més? No em pots tenir per sempre. Jo encara ho tinc tot per descobrir.

FLORA: No ho puc creure, Ferran. És una mala lluna que tens i prou.

FERRAN: Aquelles cartes que em tens, dona-me-les. Flora, deixa'm estar!

FLORA (*arrapada a ell, amb una certa agressió*): Una sola vegada més, una vegada més vull que m'estimis. No vull que te'n vagis així. Morir-me vull. (*Pausa breu.*) Les tinc allà a l'habitació; vine...

FERRAN (*amb una engruna de pietat*): Compte, que no et sentin.

FLORA (*involucrant-lo en la seducció*): Aquest moment el faré durar molt de temps i mai res no me'l traurà; ni pensar que ets un miserable.

FERRAN (*deixant-se endur al joc de la FLORA*): No insultis, Flora, no insultis.

FLORA: Només un miserable pot ser tan sangfred. Però jo t'estimo com ets; qui sap si per això mateix m'agrades.

FERRA: I tu a mi; i n'abuses...

FLORA: Tu, de la meva bogeria per tu!

FERRAN: Flora, no. Estic cansat d'aquest joc teu.

FLORA: T'agrada aquest joc... No?

*La FLORA s'enduu en FERRAN fora de la cuina.
En FERRAN la deixa fer. Pausa breu. Entra la TERESA,
dóna un cop d'ull al desordre de la taula, l'endreça
un xic, sense fer soroll. Entra en PEP.*

PEP: Aquest xicot m'ha dat deu mil pessetes, però la resta de la paga i senyal què? Vés a saber si m'hi voldran estar...

TERESA: Què havies encomanat? Havíem dit que fos ben senzill, que no podíem!

PEP: Què sé, jo! Panets, panets amb alguna cosa, com se sol fer, els vaig dir... I begudes.

TERESA: Sort que de la nostra banda no ho hem fet saber a ningú. Potser perquè ja teníem por que no fos res. No em semblava que pogués ser, que ella es casés com el seu germà. Ens haurem de llevar dematí per avisar el vicari. Ja no sé per on més haurem de passar. Hi ha gent que es moren sense conèixer-ne tantes de misèries. Aquesta n'és una de ben grossa. Si no tenia tants d'anys, potser hi riuria, però ara no me'n puc riure.

PEP: Ni mai que l'haguéssim coneguda. S'havia d'haver mort quan va néixer, per arribar a ser el que ha estat...

TERESA: Dir això no hi arregla res, ara. Perdre-hi la son farem, al darrere de tot plegat. Em vols creure, Pep...?

PEP: No n'ha sabut amb aquell. Ni això no ha sabut fer. Enraona massa i els homes no volen que els diguin la veritat; volen que els la disfressin. Una dona no hi enraona així com ella fa.

TERESA (*ambiguament*): No cridis. És amb la noia, allà a l'habitació... Ja ho saps?

PEP: I tu també ho saps. Què vols, ara? Que els faci sortir? Que hi hagi un escàndol?

TERESA: No! Ara, no! Però que s'acabin d'una vegada aquestes coses. Que no les hàgim de consentir més. Un homenot i un altre, i sempre diu que és el que hi va de debò. Ho diu sense sentir-ho, perquè no té cap esperança que s'hi arrepleguin.

PEP: No, t'equivoques; l'enganyada és ella. Es pensa encara que la gent s'estima. No es pensa que sense diners, aviat, tot això fa nosa; com aquí, que no s'ho pensa que en fa. Dues boques són dues boques. Calla!

S'atura a escoltar.

TERESA: Què hi ha?

PEP: Sí; tu n'has tingut la culpa de tot això.

TERESA (*sotragueja en PEP*): Vell verd, vell fastigós! Què vols escoltar? Busca't una barjaula jove com ella, si en tens ganes! Per tu no posaria les mans al foc de res; ni de la teva filla.

PEP: Mala dona. Tu, també, t'hauries d'haver mort.

CANVI DE LLUM de manera que quedi marcat que el que passarà és en un altre pla, diferent de l'anterior. Els personatges han de ser reconeixibles, però, al mateix temps, s'han de veure diferents, des d'un altre angle. Se sent trucar el timbre.

TERESA: Qui pot ser a aquesta hora?

PEP: Algú que s'equivoca.

TERESA: Segons qui sigui... amb aquell noi a l'habitació...

PEP: No el deixaríem passar. Mira per la reixeta.

TERESA (*se'n va i torna*): Ja hi he mirat i no he vist ningú.

Tornen a trucar.

PEP: Sí, que hi ha algú.

TERESA (*se'n va i torna*): Ara el llum de l'escala era encès. És l'Adrià. Déu meu, després de tants anys! Qui ho havia de dir!

PEP: Doncs obre.

TERESA: Amb aquell allà dins? No; això no pot ser.

PEP: Que no se n'anés. Obre; ja ho arreglarem.

Se'n van cap a dins tots dos. Se senten veus al cancell. Entren a la cuina en PEP, l'ADRIÀ i, després, la TERESA.

ADRIÀ: Tenia por de no trobar-la-hi. De veritat. De veritat, m'ho temia.

PEP: No trigarà a venir. Entra i espera-la.

ADRIÀ: M'ha esperat tants anys ella, que ja puc esperar jo. Teresa, no ha passat el temps per a tu. Com us enyorava! I la nena? Encara que dormi deixeu-me-la veure.

TERESA: Adrià, has de tenir paciència. No et vindrà d'una estona. No s'han de despertar de sobte la mainada, que no és bo. A veure la teva filla has d'esperar a demà.

ADRIÀ: On la teniu?

En PEP i la TERESA li barren el pas.

PEP: Creu. Fes com et diu ella.

ADRIÀ: No us entenc. Per què no l'haig de veure ara?

TERESA: Deixa-la dormir. És nerviosa i s'espantaria. Aviat hi serem, a demà.

ADRIÀ: Teniu raó l'un i l'altre. No té sentit que ara vingui amb aquestes presses si he estat fora sis anys, sense donar notícies.

PEP: És molt de temps, noi, sis anys!

ADRIÀ: Hi pensava tant, en vosaltres! Deu ser la història de tots els que marxen a fer diners, que no gosem de dir res esperant que arribi el moment de tornar.

PEP: Pel fet d'haver tornat sa i bo, ja és com si n'havies fets.

ADRIÀ: I n'he fets! És un dir, és clar, però hi estic bé, on sóc, i hi estaran la Flora i la nena. I vosaltres també hi vindreu.

PEP: Nosaltres ja som vells.

ADRIÀ: Què us en priva?

PEP: No res, no res. Només que ens costaria de fer-nos a una altra mena de vida.

TERESA: Jo penso que no ens costaria gens. Poques coses deixaríem amb recança! I sempre podríem tornar.

PEP: De pocs llocs es torna a la nostra edat.

TERESA: Com és casa teva, Adrià?

ADRIÀ: Al camp; té feixes al voltant; hi tinc els ruscs i les abelles. No m'ho pensava que acabaria fent gairebé de pagès. He anat tan lluny per fer el que ja havia fet a casa. Per això tot està lligat; sembla que mai no hi hagi hagut cap trenc.

I és com ha estat amb tots vosaltres, que us he estimat sempre.

PEP: Un bon negoci, les abelles.

TERESA: T'esperàvem sempre, Adrià.

ADRIÀ: I ella m'esperava?

PEP: Ha hagut de treballar molt, perquè ja ho saps que nosaltres no la podíem mantenir amb la nena. La trobaràs cansada. I s'ha aprimat.

ADRIÀ: Jo tampoc no sóc el d'abans, però, si encara m'estima, serà com si el temps no hagués passat.

PEP: El temps passa, tanmateix.

Se sent la FLORA a dins discutir amb en FERRAN.

FLORA: Què vols, tu?

FERRAN: Em sento incapaç d'oferir-te res de nou; tot és vell per on anem i tu ets la primera d'avorrir-s'hi. No et puc fer feliç. A tu et sembla que ho ets, però ja no t'hi sento!

TERESA (*espantada*): Flora, Flora, l'Adrià...!

PEP (*advertint la FLORA, amb insistència*): Noia! Aquí hi ha l'Adrià, que ha tornat!

FLORA (*entrant a la cuina, a en FERRAN, que entra darrere d'ella*): Ja no em necessites. (A l'ADRIÀ:) Adrià.

FERRAN: I tu tampoc no em necessites a mi!

ADRIÀ (*esbalait, a la FLORA*): Qui és aquest?

FLORA: Ningú no és!

ADRIÀ: Què vols dir amb això?

FERRAN: Ja ho ha sentit.

PEP (*a en FERRAN*): Són coses de família, vostè hi sobra, aquí. Vagi-se'n.

FERRAN: Pep, passi-ho bé. Passin-ho bé tots.

ADRIÀ (*a en FERRAN*): No tan de pressa! (A la FLORA:) Aquesta és la feina que deia el teu pare?

FERRAN: No ha sentit que jo hi sobro? Deixi'm!

FLORA: Què dius, Adrià? Has trigat tant a venir per venir boig?

ADRIÀ: Ets la meva Flora d'abans?

FLORA: Tants d'anys que no ens vèiem, ni en sabíem res l'un de l'altre! On has estat?

ADRIÀ: I aquest home?

FLORA: És un pobre home ple de despit. Mai no hi he tingut res a veure. Ell sí que ho hauria volgut.

ADRIÀ: A aquestes hores, a casa teva? (A en FERRAN.) Què hi fas aquí?

FLORA: Ha vingut a dir adéu. És com si ja fos mort per a mi. Adrià, parla'm de tu!

FERRAN: Més valdrà que n'hi parli. Amb mi ja no té motiu de conversa.

ADRIÀ: Cínic! No sé qui ets ni ho vull saber; i jo no sóc ningú en aquesta casa, perquè hi vaig perdre tots els drets, però fora del meu davant!

FERRAN: No hi tinc res a veure, amb ella, ni hi he tingut mai. Estigui tranquil.

PEP: No en vull donar raons a casa! Prou!

ADRIÀ (a en FERRAN *agafat*): Tu, fill de mala mare!

FERRAN (*desprenent-se'n*): No calen bravates! Ja me'n vaig! I tant, si hi sobro, aquí!

En FERRAN surt.

TERESA: Adrià, et duré la nena, la despertaré.

ADRIÀ: No, Teresa, no t'espantis. Ho encaixo. Ho pressentia, però tan se val. Només vull anar-me'n al més aviat possible amb la Flora, si és que vol venir.

FLORA: Ja m'has mirat bé? M'hauries de veure a la llum del dia.

ADRIÀ: Per què ho dius? I tu, ja m'has vist? Sis anys no adoben ningú i més quan hi ha treballs.

FLORA: De veritat vols que vingui amb tu o és un somni meu?

ADRIÀ: Perxò he vingut. Demà ens n'anirem tots plegats. Ara, si voleu!

PEP: No us hi repenseu, nois.

FLORA: És clar que vull venir amb tu. No sé on, però hi vull venir.

TERESA: I nosaltres també hi vindrem, oi, Pep?

PEP: Doncs... sí.

ADRIÀ (a la FLORA): Jo en tinc la culpa, de tot.

FLORA: No, Adrià. Les coses han anat així.

TERESA: Vine, Adrià i veuràs aquella menuda.

CANVI DE LLUM. Els personatges com si anessin a fer un viatge. Maletes i paquets arreu.

ADRIÀ: La sortida és a les nou del matí i hi haurem de ser a les set. El vaixell no espera ningú.

TERESA: És la primera vegada que m'embarco. No crec que en tingui gaires més d'ocasions. Per fer el primer viatge he esperat fins als seixanta-cinc anys. És tard per veure món.

ADRIÀ: Als cambrots, hi podrem dormir, però a coberta veurem un paisatge més bonic que els somnis.

FLORA: Jo tampoc no en tinc gaires més d'ocasions; quan me n'adonaré aquesta i tot haurà fugit.

PEP: M'esperen al cafè d'Hostalric, però no arribaré amb el tren, com els altres dijous; hi passarem per davant, arran de costa i no ens veuran; hi ha les muntanyes. Hauria de fer una trucada a una mossa...

TERESA: Se'm veu que no hi estic acostumada, a viatjar?

PEP: No puc trucar...

TERESA: Semblem nuvis, oi, Pep? Vells, però semblem nuvis.

FLORA: Demà no aniré a la feina. Ni al meu casament. M'embarco i prou.

TERESA: Els nostres bagatges! Que no es quedin a terra! Què hi fan per tot arreu, al mig del pas?

PEP: Per què ens els hem d'endur? On anem ja hi tenim tot el que ens farà falta.

ADRIÀ: I la nostra filla, Flora? No l'he trobada enlloc.

FERRAN: És al llit, que dorm.

ADRIÀ: No hi era, al llit.

FLORA: Potser m'ha caigut a l'aigua.

ADRIÀ: Com pots dir això tan horrorós?

FLORA: En tants d'anys que la duc a coll puc haver tingut un moment de descuit.

ADRIÀ: Com pots parlar així?

TERESA: Ja ens n'anem, ja som lluny!

ADRIÀ: Teresa, i la nena?

TERESA: És al llit, que dorm.

ADRIÀ: Pep, on és la meva filla?

PEP: Fa molts anys que dorm.

ADRIÀ: No! Això no! La meva filla, vull la meva filla!

*Es torna al pla de la realitat. CANVI DE LLUM.
La cuina és buida. Se sent la porta del pis que es tanca. Entra la FLORA escabellada i mig despullada. Va a l'armari i agafa un got i s'hi posa aigua de l'aixeta. S'asseu a taula i beu. A poc a poc entra la FLORETA en camisa de dormir.*

FLORETA (*de la porta estant*): Per què l'has deixat que et vegi despullada, mama?

FLORA: Qui m'ha vist?

FLORETA: En Ferran, t'ha vist. (*Anant cap a la FLORA:*) Mama, jo no vull que et faci res, ell.

FLORA (*abraçant la FLORETA*): No m'ha vist ni m'ha fet res. T'ho ha semblat; ho has somiat, això. Au, vés al llit. Quan un somnia veu coses estranyes.

FLORETA: No, jo ho he vist i això no es fa perquè és lleig.

FLORA: Mira, Floreta; jo l'estimo molt en Ferran i res del que ell em fa no és lleig.

FLORETA: Però no vull que et vegi, perquè tu t'amagues de mi i dels avis i a ell li has ensenyat com ets sense vestit.

FLORA: No, no; potser ha entrat perquè es pensava que estava vestida; potser no m'ha vist, perquè no hi havia llum.

FLORETA: Sí, que n'hi havia; el llumet del Nen Jesús a la tauleta, i t'ha vist les cuixes.

FLORA: Has somiat que em veia. Fa estones que és fora i no ha entrat ningú a l'habitació, si no és el dimoni.

FLORETA: En Ferran era el dimoni i no vull que torni a venir.

FLORA: Era de broma que t'ho deia. Ja saps que de dimonis no n'hi ha. Au, vés-te'n al llit.

FLORETA: Vull dormir amb tu.

FLORA: Ja hi dormiràs demà. Avui ja s'ha acabat la nit i no et podria explicar cap conte. Veus els vidres d'aquesta finestra, que ara són tots negres? D'aquí una estona llarga llarga, seran blaus i després blancs, i serà de dies.

FLORETA: L'avi diu que valdria més ser mort.

FLORA: Deixa'l que digui. Prou que es morirà.

La FLORETA se'n va. La FLORA continua asseguda de colzes a la taula. Entra la TERESA.

TERESA: Aquesta pobra criatura, l'heu despertada. Què fora d'ella, sense nosaltres? No ho vull pensar.

FLORA: Ai, mare, vés a descansar i deixa'm en pau!

TERESA: Ja té set anys i s'adona de tot. Fa veure que no, però té els ulls oberts. I a mi, el que passa amb aquest xicot no m'ha agradat mai i no acabarà bé.

FLORA: Si no passa res.

TERESA: Que no et torni a deixar embarassada i després, adéu, com va fer aquest hivern i tu, sembla que no tinguis sentits; no li has girat la cara. Ja ho veus que no es casarà amb tu.

FLORA: Ni fa cap falta.

TERESA: Doncs, que no s'acosti més, que ja som vells i no podem aguantar més.

FLORA: Ja ho sé prou que em vols fer fora i no saps com, i no pararàs fins que me'n vagi. Si m'estic aquí és per la Floreta.

TERESA: Així te'n sents grat que t'ho aguantem tot?

FLORA: Que no pago?

TERESA: Pagues, però el que el teu pare i jo fem no és pagat.

FLORA: Ja me n'aniré. No patiu. Demà em caso amb en Ferran.

TERESA: Si li ha dit que no, al teu pare!

FLORA: Tot està arreglat.

TERESA *se la queda mirant dubtosa, en silenci.*

FLORA: Sí! No em guaitis com si fos una cosa estranya!

S'hi casarà, amb mi, perquè li agrado, saps? Ser el que sóc

m'ha de servir per a alguna cosa, no? Doncs em servirà!

Això també compta a la vida, i si fins ara no ha comptat,

aquest caurà al cove! Sí! Encara que jo no sigui de la primera

volada. I tingui penjarelles i faci cara de boja!

TERESA: Calla; no et vull sentir amb aquesta boca! Jo no hi hauria parlat mai així a la meva mare.

FLORA: Perquè mai no vares fer res ni pensar res que no t'ho haguessin manat.

TERESA: Per decència no hauria parlat així, que tu, per desgràcia, no saps de quin color és.

FLORA: Per por, mare, per por no vas fer el que el cor et demanava, encara que amb el teu home no hagis sabut què és l'amor.

TERESA: Tampoc no ho has sabut tu, perquè l'amor no són les porqueries que fas.

FLORA: Porqueries o no a mi m'agraden.

TERESA: Doncs vés a fer-les al carrer!

FLORA: Ja ha sortit, veus? Tu em vols fer fora de totes passades.

TERESA: No et vull fer de tapadora! Si ton pare ho sabia quina mena de barjaula ets!

FLORA: Què saps tu si el pare ho sap o no, si tu no saps res de res?

TERESA: Ets una mala persona, i ara em voldries espantar: fores capaç de fer-me creure el que no cap en un cervell sa.

FLORA: Pobra dona! No, no pateixis, que prou que pateixo jo!

Però jo, és diferent; tothom hi està d'acord que pateixi.

TERESA (*anant-se'n*): Quin desvergonyiment! Haurem de marxar d'aquí com vàrem marxar de casa. I ens ensorraràs, perquè cada vegada som més vells.

FLORA (*aturant-la*): Demà s'acabarà tot. Podràs fer la vida que t'agrada. Me n'aniré a viure amb ell; també jo en tindrè de marit. Un marit de no gaire importància, però un marit. No n'he trobat d'altre! No és això el que volíeu? No és això!

La FLORA s'abraona a la TERESA.

TERESA: M'ofegues! Pobre noi! Jo no voldria pas que l'enganyessin així a un fill meu.

FLORA: Que no hi vindrà de gust al casament? Tan mala companyia sóc jo? Tant de despreciar? No sóc filla teva? No m'assemblo a la tia Rita i al besavi Agustí? No sóc, també, de Can Prat de Dalt?

TERESA: De filla meva no ho semblés pas. Ni de la meva mare, tampoc no en tens res. Pobra mare, si ho veia!

FLORA (*asserenant-se*): Per què l'abones en Ferran? No ho sé per què...

TERESA: Hi ha cops que em fa l'efecte que no estàs ben centrada.

FLORA: No vols que sigui desgraciada, però tampoc no vols que sigui feliç.

TERESA: I és clar que vull que siguis feliç! Però fent una vida normal. Què vol una mare si no el bé dels seus fills? Tu ho has de saber perquè també ets mare. Voldria que poguessis estar-te de treballar, que no t'haguessis de llevar a les sis, ni tornar a casa al vespre; que tinguessis qui et fes costat, però no pas aquest xicot, que no tot és anar-se'n al llit.

FLORA: Ho dius perquè d'això tu no te n'aprofites.

TERESA: Ho dic perquè «això» passa.

FLORA: A nosaltres no ens passarà.

TERESA: No en saps pas més que les altres dones!

FLORA: En Ferran a mi em necessita! Amb mi, hi farà carrera i guanyarà diners!

TERESA: No ho sé; això no ho sé.

FLORA: I si més no, em servirà per tenir un tros d'home al costat, perquè em respectin.

TERESA: És massa jove. No pot donar bon resultat. No en dona mai.

FLORA: I de l'altra manera tampoc; mira tu amb el pare!

TERESA: Només ets tu que ho dius... perquè tens mala bava.

*La TERESA se'n va cap a dins. Pausa breu.
La FLORA es clava un cop de puny clos al cap.
S'asseu i es queda perplexa. Se senten gemecs
a l'habitació dels pares. Entra en PEP.*

PEP: Què li has dit a la teva mare, que s'està morint?
On és l'aiguanaf?

La FLORA s'alça i busca a l'armari de la cuina.

PEP: Li ha agafat un tremolor, i és el cor. Un dia s'hi quedarà
i ja veurem què en fas de la teva filla.

La FLORA tira aiguanaf en un got i va per sortir.

PEP: No. No hi vagis, que encara la posaries més malalta.

FLORA: Fa molta comèdia.

PEP: Comèdia? Una dona que ho ha fet tot per tu, que pot tenir
defectes com a dona, però que ha estat massa mare!
N'has de tenir molta de mala ànima per enraonar així.

La FLORA es queda immòbil, sense reaccionar.

PEP (*a la TERESA, que gemega a dins*): Ja vinc, ja vinc!

Surt en PEP.

FLORA (*amb recança*): Era aigua d'aquesta ampolla. (*Obre l'armari,
torna treure l'ampolla, se'n posa en un got, del líquid que
hi ha, i beu d'una tirada.*) És aiguanaf. No fa cap mal a ningú.
Això és un atac de bogeria i no vull que ho sigui, encara
que ells ho vulguin.

*Pausa breu. Torna en PEP. CANVI DE LLUM,
de manera que hi hagi una transició a un altre pla,
que no és el de la realitat.*

PEP: La teva mare és morta.

FLORA: No m'ho crec.

PEP (*barra el pas a la FLORA*): No, ara no hi has d'anar a fer res. Deies que et volies emmetzinar, però és la teva mare que has emmetzinat.

FLORA: Vull veure si és morta. És el que voldries per no haver de sentir-la més.

PEP: Temps ha que no les sento les coses que diu. Ara viuré per a mi, i vosaltres us n'haureu d'anar.

FLORA: No puc, encara.

PEP: Demà mateix te n'aniràs; l'haig de menester per a mi aquesta casa.

FLORA: Ara sé què se'n va fer de l'anell de granat de la mare! Tu el vas donar a alguna donota. Del poc que hi ha no en tocaràs res més.

PEP: Et denunciaré, si agafes res dels calaixos! Et denunciaré per assassina!

FLORA: Tu, que l'anaves matant a poc a poc.

PEP: Què hi havia en aquell got?

FLORA: Tu l'hi has donat; tu ho saps. Ho diré al meu germà, el primer.

PEP: A ell tant li farà.

FLORA: Haig de vestir la mare abans que es refredi.

PEP: Deixa-la estar, que ella, rai, ja no se'n sent de res. No regiraràs els calaixos.

FLORA: No em desesperaré. Encara que sigui veritat que l'he morta, no em desesperaré.

PEP: Tants càrrecs a la consciència, no els hi hauries de suportar. No patiries gens, si queies daltabaix de la finestra. T'enfiles als fogons i saltes. Quan vares venir amb la panxa plena ja t'havies d'haver tirat al tren.

FLORA: I si em quedo penjada als cables, i després no em mato? No els has vist? I amb la roba que porto? No; m'hauria de mudar i fer una caiguda ben feta. No voldria caure de cara. I d'esquena no és tan fàcil...

PEP: Has fet enraonar massa. S'hi han abonat en tu, perquè volies ser diferent i només vas arribar a ser pitjor. No eres ni més maca ni més lletja que les altres, però els inquietaves.

FLORA: Deies que havies estat així, de jove.

PEP: Era home i del que feia no en duia rastre a casa. Es varen engreixar, perquè, sense voler, els daves la raó.

FLORA: Tu també els la vares donar, perquè després de la guerra vas ajupir l'esquena i no et vares redreçar més. No et tiraràs finestra avall, tu?

PEP: Ara vull viure per a mi.

FLORA: Primer hauràs d'enterrar la mare.

PEP: No hi aniràs, allà dins!

*CANVI DE LLUM, cap a la realitat. Pausa breu.
Torna en PEP de dins. La FLORA és assegurada
a la cuina.*

PEP: Ara descansa.

FLORA: Li dius que ja no en té per gaire estona de sofrir-me i es posarà bona. És la vigília del meu casament.

PEP: No se n'havia desdit?

FLORA: S'ha repensat. Ens en podem anar a reposar una mica. Serà a les nou. I no vull fer cara de desenterrada.

PEP: A aquell li vaig dir que si dona el nom a la nena, la casa i els horts d'Arbúcies els administrarà.

FLORA: Per què ho has de fer?

PEP: Per la menuda ho faig.

FLORA: Com l'he mantinguda fins ara la puc mantenir endavant.

PEP: No en trobaries gaires que s'avinguessin a casar-se amb tu.

FLORA: Ets d'un altre temps...

PEP: En això rai, els temps no canvien.

FLORA: En Ferran no és com et penses; l'estima la nena i no sé si ho consentiria.

PEP: No em va pas dir que no.

FLORA: No és tant migrat com sembla.

PEP: La teva mare no s'ho creu que demà us caseu.

FLORA: Perquè té por de fer-se il·lusions; té por que el nuvi no s'hi presenti. Que estiguem mudats i el capellà a l'altar i que l'altre no hi comparegui. La mare la conec... No sé per què fa veure que es morirà, si sap que jo pateixo més que vosaltres.

PEP: Pateixes a estones; les bones no ens les vens pas a explicar.

FLORA: Aviat no em parlaràs així, pare; em parlaràs amb respecte. Fa riure, oi? Perquè seré una dona casada.

PEP: Tant de bo que no ens haguéssim de preocupar més de tu ni de la petita. Ens en tornàrem a casa a fer-nos-hi vells.

Surt en PEP i la FLORA després. En sortint apaga el llum de la cuina. Es veu que el dia s'aclareix una mica pels vidres de la finestra. Cops de timbre a la porta del pis. A dins la veu d'en PEP.

PEP: Qui hi ha?

PAU (*a fora, al replà*): Sóc jo, obre, pare, si et plau.

PEP (*entrant a la cuina seguit d'en PAU*): Que passa alguna cosa?

PAU: No passa però pot passar.

PEP: No em facis perdre el temps, que a penes podré dormir un parell d'hores aquesta nit. Que no esteu bons?

PAU: Ja sé que demà, o més ben dit, avui es casa la meva germana amb aquell foraster.

PEP: I per això et presentes a aquesta hora com si hi havia una desgràcia?

PAU: Més val ara que mai, i això que no ens hi heu pas convidat! La meva dona i jo sempre hem jugat net amb tu... i si no havia estat per la mare, no n'hauríem sabut res!

PEP: Xerra molt per xerrar la teva mare. I què? Que hi heu volgut mai tenir tractes amb la teva germana d'ençà que va tenir la criatura?

PAU: No em pensava pas que n'havíem de tenir; això vosaltres.

PEP: Acabem d'una vegada; si us ho ha dit ja ho sabeu i ni jo ni ningú no crec que n'hàgim de fer res; si es casen ja són grans.

PAU (*acalorat*): Doncs si són grans per a això, també ho deuen ser per guanyar-se la vida i no haver de menester que els mantinguin ni que els donin res del que no els pertoca.

PEP: Qui t'empeny...?

PAU: A mi no m'has tractat com a fill. Però a ella, tothom sap que amb tot i el que va fer la manteni; a ella i a la seva filla, i ara, només faltava això de la casa i els horts...

PEP: No cridis tant, que tot se sent!

PAU: Que no els ho has de dar el que era dels avis, que de tu ha de passar, com sempre ha passat, a l'hereu! Que jo em penso que no he fet res per merèixer que em tractis així, ni jo ni la meva dona, que nosaltres hem estat sempre com cal amb tu i amb la mare...

PEP: Em vols creure? Vés-te'n, abans que es desperti. No t'entenc ni et vull entendre. Em pensava que eres més eixerit. Tanta gelosia! Si és una desgraciada!

PAU: Els desgraciats som els altres. Ella ha fet sempre el que ha volgut, i tu consentint-ho; li has anat tapant els forats al darrere, sense pensar en la mare ni en mi, que em tractes, sí!, com si jo fos el bord!

PEP: Potser que callis! La nena quina culpa hi té? Em vols creure...?

PAU: Gairebé ho heu perdut tot amb la meva germana, que sembla una cosa estranya la fal·lera que hi tens...

PEP: Te n'hauries de dar vergonya! Si a casa no hi ha cap fortuna perquè perdís el cervell. I no cridis, que ens sentiran els veïns!

PAU: El que teníem t'ho vares vendre per venir a Barcelona, perquè la gent enraonava. I vàreu llogar pis i comprar mobles i pagar l'escola de la criatura i esperar que trobés feina que sabés o que volgués fer.... perquè d'ofici, ella, no n'ha après cap, que el que volia era campar-la. I no us sobrava res, després de la guerra... i a mi no em vares ajudar pas, per més que ho necessitava.

PEP: Vàrem fer parts iguals, i encara no va ser prou? Que no és tan filla com tu, la Flora?

PAU: Però a tu no t'hauria agradat pas que no te'n fessin d'hereu!

PEP: «Sense casa ni conreu»... Què t'hi has de venir a posar amb la meva germana, que es va casar en una casa rica!

PAU: Has trencat els costums perquè a la mossa li convenia, i ara, això d'Arbúcies no li ho has de donar, que fora una injustícia. No és de la meva dona i de mi que us heu hagut de refiar? Si quan heu estat malalts la Flora era a córrer-la... fins que es va omplir la panxa. I ja veuríem el dia de demà on hauríeu d'anar a raure tu i la mare, si li dàveu el que us queda!

PEP (*contudent*): Vés-te'n.

PAU: Que sigui ben clar que a mi no m'hauries de treure de casa.

TERESA (*entrant, patètica*): I ningú no te'n treu, fill, mentre jo visqui!

PEP: Ja som massa gent, ara, aquí. (*A la TERESA:*) Ningú no t'hi cridava.

PAU: Però, encara que no la cridis, hi vol ser quan es tracta del que s'ha afanyat i n'és la mestressa. I si vols que les dones tinguin la mateixa part dels homes, deixa-la dir, a la mare, que també hi té dret, si n'hi té la teva filla.

TERESA: No n'he tingut mai cap, jo.

PEP (*a la TERESA*): Embolicar les coses has fet. (*A en PAU:*) T'interessa que parli perquè tira per a tu, en aquest moment, però no hi tirava pas quan et vares casar amb la teva dona.

TERESA: Jo, només? I tu, no? Quina mala memòria que tens!

PEP: Tu, calla!

TERESA: Ja en tinc prou de callar. Callant he consentit els teus disbarats.

PEP: El passat no interessa, ara!

La FLORA entra en silenci.

PEP (*a la FLORA*): I tu tampoc no hi has de venir a fer res.

FLORA: És clar que no; perquè vosaltres decidiu sense mi; no cal pas que hi sigui.

PEP: Mala llengua. Desgraciada. (*A la TERESA:*) Tu en tens la culpa.

PAU: Molt d'orgull ha tingut sempre aquesta, molt d'orgull.

FLORA: De voler ser persona en dius orgull.

TERESA: Aquesta llengua, filla, et perdrà.

FLORA: Em referaré. Ja t'ho he dit, mare, que em caso. I en Ferran no us vol res. Ni jo, no us ho vull.

Se sent picar al terra del pis.

PEP: Malagraïda.

Es tornen a sentir cops al terra.

TERESA: Són els amos, que viuen al pis de sota, que es queixen, que fem soroll.

FLORA: Me'n vaig d'aquesta casa i ja no n'hi haurà més, de soroll.

TERESA: Quina hora deu ser?

PAU: Les cinc. Jo me'n vaig, mare. I tu, pare, ja saps com penso... Adéu.

En PEP surt sense respondre-li.

FLORA (*a en PAU*): Potser que no te'n vagis. Et convido, ara que ets aquí. No te l'hauran d'explicar el casament de la Flora; el veuràs tu mateix. Per què no li ensenyes els regals, mare? Són al menjador, a sobre el bufet i escampats per les cadires i al terra. N'hi ha tants que haurem de fer molts camins al pis on viurem per dur-los-hi. Serà plena d'objectes de preu la nostra casa. La meva llista de noccs és tan llarga... no s'acaba mai, com els amics que tinc. A en Ferran també n'hi ha enviats molts de regals; els pares, sobretot, perquè han estat uns grans senyors amb nosaltres. Uns gran senyor amb mi... Ho sents?

*En PAU se n'ha anat i la TERESA també.
S'ha quedat la FLORA tota sola. Surt, també,
i torna a entrar amb un vestit i jaqueta al braç,
roba interior i un necesser. Es canvia de roba
i es pentina i maquilla. De tant en tant escolta
si puja algú o truquen.*

FLORA (*per a ella mateixa*): Ja no en tindreu més de xivarri.

*Mentre s'acaba d'arreglar entra la TERESA
i se la mira amb pena, de la porta estant.*

TERESA: Jo tampoc no en vàreig tenir, de regals. Perxò volia que arribessis a ser el que no havia pogut ser, i que tinguessis el que no havia tingut. Quan eres jove, t'hauries pogut casar amb qui hauries volgut. No hi havia noi que no et somiés per dona, ni casa que no et demanés per jove. Tantes vegades havia desitjat guardar els teus fills! Però amb alegria! L'alegria de les robes bones en calaixeres de fusta fina, del rebost ple i del celler, que tenen les cases grans! I els meus néts havien de ser amos de conreus i boscos fins on la vista hi arriba! I a tu, acompanyada d'un home que valgués, jo et veia serena, fent-te rodona i madura...

FLORA (*amb compassió per la TERESA*): M'he equivocat en tot.

TERESA: Jo també m'he equivocat. No us he sabut pujar.

FLORA: Jo, que he nascut tarada!

PEP: Això sí que no, filla.

FLORA (*volent-li donar ànims a la TERESA*): Aviat vindran els amics d'en Ferran a buscar-me, mentre ell s'espera a l'església.

TERESA (*posant-li bé els cabells a la FLORA*): Tant de bo que sortís bé! M'he fet vella; no entenc el que passa i hi pateixo.

FLORA: D'ençà que sóc al món que us faig patir, d'una manera o altra.

TERESA: La nena, pobra nena...

FLORA: No ho serà d'ara endavant.

TERESA: Déu ho faci. Tinc ganes de poder riure algun dia; de ser com els que diuen «ara farà això o allò» i ho arriben a fer. Diuen que compraran alguna cosa; passa un temps i veus que sí, que l'han comprada i que els aprofita. O diuen que els seus fills seran metges o mestres... i un dia ho són i n'estan cofois, o que els casaran i els casen a gust d'ells! Sempre he tingut por del que passarà. Voldria poder enlairar el cor.

FLORA (*a la que salta*): I poder anar amb el cap alt!

TERESA: Ser feliç, voldria, perquè tu ho series! No m'explico bé, perquè no en sé més, però el que m'estimo per damunt del parer de la gent són els fills.

FLORA: No t'agradaria que en Ferran fos més que el meu germà...

TERESA: El que no m'agrada d'en Ferran és que no el conec.

FLORA: Em coneixes a mi, que sóc la teva filla, i sempre estaràs més bé a casa meva que a ca la jove. No m'has estimat com a en Pau. Per què li has trucat?

TERESA (*sense saber com sortir-se'n*): I si un dia ens trobem al carrer, amb tu?

FLORA: I amb ell no t'hi trobaràs; n'estàs segura?

TERESA: No estic segura de res. M'ofegues.

FLORA: No t'ofegaré més.

TERESA: Què vols dir?

FLORA: Que estic cansada de fer mal volent fer bé.

TERESA: Veus? A vegades dius coses que no les entenc!

*CANVI DE LLUM cap a un pla que no és el de la realitat.
En PEP i la TERESA són a la cuina. Després, a dins,
la veu de la FLORETA.*

TERESA: Encara és de dia, Pep?

PEP: Però aviat farà fosc.

TERESA: Tornarà quan més poc hi pensem. No t'hi acostis a la finestra!

PEP: Ah! No hi pensis en allò... Fas com si no, però hi veus una mica.

TERESA: Sento el que fas. Conec totes les seves passes. I també sento que ella tornarà, quan ja no pensarà en la vergonya de trobar-se a l'església sense el nuvi.

PEP: No és pas perxò que se n'ha anat. Es pensa que no l'estimem, perquè li havíem dit moltes vegades que ens feia nosa, i a la fi s'ho va creure. No es poden dir, segons quines coses...

TERESA: Érem feliços i no ens n'adonàvem. El que havíem de suportar, ben mirat, no era tan feixuc. Saber que és fora és molt pitjor.

PEP: Hi ha gent que es pensa que és morta.

TERESA: No l'hem de dir aquesta paraula! Se n'ha anat on viu el pare de la Floreta. Són tan feliços que ja no se'n recorden de nosaltres... Ens hi haurem d'avesar.

PEP: Ens aversem a tot.

TERESA: La nena és a passejar amb aquelles seves amigues?

PEP: És allà dins, que juga.

TERESA: Digues-li que miri pel balcó si ve la mare.

PEP: Gairebé ja és fosc.

TERESA (*criant la FLORETA, que és a dins*): Nena! Mira pel balcó, si ve la teva mare!

FLORETA (*de dins estant, com tots els altres parlaments seus*): Només una miqueta, eh, àvia? (*Pausa breu.*) Em sembla que no, però encara no ho sé del cert. Veig un punt petit al cel, que s'acosta.

PEP: Deu ser un avió.

TERESA: Deu ser ella; guaita bé.

FLORETA: Ara fa la volta, però s'allunya, com una volva de neu.

TERESA: És un globus de festa major o un estel que ha fugit dels dits d'una criatura.

PEP: Potser és un ocell.

TERESA: Fixa-t'hi bé, nena.

FLORETA: Ara s'atura un auto a la cantonada.

TERESA: Guaita bé si en baixa algú.

FLORETA: Ara torna arrencar. Es veu un punt blanc que ve pel carrer.

TERESA: Ella no duu el vestit d'aquest color.

PEP: Però els colors canvien amb la claror del capvespre.

FLORETA: S'acosta, s'acosta i s'allunya. Ha fugit!

TERESA: Era una papallona de nit. O un paper o una fulla d'arbre.

FLORETA: Ara ve el carter. Entra a la porta de casa. I un noi que duu gorra i va amb bicicleta. Ja pugen l'escala.

TERESA: Duen carta de la Flora.

PEP: O un telegrama.

TERESA: Tant de bo que siguin bones notícies!

FLORETA: Duen una carta.

TERESA: Obre-la perquè l'avi i jo ja no tenim la vista gaire fina.

FLORETA: És la mama; diu que està bé.

TERESA: Llegeix-la bé, nena.

FLORETA: «Estimats pares i filla: fa temps que vull venir...»

Pausa breu.

TERESA: Torna-la a llegir!

PEP: I el telegrama què diu?

FLORETA: «Pares i Floreta, torno avui».

TERESA: No ho he sentit bé.

PEP: Jo tampoc.

FLORETA: Ho torno a llegir, escolteu: «Pares i Floreta: torno avui».

TERESA: Ho veus, Pep?

PEP: Sí; avui.

FLORETA: Torno a començar?

TERESA: Sí, maca; mira pel balcó.

PEP: Ara prou. Ja ho has d'entendre que la noia és morta.

La TERESA plora. CANVI DE LLUM cap al pla de la realitat. La FLORA i la TERESA són a la cuina.

FLORA (*a la TERESA*): En Ferran potser pujarà a veure'm, encara que diuen que duu malastrugança que els nuvis es vegin el mateix dia, abans del casament. Si truquen els seus amics, els fas entrar, aquí mateix. Vestiu-vos, tu i el pare. Digues-li que s'arregli, però que no puguin dir: «un que ve del poble». Desperta la nena; vull que hi vingueu tots! (*Deixant-se endur.*) Només faltaria que aquell no hi comparegués! Totes les núvies deuen haver pensat el mateix que jo; jo sóc com les altres. No hi pot haver res que em faci diferent... De la mateixa carn que totes les dones sóc...

TERESA: Estàs rebentada perquè no has dormit. Ha estat una vigília matadora.

FLORA: El vestit de vellut li posaràs a la Floreta, i fes-li trenes, com cada dia.

TERESA: No vols que dugui els cabells deixats anar?

FLORA: Tant se val... Falten dues hores, només. Faré una mica de cafè.

La TERESA va per sortir.

FLORA: Que m'he pintat massa?

TERESA: Jo diria que no, perquè estaves molt blanca i encara ho estàs.

FLORA: Que fa molt de fred?

TERESA: És una primavera humida i ventosa. No duràs l'abric?

FLORA: En tindrè prou amb el vestit. Em volia posar una capa, d'una de la feina, però en Ferran va dir que no me la posés, que semblaria que estava embarassada.

TERESA: Fa ben bé per a ell!

FLORA: No te'l mires bé!

Surt la TERESA.

FLORA: A la nena no li posis llacets, que fa pagès, ni gaire colònia.

TERESA (*tornant*): Ahir ja es va preparar tot de coses; mocadoret i una bosseta. Té uns tràfecs, pobra criatura!, com que no va mai enlloc...

FLORA: I tu no et guarneixis com si anessis a festa major.

TERESA: Però una mica sí, que m'haig de vestir.

FLORA: Si serà molt senzill i l'esmorzar, ja ho saps...

TERESA: Però no s'hi ve pas per l'esmorzar, sinó per la diada.

*Surt la TERESA. Pausa breu. Truquen a la porta.
Se sent enraonar. Entra la TERESA fins a la porta
de la cuina.*

FLORA (*irònica*): La diada! Qui hi ha?

PEP: Un xicot. Diu que ve de part d'aquell noi...

FLORA: Deu ser en Joan.

Entren la TERESA i en JOAN.

FLORA: I en Ferran? Que l'has deixat a Sant Nicolau?

JOAN: He vingut tot sol, Flora.

FLORA: Què hi ha?

JOAN: T'haig de donar una mala notícia.

FLORA: Que ha pres mal?

JOAN: En Ferran és molt ell mateix i fins el darrer moment no saps què farà....

FLORA: Què vols dir?

JOAN: Fa una hora ha vingut a dir que no es casa, que t'ho passés a fer saber... que més o menys, ja t'ho esperaries... No ho sé, noia; que se n'anava amb el tren a cal seu germà. No t'hi puc fer res.

FLORA: Se n'ha anat?

JOAN: Doncs, sí.

FLORA: Amb qui?

JOAN: No hi pensis, amb qui; se n'ha anat i prou.

FLORA: Tu ho saps i no m'ho vols dir. I a hores d'ara no n'hi poden haver de misteris. Amb aquella parenta vostra?

JOAN: Jo darrere la gent no hi vaig; jo m'estaria més bé al llit a aquesta hora, si t'haig de ser franc.

FLORA: Tu, franc?! Si només has armat conxorxes en contra meu. Si m'heu fet mal de gust, tu i la teva Marta!, i us semblaria bé qualsevol per a en Ferran, llevat de mi!

JOAN: Una noia jove i sense fills, no em diràs que no fa més per a ell!

FLORA: Qui sap! Potser sí; que les rates elles amb elles s'arpleguin!

JOAN: Ara, sense pensar en tu, només; no et sembla que en Ferran té dret a viure la vida com vol i no com tu la hi vols imposar? I ja t'ho va dir ahir vespre... Ell és lliure o no?

FLORA: I tu què en saps d'ahir vespre?

JOAN: Dic el que m'ha dit.

FLORA: Doncs, ara, torna a dir-li que potser millor, si no ve; que he fet una gran sort.

JOAN: No em penso pas que hauríeu lligat. La sort és per a ell.

FLORA: Molt més per a mi! (*En JOAN va per anar-se'n.*) I tu, alcavot, i la teva doneta, tapeu-los bé, que puguin cardar tranquils! Tu, un favor m'has fet, «empapa»-te'n! No et faci vergonya el trist paper que has vingut a fer; te'n dono les gràcies!

Surt en JOAN. Se senten cops al terra.

FLORA: No us en faré més de soroll. (*Cridant:*) Mare! Despulla't! Despulla la nena! Que el pare es tregui el vestit de mudar! No hi ha casament.

La FLORA sanglota. Els veïns de sota continuen picant. CANVI DE LLUM cap a un pla no real. En FERRAN entra a la cuina; està molt pàl·lid.

FERRAN: En Joan no s'hi ficarà més en les nostres coses. No li has de donar importància al que diu: no té cap valor. Ja estàs a punt per ser a Sant Nicolau a les 9?

FLORA: Em pensava que te n'havies anat! Ja m'anava a canviar el vestit per anar a la feina.

FERRAN: No havíem dit que fins a aquest matí...?

FLORA: Tantes coses hem dit que mai no seran!

FERRAN: Però el nostre casament, sí, Flora...

FLORA: On l'has deixat aquella noia?

FERRAN: No n'hi ha cap de noia. En Joan ho voldria, però no hi és. Afanyem-nos, que no arribéssim tard!

FLORA: Ja és massa tard... quin horror! No hi ha res a fer...

FERRAN: Què vols dir? Ens podem casar ara o quan voldrem.

FLORA: Ahir vespre vaig saber que no m'estimaves. Tenies molts de dubtes.

FERRAN: Ahir vespre no tenia el cap clar, però ara, l'hi tinc.

FLORA: Tot està perdut, Ferran.

FERRAN: El què, Flora, el què, si m'estimaves tant? A l'últim moment tot es torna com vols. No et pots fer enrere!

FLORA: Ara m'hauré d'estar amagada en un lloc on ningú no em veurà. Em vindran a buscar de seguit.

FERRAN: És fins ara que has estat amagada. Qui t'ha de venir a buscar?

FLORA: No els coneixes; vindran i no hi haurà alegria en aquesta casa ni en la teva.

FERRAN (*amarg, però creient-se la FLORA*): No ens vindrà de nou. Hem nascut i ens hem criat per a la tristesa.

FLORA: El pitjor encara no ha començat per a mi. Pare! Mare! Veniu, abans que se m'enduguin! Ai, Ferran... perdona'm!

CANVI DE LLUM. *En FERRAN ha desaparegut.
Entren la TERESA i en PEP. Som en un pla encara
més irreal que l'anterior.*

PEP: Ets boja i ens hi faràs tornar a nosaltres. Què hi ha que se t'hagin d'endur?

FLORA: En Ferran! És mort a la meva habitació. No enraonava amb ell, sinó amb la seva ombra.

PEP: L'has mort tu?

FLORA: No ho sé, si l'he mort, però allà el trobareu.

TERESA (*totalment abatuda*): Sense voler deu haver estat...
Netejar-ho tot, fer desaparèixer el rastre no podré.
Per on més haurem de passar, encara?

PEP: No serà fàcil fer veure que ha estat un accident. Un cop al cap? Fer-n'hi molts més caldria... Daltabaix i no s'hi coneixeran els altres... Traguem-lo de pressa...

*Escena muda. En PEP i la TERESA van cap a dins
i tornen arrossegant el cos d'en FERRAN.
Els dos i la FLORA proven, sense poder,
de llançar-lo finestra avall.*

CANVI DE LLUM *cap a la realitat. Entra en PEP.
Després la TERESA amb la FLORETA. Romanen
en silenci fins que la FLORA atura els sanglots.*

PEP: Noia, tu no vals gaire, però has topat amb gent que encara val més poc que tu.

TERESA (*amorosa*): No hi pensis.

FLORA: Aviat ho has dit «no hi pensis».

PEP: Doncs fes el que calgui! De crits i de plors ja n'hi ha prou.

TERESA: No se sap mai on rau la sort.

FLORA: Aquí, sí que no!

FLORETA: No ploris, mama, que vas molt maca...

FLORA: No, estimada, no ploro.

PEP: Tot el que era encomanat, ara haver-ho de pagar igualment.
Ja m'ho pensava.

FLORA: Pel que ha costat no podia ser gran cosa. Però encara
era massa per a mi.

TERESA: Ja no se n'hauria de parlar més de tot això.

PEP: Perquè tu no ho pagaràs.

FLORA: Jo t'ajudaré a pagar.

PEP: Soluciona't les teves coses i llestos.

TERESA: Deixa-ho córrer tot plegat. Anem-nos-en, Pep.

PEP: Ja hauria de ser fora, jo, que faig tard.

TERESA: Flora, vine. Avui acompanyarem el teu pare a Hostalric.
Nena, vine amb mi, la mama també hi ve.

FLORA: No, mare; no vull venir.

PEP: A la feina hauria d'anar.

FLORA: No hi vull tornar, a la feina.

TERESA: Tu mateixa.

FLORA: Vestida així la nena, te l'endús?

TERESA: Tan se val com va...

*En PEP, la TERESA i la FLORETA surten capcots.
Quan tots són fora la FLORA surt també.*

FLORA: Seré fora molt de temps. Molt de temps...

Laus Deo

***Mima, la boja
damunt la teulada***

Poema dramàtic

Fitxa de lectura

Autor

ROSA VICTÒRIA GRAS I PERFONTAN (1933)

Títol

Mima, la boja damunt la teulada (1953)

Edició

El Contraverí, Mima, la boja damunt la teulada, Dues Medees.
Barcelona, AADPC, 1998. (Teatre-Entreacte; 17).

Personatges

Mima, Ramis, Ballarí Blau, Mare, Mestre Papus, Veïnes 1, 2.

Estrena

Sala Mompou. Barcelona, 2007. SGAE. Lectura dramatitzada.
Direcció: Araceli Bruch.

Gènere

Poema dramàtic.

Temàtica-sinopsi

La Mima passa les nits a la teulada de casa seva sospirant per en Ramis, tot fent patir els seus veïns i la seva mare. Una nit, el Ramis li anuncia que marxarà definitivament, i ella començarà a somniar amb el Ballarí Blau.

Espais

Una teulada; patí de veïns.

Mima, la boja damunt la teulada

Poema dramàtic

PERSONATGES

MIMA, l'adolescent

DONA 1, veïna de la MIMA

DONA 2, veïna de la MIMA

MESTRE PAPUS, administrador de la casa

MARE, de la MIMA

RAMIS, home jove, de qui MIMA està enamorada

BALLARÍ BLAU

ESCENA PRIMERA

És de nit. Un pati d'illa de cases. Algunes finestres són enceses. Se sent amb so esvaït la flauta d'algú que estudia. Lleument il·luminada, MIMA, una adolescent, seu al ràfec de la teulada de la caseta del terrat. Està pensativa. S'obre una de les finestres il·luminades; després una altra. A la primera finestra, s'hi veu la silueta de la DONA 1, i a la finestra segona, la de la DONA 2. Parlen precipitadament, s'interrompen.

DONA 1: Guaita. Encara és assegurada a la teulada, la boja.

DONA 2: Si cau esquitxarà de sang el pati, que costa tant de fer net.

DONA 1: Voldria que s'estavellés, si no fos pel fàstic! Em fa dir unes coses!

DONA 2: Més valdria que es fiqués a dins, com tothom, i no que pugés al terrat a comptar estrelles.

DONA 1: A badar, vols dir! Perquè només bada.

DONA 2: Si les comptava de què serviria? Sempre en surten de noves, i en passen...

DONA 1 (*crident, a la MIMA*): Au, tu! Baixa d'una vegada, ximpleta! Per què t'estàs aquí dalt a fer enraonar?

MIMA no fa signe d'adonar-se d'allò que diuen les dones.

DONA 1: Si queia, quin trastorn! L'ambulància, la policia, els bombers... Quin xivarri!

DONA 2: I quin mal efecte, demà de matí, quan duem els nens al jardí d'infants! I quin mal record!

DONA 1: Calli: hauria de ser prohibit això.

DONA 2: Ja ho sé, però ella se'n burla.

Les dones tanquen les finestres. MIMA sospira.

ESCENA SEGONA

*S'obre amb estrèpit el balcó del principal.
MESTRE PAPUS surt en roba de cambra.
Aparenta uns 50 anys, té una veu potent
i ben timbrada.*

MESTRE PAPUS: Ei, Mima! Es pot saber què hi feu tota sola,
al terrat?

MIMA: És tan bella la nit a la teulada, Mestre Papus!

MESTRE PAPUS: Bella, bella... També ho és dins de casa estant,
sense torbar la pau del veïnat!

MIMA: No s'hi veuen pas les mateixes coses! Si pujàveu us
n'adonariéu. Pugeu-hi.

MESTRE PAPUS: Jo? Deveu ser ben boja!

MIMA: Que en són de bonics els llums del port i els dels avions
mirats d'aquí dalt, i tots els anuncis...!

MESTRE PAPUS: Les vostres rareses no ens deixen dormir
tranquils i hem de dormir, sabeu?, que hem d'anar a fer feina.

MIMA: També hi vaig jo, quan es fa de dia.

MESTRE PAPUS: Mireu, bufona; si baixeu us deixaré seure de
franc al replà de l'escala i tanta estona com us vindrà de gust.
Au, sigueu entenimentada.

MIMA: No s'hi veuen pas les mateixes coses, us ho asseguro.

MESTRE PAPUS: I al pedrís de l'entrada? No us agradaria de
seure-hi? No em direu que no sigui un home comprensiu!

MIMA: No s'hi veuen les coses que veig des d'aquí dalt.

MESTRE PAPUS: Doncs, si no baixeu de grat, baixareu per força.
La gent ha de seure als seients, que per això són fets.

MIMA: Que n'és de bella la nit a la teulada!

MESTRE PAPUS: Baixeu de seguit o us faré tancar al soterrani
de cop!

*MESTRE PAPUS tanca el balcó amb el mateix estrèpit
amb què l'ha obert.*

ESCENA TERCERA

*S'obre una finestra a l'últim pis. Surt la MARE.
Parla amb veu suau.*

MARE: Mima, baixa, roineja i et refredaràs.

MIMA: No patiu, mare, que no fa fred i la nit s'acaba.

MARE: T'he parat el llit com quan eres nina, amb els coixins de puntes de color mel. Baixa, estimada, que la molsa de les teules és relliscadissa.

MIMA: No patiu, mare, que miro si la meva estrella passa abans de l'aurora.

MARE: Filla, tan bonica és l'estrella, que et té embadalida?

MIMA: No és cap estrella, ben mirat, mare: és enyorança de no sé on ni de qui.

MARE (*a poc a poc*): Mima, cor dolç, deixo la finestra oberta per si volies entrar...

*La MARE se'n torna a dins. S'enfila el cant de la flauta.
Tots els llums són apagats. Pausa breu.*

ESCENA QUARTA

*S'il·lumina una finestra a les golfes.
Un home jove s'hi aboca. Va vestit d'Arlequí,
cobert encara de confeti i de serpentines
i duu un mig antifaç: torna d'un carnaval.*

RAMIS: Mima! Ei! Què hi fas encara, asseguda, al ras?

MIMA: És que t'esperava.

RAMIS: Vés-te'n a dormir, que ja és d'hora!

MIMA: És tan bella la nit aquí dalt! Ja no te'n recordes?

RAMIS: Ja fa tant de temps! No sé pas què hi trobes.

MIMA: Si miro amb deteniment, a la fosca hi veig la teva cara.

RAMIS: Au, vés, no exageris!

MIMA: Que no estàs content?

RAMIS: Et vinc a dir adéu. Me'n torno cap a casa. Me'n vaig amb el tren de les sis i cinc.

MIMA: No te'n pots anar enlloc sense mi.

RAMIS: Qui ho ha dit això? Et fas unes històries!

MIMA: Quan series lluny pensaries si tinc fam o fred i ja no viuries.

RAMIS: Vindrà dia que ni ens recordarem de com ens diem, per més que et sàpiga greu...

MIMA: Jo aturaré aquesta nit i no hi haurà cap més dia.

RAMIS: Dius coses que fan mitja por: baixa, que si et feies mal..., no vull haver d'ajornar el viatge.

MIMA: D'aquí estant miraré com se'n va el tren de les sis i cinc i sempre més el tornaré a veure.

RAMIS: Tu mateixa. Adéu.

MIMA (*s'alça dreta, apunt de saltar*): Ramis! Ja baixo! Espera't!

RAMIS: Abans de partir vull dormir una mica.

MIMA (*salta de la teulada de la caseta, gairebé cau de genolls en terra, s'alça com pot, i s'aboca a la balustrada del terrat*):
Ramis! Abraça'm, abraça'm ben fort!

RAMIS: No m'hi arriben els braços. Vés-te'n al llit. Dorm.

*MIMA s'ha fet mal en la caiguda. En RAMIS tanca la finestra. L'antifaç li cau al fons del pati.
MIMA plora en silenci. Pausa breu.*

ESCENA CINQUENA

*Avança pel cel un quart creixent de paper;
a sobre hi ha un ballarí vestit de color blau cel.
La flauta mena els seus moviments.*

BALLARÍ BLAU: Senyoreta, si us plau, senyoreta! Vol ballar amb mi a la banya de la lluna?

MIMA (*la MIMA no l'ha vist. A la fi se n'adona*): És a mi que ho diu?

BALLARÍ BLAU (*“charmant”*): Només vostè s'espera a la serena! Una dansa a la banya de la lluna, si us plau...

MIMA: Ja se n'ha anat el tren de les sis i cinc.

BALLARÍ BLAU (*s'adona que la MIMA no l'ha escoltat*): Només una dansa.

MIMA: No sé si en sabria. M'he estat tant de temps aquí dalt asseguda!

BALLARÍ BLAU: Només ha d'escoltar la música del cor per a saber la dansa dels somnis.

MIMA (*es posa la mà involuntàriament al cor*): El meu ja no el sento.

BALLARÍ BLAU: En té un altre, darrere la volta del cel, que batega!

MIMA (*mira, incrèdula, cap on li indica el ballarí i escolta*): Vols dir?

BALLARÍ BLAU: No en dubti! Ballem...?

*El BALLARÍ BLAU allarga la mà a la MIMA:
ella s'hi acosta. Continua vacil·lant,
com una somnàmbula.*

MIMA (*com qui expressa una màxima sabuda de cor*): “S’ha de caminar de puntetes a la cornisa, sense saber que se somnia!”

BALLARÍ BLAU: Però ara somnia.

MIMA: Com ho sap, vostè?

BALLARÍ BLAU: Perquè sóc el somni.

MIMA: Vol dir “aquella” estrella?

BALLARÍ BLAU: Quina estrella?

MIMA (*s’ha d’entendre, per la gestualitat tímida de la MIMA, que es refereix a l’estrella que esperava, a la “seva” estrella*): Una de petita...

BALLARÍ BLAU: Totes són grandioses.

MIMA: No me’n recordava.

BALLARÍ BLAU (*amb tendresa*): Anem, que clareja i l'esclat
de la lluna s'apaga!

*La MIMA i el BALLARÍ BLAU, agafats de les mans,
inicien un pas de dansa. La Flauta s'enlaira
sublim. La MIMA i el BALLARÍ BLAU s'allunyen.
Quan han desaparegut sobre el quart creixent,
la llum del dia inunda l'escena.*

FI DEL POEMA